

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Boek XIX WER: evolutie of revolutie?

Indra Vanderhoydonks

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Niels APPERMONT

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Boek XIX WER: evolutie of revolutie?

Indra Vanderhoydonks

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Niels APPERMONT

Samenvatting

Op 27 april 2023 werd het wetsontwerp houdende de invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER aangenomen in de Kamer. Deze nieuwe wet, die in werking trad op 1 september 2023, heeft tot doel extra bescherming te bieden aan consumenten die hun schulden aan ondernemingen niet op de vervaldatum hebben betaald. Verschillende onderzoeken toonden namelijk aan dat schuldeisers, alsook derden die belast zijn met het innen van onbetaalde facturen, maar al te vaak misbruik maken van de situatie van betalingsachterstand waarin de consument zich kan bevinden. Het opzet van deze masterthesis is te achterhalen wat de juridische impact is van Boek XIX WER, wat de knelpunten zijn en of deze wetgeving nog kan worden verbeterd.

In het eerste onderdeel van deze thesis wordt onderzocht op welke wijze de consument in een situatie van betalingsachterstand werd beschermd vóór de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER. Er wordt dieper ingegaan op de bepalingen inzake de onrechtmatige bedingen, de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden en het gemeen recht, zoals de algemene bepaling inzake de onrechtmatige bedingen in het nieuw BW, de leer van de gekwalificeerde benadeling en het leerstuk van rechtsmisbruik. Daarbij wordt nagegaan wat deze verschillende beschermingsmechanismen omvatten en op welke vlakken zij tekortschoten.

In het tweede onderdeel wordt onderzocht wat het nieuwe Boek XIX WER inhoudt. Ten eerste wordt beschreven welke regeling Boek XIX WER vandaag de dag oplegt. Daarbij wordt onderzocht wat het toepassingsgebied van de nieuwe wet is en welke regels de wet creëert. Ten tweede wordt nagegaan welke doelstellingen de wetgever voor ogen had met de invoeging van Boek XIX WER. Er wordt ook nagegaan op welke manier er een invulling wordt gegeven aan die doelstellingen. Bovendien wordt er een rechtsvergelijking gemaakt met het Duits recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand, waarbij de relevante bepalingen in het *Bürgerliches Gesetzbuch* en de *Rechtsdienstleistungsgesetz* van naderbij worden bekeken en vergeleken met het Belgisch recht.

In het derde onderdeel van deze masterthesis wordt onderzocht wat de juridische impact is van Boek XIX WER op de betrokken *stakeholders*. Er wordt nagegaan welke impact de nieuwe wet heeft op consumenten, ondernemingen en advocaten. Het betreft een evaluatie van de nieuwe wet ter bescherming van de consument, waarbij mogelijke knelpunten worden achterhaald. Hieruit zal blijken welke aanpassingen nodig zijn om de effectiviteit van de wet te waarborgen en de belangen van consumenten te beschermen.

In het vierde en laatste onderdeel worden de aanbevelingen geformuleerd ter verbetering van Boek XIX WER. Doorheen deze thesis werd onderzocht welke doelstellingen de wetgever voor ogen had bij het creëren van de nieuwe wet, of deze doelstellingen worden bereikt en wat de impact daarvan is op de betrokken *stakeholders*. Daarnaast werd er een rechtsvergelijking gemaakt tussen Duitsland en België met betrekking tot de regelgeving ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Daaruit zal blijken welke tekortkomingen en knelpunten de nieuwe wet vertoont, wat uiteindelijk resulteert in de nodige aanbevelingen ter verbetering van Boek XIX WER.

Dankwoord

Deze masterthesis vormt het sluitstuk van mijn rechtenopleiding aan de Universiteit Hasselt. Het is het resultaat van vele schrijfuren, maar ook herschrijfuren en verschillende bezoeken aan rechtsbibliotheken. Tot dit sluitstuk zou ik echter nooit zijn gekomen zonder de steun en de raad van velen. Daarom maak ik graag van de gelegenheid gebruik om een aantal mensen te bedanken.

Beste prof. dr. Appermont, ik wil graag mijn oprechte dankbaarheid uiten voor uw bijdrage aan mijn masterthesis. Uw toewijding, grondig naleeswerk, en waardevolle feedback hebben mijn werk naar een hoger niveau getild. Uw begeleiding heeft mij geholpen om mijn academische vaardigheden te verbeteren en mijn denkwijze te verfijnen. Hartelijk dank voor uw begeleiding gedurende dit hele traject.

Lieve ouders, ik wil jullie vanuit het diepst van mijn hart bedanken voor jullie onvoorwaardelijke steun. Niet alleen tijdens het schrijven van deze masterthesis, maar gedurende mijn hele rechtenopleiding. Daarnaast wil ik jullie bedanken, omdat jullie mij de kans hebben gegeven om deze studies te volgen, waarbij jullie altijd in mij hebben geloofd. Jullie liefde, aanmoediging en vertrouwen hebben mij gedreven om het beste uit mezelf te halen. Zonder jullie zou ik niet zijn waar ik vandaag ben.

Aan mijn dierbare vriendinnen, jullie verdienen een speciale vermelding voor jullie fantastische vriendschap tijdens het schrijven van mijn thesis. Samen hebben we gelachen, en soms ook geklaagd, maar bovenal hebben we elkaar door dik en dun gesteund. Jullie aanmoediging en steun hebben me door de moeilijke momenten geholpen en hebben mijn doorzettingsvermogen versterkt.

En tot slot, mijn prachtige vriend Dixie. Jij bent mijn grootste steunpilaar en mijn hardste supporter. Dank je wel dat je er altijd voor me bent. Jij gelooft in mij, zelfs wanneer ik dat zelf even niet meer doe. Je hebt me geholpen om door te zetten en mijn doelen na te streven. Dank je wel dat je mijn grenzen blijft verleggen en de dingen mogelijk maakt die voor mij soms onmogelijk lijken. Ik ben ontzettend dankbaar dat ik jou aan mijn zijde had tijdens deze reis.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
Dankwoord	3
Hoofdstuk I. Inleiding	7
1. Onderzoekscontext	7
2. Probleemstelling.....	9
3. Onderzoeksvragen.....	11
4. Methodologie en bronnen.....	11
Hoofdstuk II. Geschiedenis van de bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand	17
1. Regeling inzake onrechtmatige bedingen	17
1.1. Toepassingsgebied	17
1.2. Schadebedingen	20
1.3. Sanctionering.....	23
2. Wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument	25
2.1. Toepassingsgebied	25
2.2. Gedragsregels in het kader van de (activiteit van) minnelijke invordering van schulden	26
2.3. Sanctionering.....	30
3. Gemeen recht.....	31
3.1. Algemene bepaling inzake onrechtmatige bedingen	32
3.2. De gekwalificeerde benadeling	33
3.3. Rechtsmisbruik.....	33
4. Conclusie	35
Hoofdstuk III. Actueel regime: Boek XIX "Schulden van de consument" WER	37
1. Totstandkoming en doelstellingen.....	37
1.1. Totstandkoming.....	37
1.2. Doelstellingen	39
1.3. Duits regime ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand	40
2. Toepassingsgebied.....	41
2.1. Schulden van consumenten aan ondernemingen	41

2.2.	Minnelijke invordering en activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument	42
2.3.	Toepassingsgebied van Duits regime ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand	43
3.	Regeling inzake de betaling van schulden door consumenten aan ondernemingen	45
3.1.	Betalingsherinnering	45
3.2.	Schadebedingen	47
3.3.	Duits regime inzake buitengerechtelijke aanmaning	49
4.	Regeling inzake de minnelijke invordering van schulden van de consument	52
4.1.	Voorafgaande inschrijving	52
4.2.	Controle van de gevorderde bedragen	53
4.3.	Ingebrekestelling, betalingsfaciliteiten en betwisting van de schuld	54
4.4.	Verboden invorderingsmaatregelen	56
4.5.	Duits regime inzake buitengerechtelijke dienstverlening	56
5.	Sanctionering	58
5.1.	Burgerrechtelijke sancties	58
5.2.	Administratieve en strafrechtelijke sancties	59
6.	Conclusie	60
	Hoofdstuk IV. Juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders	61
1.	Juridische impact op de consument	62
2.	Juridische impact op de onderneming	64
3.	Juridische impact op advocaten	66
4.	Conclusie	68
	Hoofdstuk V. Aanbevelingen ter verbetering van Boek XIX WER.....	69
	Hoofdstuk VI. Conclusie	73
	Bibliografie	75

Hoofdstuk I. Inleiding

1. Onderzoekscontext

1. Steeds meer particulieren ondervinden problemen om hun facturen op tijd te kunnen betalen. Zo werden er in 2022 maar liefst 104.283 mensen met een betalingsachterstand op een uitstaand krediet geregistreerd. Dit betekent dat 1,9 procent van de bevolking van achttien jaar en ouder kampte met achterstallige betalingen op consumentenkredieten en hypothecaire kredieten.¹ Verder was dit bijvoorbeeld sterk merkbaar toen een jaar geleden de gas- en elektriciteitsfacturen de pan uit swingden.² En ook in mei 2023 kwam nog aan het licht dat het aantal onbetaalde schoolfacturen in het gemeenschapsonderwijs stijgt.³ Voor die onbetaalde facturen zijn er heel wat mogelijke oorzaken. De consument kan in financiële moeilijkheden zitten, maar misschien was hij wel gewoon wat onachtzaam of verstrooid, of wie weet heeft er zich een probleem voorgedaan bij het verzenden van de factuur.⁴ Uit verschillende onderzoeken blijkt echter dat de schuldeisers, of derden die belast zijn met de invordering van de onbetaalde facturen, misbruik maken van die situatie. Bijvoorbeeld door ongerechtvaardigde en/of buitensporige kosten aan te rekenen.⁵

2. Dit misbruik blijkt onder andere uit een onderzoek van de consumentenorganisatie Test Aankoop. Tijdens haar onderzoek stelde Test Aankoop vast dat consumenten met een betalingsachterstand vaak getroffen worden door onrechtmatige vorderingen van zowel de schuldeisers zelf als derden die belast werden met het invorderen van de onbetaalde facturen. Deze vaststelling werd eveneens gedaan door andere organisaties, zoals het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.⁶ En ook tijdens de hoorzitting van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters, die werd gehouden in het kader van de "schuldundustrie en overmatige schuldenlast voor consumenten" op 3 december 2019, bleek dat onbetaalde bedragen stelselmatig worden verhoogd met bovenmatige schadebedingen, opzeggingskosten en conventionele interesten.⁷

¹ STATISTIEK VLAANDEREN, "Betalingsachterstand en collectieve schuldenregeling", 21 februari 2022, <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/betalingsachterstand-en-collectieve-schuldenregeling> (geraadpleegd op 20 december 2023).

² D. SELLESLAGH, "Wat te doen als de energiefactuur te zwaar wordt?", *De Tijd* 20 augustus 2022, <https://www.tijd.be/netto/analyse/energie/wat-te-doen-als-de-energiefactuur-te-zwaar-wordt/10408199.html> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

³ S. SCHOofs, "Steeds meer ouders hebben moeite om schoolfactuur te betalen: 'Alle lichten staan op rood' ", *VRT NWS* 2 mei 2023, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/02/steeds-meer-ouders-hebben-moeite-om-schoolfactuur-te-betalen/> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

⁴ TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de Kamer van 6 november 2019 consumentenschulden en gevolgen", 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 6; TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de Kamer van 6 november 2019 consumentenschulden en gevolgen", 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

⁷ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5-6; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierichters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 11.

3. Het is dus zeer goed denkbaar dat een consument even verstrooid was, hij wel degelijk te goeder trouw is en de betalingsachterstand slechts van korte duur is. In dat geval lijken dergelijke buitensporige financiële sancties onrechtmatig. Maar ook wanneer een consument zich in financiële problemen bevindt, zal een opstapeling van onevenredige financiële straffen de oorspronkelijke schuld aanzienlijk verhogen. Het gevolg hiervan is een vicieuze cirkel waarin de bovenmatige schuldenlast van bepaalde consumenten sterk wordt verhoogd.⁸

4. Dit alles leidde tot een grote bezorgdheid, niet alleen bij de consument zelf en bovengenoemde organisaties, maar ook bij de overheid. Het voorheen bestaande recht, zoals de bepalingen inzake onrechtmatige bedingen, alsook de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden, bleken soms ontoereikend en ondoeltreffend om aan deze problematiek tegemoet te komen.⁹ Het is dan ook in deze context dat er op 7 februari 2023 een wetsontwerp houdende de invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht werd ingediend.¹⁰

5. Uiteindelijk slaagde de wetgever in zijn opzet. Op 27 april 2023 werd het wetsontwerp houdende de invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER aangenomen in de Kamer. En op 23 mei 2023 werd vervolgens de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De bedoeling van het nieuwe Boek XIX WER is om te voorzien in een aanvullende bescherming van de consument die zijn schuld aan de onderneming niet op de vervaldatum heeft betaald.¹¹ Deze bescherming wordt enerzijds geboden door dwingende modaliteiten op te leggen aan ondernemingen indien zij op een minnelijke wijze schulden willen invorderen bij consumenten. Anderzijds schrijft Boek XIX WER een wettelijk kader voor omtrent minnelijke invorderingsactiviteiten door ondernemingen zoals bijvoorbeeld incassobureaus.¹²

6. Zoals reeds werd aangehaald, legt de nieuwe wet dwingende modaliteiten op aan ondernemingen. Zo geldt er nu een verplichting voor ondernemingen om eerst een gratis betalingsherinnering te sturen naar de consument vooraleer schadebedingen kunnen worden toegepast. Aan die herinnering hangt ook een wachttermijn van veertien dagen vast.¹³ Daarnaast legt Boek XIX WER een maximumgrens op aan de schadebedingen.¹⁴ Tot slot wordt de onderneming nu verplicht om consumenten te informeren over zijn of haar rechten om de schuld te betwisten en over de mogelijkheid om betalingsfaciliteiten aan te vragen.¹⁵

⁸ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5; TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de kamer van 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 6.

¹⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1.

¹¹ R. STEENNOT, "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, (121) 121.

¹² D. MERTENS en E. BOGAERTS, "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, (1602) 1602.

¹³ Art. XIX.2 WER.

¹⁴ Art. XIX.4 WER.

¹⁵ Art. XIX.3 WER.

7. Aan de andere kant is er een wettelijk kader gecreëerd met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten door ondernemingen. Op deze manier wordt de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument geïntegreerd in Boek XIX WER, zij het in een geactualiseerde vorm.¹⁶ Deze actualisatie bestaat onder andere uit een versterkte regeling die een voorafgaandelijke inschrijving bij de FOD Economie verplicht om een activiteit van minnelijke invordering te mogen uitoefenen.¹⁷ Verder wordt de schuldinvorderaar verplicht om na te gaan of er geen te hoge schadevergoeding wordt gevraagd.¹⁸ En ten derde geldt er nu de verplichting voor de schuldinvorderaar om de invordering in een aantal gevallen tijdelijk op te schorten, bijvoorbeeld wanneer de consument een afbetalingsplan vraagt.¹⁹

2. Probleemstelling

8. Het nieuwe Boek XIX WER roept toch nog wel enkele vragen op. In het wetsontwerp wordt gesteld dat het doel van Boek XIX WER tweeledig is. Aan de ene kant het creëren van een betere omkadering van de minnelijke invordering van schulden. Aan de andere kant misbruik van de consument die zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt, verbieden. Op die manier kan de consument beter beschermd worden. De consument bevindt zich immers in een zwakke positie ten opzichte van de onderneming.²⁰ De vraag is echter of deze doelstellingen ook effectief worden bereikt. Zorgt de nieuwe wetgeving echt voor een betere omkadering van de minnelijke invordering en wordt misbruik wel degelijk meer aan banden gelegd? Of zijn er nog steeds achterpoortjes, en biedt Boek XIX WER toch niet zoveel bescherming als het doet uitschijnen?

9. Zo stelt de Raad van State afdeling Wetgeving zich in zijn advies bijvoorbeeld de vraag of de nieuwe regeling niet tot gevolg zal hebben dat er een onevenredige toename zal zijn van het aantal contante betalingen. Bij contante betalingen is het opstellen van een factuur namelijk niet verplicht.²¹ Op deze manier kan de onderneming de nieuwe verplichtingen ontlopen en wordt de consument toch weer minder goed beschermd.

10. Het doel van Boek XIX WER is dus het beschermen van de consument. Die laatste is dan ook de hoofdrolspeler in dit hele verhaal. De nieuwe wetgeving zal echter ook andere spelers raken. Hierbij kan uiteraard gedacht worden aan de betrokken ondernemingen. In het wetsontwerp wordt benadrukt dat het zeker niet de bedoeling is om het recht van de onderneming op een billijke schadevergoeding te beperken of te verbieden, noch om de onderneming te beletten haar schuld terug te vorderen.²² Toch kan de vraag gesteld worden wat de impact van Boek XIX WER op ondernemingen zal zijn.

¹⁶ D. MERTENS en E. BOGAERTS, "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, (1602) 1602.

¹⁷ Art. XIX.6 WER.

¹⁸ Art. XIX.7 WER.

¹⁹ Art. XIX.9, §2-§5 WER.

²⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

²¹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 76; E. DIRIX en G.L. BALLON, *De factuur in Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2012, 28.

²² Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 9.

11. Ook hier werd door de Raad van State afdeling Wetgeving enkele bedenkingen bij gemaakt. Er wordt namelijk de vraag gesteld of de nieuwe regeling te verenigen valt met het beginsel van de vrijheid van ondernemen. De vrijheid van ondernemen staat ingeschreven in artikel II.4 WER en moet in samenhang worden gelezen met artikel 6, § 1, VI, derde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.²³ Het Grondwettelijk Hof heeft er reeds in verschillende arresten op gewezen dat de vrijheid van ondernemen niet als een absolute vrijheid kan worden beschouwd. Dit wil zeggen dat de wetgever volgens het Grondwettelijk Hof pas onredelijk optreedt wanneer hij de vrijheid van ondernemen beperkt zonder dat dit noodzakelijk is of wanneer de beperking onevenredig is met het beoogde doel.²⁴ In zijn advies stelt de Raad van State dat de nieuwe regeling wel eens als onevenredig zou kunnen worden beschouwd omwille van haar algemene draagwijdte.²⁵ Ook dit is een probleem dat zeker van naderbij dient te worden bekeken.

12. Een onderneming kan de schulden van zijn consument-schuldenaar zelf invorderen, maar zij kan er ook voor kiezen om een derde in te schakelen, een schuldivorderaar.²⁶ Zoals reeds werd besproken legt artikel XIX.6, §1 WER aan deze schuldivorderaar de verplichting op om een voorafgaande inschrijving bij de FOD Economie te bekomen. Zonder een dergelijke voorafgaande inschrijving mag er geen enkele activiteit van minnelijke invordering worden uitgeoefend. Onder andere advocaten en gerechtsdeurwaarders zijn echter niet verplicht om zo'n inschrijving te nemen. Daarentegen worden zij wel onderworpen aan het toezicht van de Economische Inspectie.²⁷ Op die manier zullen dus ook advocaten een zekere impact ondervinden van de nieuwe regeling.

13. In een advies van 12 oktober 2022 heeft de Orde van Vlaamse Balies haar bedenkingen geuit. De Orde van Vlaamse Balies meent dat er in het kader van het toezicht door de Economische Inspectie op advocaten te weinig waarborgen worden geboden met betrekking tot de onafhankelijkheid van de advocaat. In haar advies heeft de Orde van Vlaamse Balies zich dan ook uitdrukkelijk tegen de controle van advocaten door de Economische Inspectie verzet. Daar werd echter geen rekening mee gehouden.²⁸ De vraag is dan ook of het toezicht door de Economische Inspectie effectief een inbreuk kan vormen op onder andere de onafhankelijkheid van de advocaat.

14. Nu het duidelijk is dat Boek XIX WER nog wel enkele vragen oproept, is het ook aangewezen om na te gaan of het relevant is om deze vraagstukken op te lossen, eventuele problemen aan te kaarten en mogelijke aanbevelingen te formuleren. Ten eerste is er de theoretische relevantie. In welke mate kan deze masterthesis relevant zijn voor de academische discipline zelf?²⁹ Aangezien het hier om nieuwe wetgeving gaat, is het zeker en vast relevant dat er dieper wordt ingegaan op wat

²³ *Ibid.*, 75.

²⁴ GwH 3 januari 2014, nr. 6/2014, overw. B.34; GwH 28 april 2016, nr. 56/2016, overw. B.18.4.

²⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 76.

²⁶ B. DE CLERCQ en L. SAVONET, "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>.

²⁷ R. STEENNOT, "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, (121) 122.

²⁸ S. VERHERSTRAETEN, "Wat zijn de gevolgen van Boek XIX WER "Schulden van de consument" voor advocaten die optreden als schuldivorderaar?", *Orde van Vlaamse Balies* 9 juni 2023, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/wat-zijn-de-gevolgen-van-boek-xix-wer-schulden-van-de-consument-voor-advocaten-die-optreden-als-schuldivorderaar> (geraadpleegd op 5 oktober 2023).

²⁹ L. KESTEMONT en P. SCHOUKENS, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 23.

Boek XIX WER allemaal inhoudt. Wat is het toepassingsgebied, wat is de draagwijdte, enzovoort. Daarnaast is het ook nuttig om na te gaan welke wijzigingen Boek XIX WER heeft aangebracht ten aanzien van het voorheen bestaande recht zoals bijvoorbeeld de wet van 20 december 2002.

15. Ten tweede is er de praktische relevantie. In welke mate zullen de onderzoeksresultaten van deze masterthesis nuttig zijn voor de dagelijkse juridische praktijk?³⁰ In het onderzoek is het de bedoeling om na te gaan wat de juridische impact van Boek XIX WER zal zijn op de betrokken *stakeholders*. Hierbij wordt gedacht aan de consumenten, ondernemingen en advocaten. Voor die betrokken *stakeholders* kan deze scriptie dus nuttig zijn. Door na te gaan wat de juridische impact is, een rechtsvergelijkend onderzoek te voeren en eventueel aanbevelingen te formuleren, kan het onderzoek bovendien nuttig zijn voor de Belgische wetgever. Die laatste zou namelijk aanpassingen kunnen doorvoeren om de consument nóg beter te beschermen.

3. Onderzoeksvragen

Centrale onderzoeksvraag

“Wat is de juridische impact van Boek XIX “Schulden van de consument” in het Wetboek Economisch Recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand, zijn er nog knelpunten en kan deze wetgeving worden verbeterd?”

Subonderzoeksvragen

1. Hoe werd de consument in een situatie van betalingsachterstand beschermd vóór de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX “Schulden van de consument” in het WER?
2. Wat houdt Boek XIX WER in?
3. Wat is de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders?
4. Wat zijn de gelijkenissen en verschillen tussen Duitsland en België met betrekking tot de regelgeving ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand?
5. Hoe kan Boek XIX WER worden aangepast om de consument beter te beschermen, rekening houdend met de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders?

4. Methodologie en bronnen

Centrale onderzoeksvraag: “Wat is de juridische impact van Boek XIX “Schulden van de consument” in het Wetboek Economisch Recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand, zijn er nog knelpunten en kan deze wetgeving worden verbeterd?”

16. Deze onderzoeksvraag zal worden beantwoord aan de hand van een monodisciplinair onderzoek. Om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt nagegaan wat Boek XIX WER inhoudt en welke wijzigingen de nieuwe wetgeving aanbrengt aan het voorheen bestaande recht. Verder wordt de impact van Boek XIX WER op de betrokken *stakeholders* onderzocht. Tot slot wordt bekeken of de doelstellingen van Boek XIX WER worden bereikt en of er indien nodig verbeteringen mogelijk zijn, waarvoor eventueel inspiratie kan worden gezocht in het Duitse recht.

³⁰ L. KESTEMONT en P. SCHOUKENS, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 23.

Subonderzoeksvraag 1: "Hoe werd de consument in een situatie van betalingsachterstand beschermd vóór de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER?"

17. De eerste subonderzoeksvraag is een beschrijvende onderzoeksvraag. Bij een beschrijvend onderzoek is het de bedoeling om verschillende documenten te interpreteren. Daarbij zal een beschrijving van het voorheen bestaande recht de mogelijkheid bieden om, in de volgende subonderzoeksvraag, na te gaan wat de nieuwe regelgeving wijzigt of toevoegt aan het Belgisch recht. Alsook om later te onderzoeken wat de impact is van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders.³¹

18. Vóór de invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER werd de consument enerzijds beschermd door de bepalingen inzake de onrechtmatige bedingen en anderzijds door de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden. Daarnaast kon ook het gemeen recht, zoals de algemene bepaling inzake de onrechtmatige bedingen in het nieuw BW, de leer van de gekwalificeerde benadeling en het leerstuk van rechtsmisbruik soelaas bieden. Deze regelgeving bleek echter niet voldoende om de consument in een situatie van betalingsachterstand te beschermen tegen misbruik, zoals de toepassing van onredelijke schadebedingen.³² Toch is het aangewezen om eerst het voorheen bestaande recht te bestuderen. De beschrijving vindt vooral plaats aan de hand van de wetgeving zelf, maar ook op basis van een interpretatie van de rechtsleer. Verder wordt rechtspraak gebruikt om open normen of algemene concepten in te vullen.³³

Subonderzoeksvraag 2: "Wat houdt Boek XIX WER in?"

19. De tweede subonderzoeksvraag is eveneens een beschrijvende onderzoeksvraag. Een beschrijving van het nieuwe Boek XIX WER is noodzakelijk om na te gaan wat er is gewijzigd of toegevoegd ten opzichte van het voorheen bestaande recht. Daarnaast is een beschrijving nodig om de juridische impact op de stakeholders uiteen te zetten, een kritische analyse te maken van de nieuwe wetgeving en eventuele aanbevelingen te formuleren.

20. Ten eerste is het de bedoeling om te beschrijven welke regeling Boek XIX WER vandaag de dag oplegt. Daarbij wordt onderzocht wat het toepassingsgebied van Boek XIX WER is en welke nieuwe regels de wet creëert. Dit gebeurt enerzijds aan de hand van interpretatie van de wet zelf, anderzijds wordt er geïnterpreteerd op basis van de rechtsleer. Aan de hand van rechtsleer kan de betekenis van de nieuwe wetgeving namelijk beter worden toegelicht. Voor eventuele algemene concepten in Boek XIX WER kan bovendien beroep gedaan worden op jurisprudentiële interpretatie.³⁴

21. Ten tweede wordt nagegaan welke doelstellingen de wetgever voor ogen had met de invoeging van Boek XIX WER "Schulden van de consument". Dit gebeurt op basis van een

³¹ L. KESTEMONT en P. SCHOUKENS, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 43.

³² Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl. St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 6.

³³ L. KESTEMONT en P. SCHOUKENS, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 48-49.

³⁴ *Ibid.*

teleologische alsook wetshistorische interpretatie. Hierbij speelt de parlementaire voorbereiding een grote rol. Deze laat immers toe de doelstellingen van de wetgever te achterhalen en mogelijks de achterliggende beleidstheorieën te ontdekken.³⁵ Door te onderzoeken wat de doelstellingen van Boek XIX WER zijn, kan in een later stadium worden geëvalueerd of die doelstellingen ook effectief worden bereikt.

Subonderzoeksvraag 3: "Wat is de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders?"

22. De derde onderzoeksvraag is een evaluerende onderzoeksvraag. Wat is de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken *stakeholders*? De evaluatiecriteria die hierbij gebruikt worden, zijn de doelstellingen die de wetgever voor ogen had. Er kan worden gedacht aan het creëren van een betere omkadering van de minnelijke invordering van schulden en misbruik van een consument die zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt, verbieden.³⁶

23. Bij deze derde subonderzoeksvraag wordt beschreven wat de impact is op de hoofdrolspeler van dit hele verhaal: de consument. Zorgt de nieuwe wetgeving echt voor een betere omkadering van de minnelijke invordering en wordt misbruik effectief aan banden gelegd? Er wordt ook gekeken naar de impact op ondernemingen. Het wetsontwerp stelt dat het niet de bedoeling is om het recht van de onderneming op een billijke schadevergoeding te beperken of te verbieden, noch om de onderneming te beletten haar schuld terug te vorderen.³⁷ Is een beperking van de vrijheid van ondernemen echter geen gevolg van Boek XIX WER? En tot slot worden advocaten in het licht van een betere omkadering van de minnelijke invordering onder toezicht van de Economische Inspectie geplaatst. Welke impact heeft deze nieuwe regelgeving op de betrokken advocaten? Een kritische analyse van de juridische impact van Boek XIX WER op al deze betrokken *stakeholders* zal later de opportuniteit bieden om aanbevelingen te formuleren. De parlementaire voorbereiding vormt hier een belangrijke bron, deze wordt verder aangevuld met rechtsleer en adviezen van onder andere de Raad van State afdeling Wetgeving en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Subonderzoeksvraag 4: "Wat zijn de gelijkenissen en verschillen tussen Duitsland en België met betrekking tot de regelgeving ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand?"

24. De vierde onderzoeksvraag is een vergelijkende onderzoeksvraag. Het gaat hierbij om een externe microrechtsvergelijking. Er wordt namelijk een vergelijking gemaakt met het Duits recht ter bescherming van een consument die zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt. Voor die vergelijking wordt een functionele invalshoek gehanteerd.³⁸ In het licht van deze functionele benadering wordt nagegaan welke regelgeving Duitsland hanteert om de consument in een situatie van betalingsachterstand te beschermen. Daarnaast wordt onderzocht wat de voor- en nadelen van deze Duitse wetgeving zijn. Op basis daarvan kan een vergelijking worden gemaakt tussen het

³⁵ *Ibid.*, 47-48.

³⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

³⁷ *Ibid.*, 9.

³⁸ F. GORLE, G. BOURGEOIS, H. BOCKEN, F. REYNTJENS, W. DE BONDT en K. LEMMENS, *Rechtsvergelijking*, Gent, Wolters Kluwer, 2007, 2-3.

Belgisch en het Duits recht. Om uiteindelijk te achterhalen of de Duits regelgeving eventueel in het Belgisch recht kan worden geïmplementeerd ter verbetering van Boek XIX WER.

25. Ook in Duitsland ondervinden mensen problemen om hun facturen tijdig te betalen.³⁹ Net zoals in België werd dit in Duitsland zichtbaar toen bijvoorbeeld de gas- en elektriciteitsprijzen de hoogte inschoten.⁴⁰ Onder het Duits recht wordt de consument in een situatie van betalingsachterstand via twee wegen beschermd. Enerzijds voorziet het *Bürgerliches Gesetzbuch* – het Duits burgerlijk wetboek – in regelgeving met betrekking tot de buitengerechtelijke aanmaningsprocedure.⁴¹ In het *Bürgerliches Gesetzbuch* worden namelijk de regels met betrekking tot de *Zahlungsverzug* – de betalingsherinnering – uiteengezet, die aan de hand van een *Mahnung* – een aanmaning – aan de consument wordt bezorgd.⁴² Daarnaast omvat §288 van het *Bürgerliches Gesetzbuch* de bepalingen betreffende de vertragingsrente en de vergoeding van andere schade die wordt veroorzaakt door verzuim van de consument.⁴³

26. Anderzijds wordt er een wettelijk kader voorzien met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten gesteld door ondernemingen. Deze wetgeving werd vastgelegd in de *Rechtsdienstleistungsgesetz* – de Wet juridische dienstverlening.⁴⁴ Deze wet, die in werking trad op 1 juli 2008, heeft tot doel buitengerechtelijke dienstverlening door niet-advocaten mogelijk te maken.⁴⁵ Daarbij voorziet de *Rechtsdienstleistungsgesetz* in specifieke bepalingen voor incassodienstverleners, zoals bijvoorbeeld de registratieplicht voor iedere incassodienstverlener⁴⁶, bepaalde verplichtingen waaraan zij moeten voldoen⁴⁷ en het toezicht op de incassodienstverleners⁴⁸.

27. Zowel wat de regelgeving met betrekking tot de buitengerechtelijke aanmaning betreft, als wat het wettelijk kader met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten gesteld door ondernemingen betreft, bestaan er aanzienlijke verschillen tussen het Duits en het Belgisch recht. Zo is de Duitse schuldeiser niet verplicht om een betalingsherinnering te versturen, al is een herinnering via een aanmaning wel nodig om extra kosten te doen lopen.⁴⁹ Wat die extra kosten

³⁹ STATISTA RESEARCH DEPARTMENT, „Anzahl der überschuldeten Privatpersonen in Deutschland bis 2023“, Statista 2 januari 2024, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/166338/umfrage/anzahl-der-schuldner-in-deutschland-seit-2004/#:~:text=Zum%20Stichtag%201.%20Oktober%202023,dieser%20%C3%BCberschuldeten%20Personen%20sind%20M%C3%A4nner> (geraadpleegd op 24 april 2024).

⁴⁰ X, „Caritas fordert Moratorium für Gas- und Stromsperrern“, *Die Zeit* 13 augustus 2022, <https://www.zeit.de/wirtschaft/2022-08/caritas-strom-gas-eva-maria-welskop-deffaa> (geraadpleegd op 11 oktober 2023).

⁴¹ Bürgerliches Gesetzbuch, *BGBI. I S. 42*, 2909 2 januari 2002, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>.

⁴² §286 BGB; A. HUBER, „Zahlungsverzug“, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

⁴³ A. HUBER, „Zahlungsverzug“, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

⁴⁴ Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen, *BGBI. I S. 2840* 17 december 2007, <https://www.gesetze-im-internet.de/rdg/>.

⁴⁵ A. BIELA en C. TOMSON, „Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)“ in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18.

⁴⁶ §10, lid 1, 1. RDG.

⁴⁷ §13a, §13b; §13c en §13g RDG.

⁴⁸ §12 en §14 RDG.

⁴⁹ J. BLIND, „Allemagne“ in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 102.

betreft, wordt er in Duitsland evenwel een andere rekenmethode gebruikt dan in België.⁵⁰ En net zoals in België geldt er in Duitsland een voorafgaande registratieverplichting voor incassodienstverleners, al zijn er wel wat verschillen met betrekking tot de voorwaarden die hieraan worden verbonden.

28. Om de rechtsvergelijking tussen het Duits en het Belgisch recht te maken, wordt gebruik gemaakt van Duitse wetgeving, rechtsleer en rechtspraak. Bovendien vormen Duitse overheidswebsites een nuttige bron.

Subonderzoeksvraag 5: "Hoe kan Boek XIX WER worden aangepast om de consument beter te beschermen, rekening houdend met de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders?"

29. De vijfde subonderzoeksvraag is een aanbevelende onderzoeksvraag. In deze masterthesis wordt Boek XIX WER onderzocht. Daarbij wordt gekeken naar de doelstellingen die de wetgever voor ogen had bij het creëren van de nieuwe wet. Er wordt geëvalueerd of deze doelstellingen worden bereikt en wat de impact daarvan is op de betrokken *stakeholders* zoals consumenten, ondernemingen en advocaten. Daarnaast wordt er een rechtsvergelijking gemaakt tussen Duitsland en België met betrekking tot de regelgeving ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Afhankelijk van het feit of de gecreëerde doelstellingen worden bereikt, en in het licht van de impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders, worden aanbevelingen geformuleerd ter verbetering van Boek XIX WER. Tot slot kan voor deze aanbevelingen ook inspiratie worden gevonden in het Duitse recht.

Bronnenmateriaal

30. Deze masterthesis omvat een rechtswetenschappelijk onderzoek. Een dergelijk onderzoek legt zich in grote mate toe op de analyse en verwerking van schriftelijke juridische bronnen. De bronnen werden nauwkeurig geselecteerd, waarbij de kwaliteit ervan steeds een belangrijke rol speelde. Er werd dan ook zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van betrouwbare en gezaghebbende bronnen, zowel wat betreft het Belgisch als het Duits recht. In de zoektocht naar bronnen werd gebruik gemaakt van de sneeuwbalmethode.⁵¹

⁵⁰ §288 BGB, J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 103.

⁵¹ L. KESTEMONT en P. SCHOUKENS, *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 36-38.

Hoofdstuk II. Geschiedenis van de bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand

31. Voor de invoeging van Boek XIX in het WER werd de consument reeds op verschillende wijzen beschermd. Enerzijds aan de hand van de bepalingen inzake onrechtmatige bedingen. Deze regelgeving had tot doel de consument te beschermen omwille van het feit dat hij gewoonlijk over minder informatie beschikt dan een professionele tegenpartij en hij zich bovendien in een zwakke, ondergeschikte positie bevindt.⁵² Anderzijds werd de consument beschermd aan de hand van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden. Het doel van deze wet bestond erin consumenten die schulden niet tijdig konden betalen te beschermen tegen bepaalde invorderingspraktijken.⁵³ Daarnaast kan het gemeen recht een aanvulling vormen op deze wetgeving. Hierbij wordt gedacht aan de algemene bepaling inzake de onrechtmatige bedingen in het nieuw BW, de leer van de gekwalificeerde benadeling en het leerstuk van rechtsmisbruik.

32. Zoals verder uiteen wordt gezet, bleek de bestaande regelgeving niet voldoende om de consument in een situatie van betalingsachterstand te beschermen. Zo werden er vaak bovenmatige schadebedingen gehanteerd, ondanks de regeling inzake de onrechtmatige bedingen, en ook de Wet Minnelijke Invordering vertoonde doorheen de jaren verschillende lacunes.⁵⁴ Toch is het aangewezen om de geschiedenis van het vooraf bestaande recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand te bespreken alvorens over te gaan naar de huidige wetgeving. Op die manier kan de *ratio legis* en de impact van het nieuwe Boek XIX WER beter worden begrepen. De uiteenzetting van de geschiedenis van het vooraf bestaande recht gebeurt in dit hoofdstuk door het toepassingsgebied, de draagwijdte en de sanctionering van de regeling inzake onrechtmatige bedingen te bespreken. Hetzelfde stramien wordt gevolgd voor de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden. Verder worden ook de mogelijke aanvullingen van het gemeen recht behandeld.

1. Regeling inzake onrechtmatige bedingen

1.1. Toepassingsgebied

33. De regeling inzake onrechtmatige bedingen, die haar oorsprong vindt in de minimumharmonisatie Richtlijn Oneerlijke Bedingen⁵⁵, is slechts van toepassing op overeenkomsten die worden gesloten tussen een consument en een onderneming, de zogenaamde b2c-overeenkomsten.⁵⁶ Het gevolg hiervan is dat deze bepalingen niet kunnen worden toegepast op overeenkomsten gesloten tussen ondernemingen, de zogenaamde b2b-overeenkomsten. Wat de

⁵² R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 3.

⁵³ Wetsvoorstel houdende het verbod op bepaalde vormen van invordering van schulden tegen betaling, *Parl.St.* 1999-2000, nr. 50-223/1

⁵⁴ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

⁵⁵ Richtl.Raad nr. 93/13/EEG, 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, *Pb.L.* 21 april 1993, afl. 95, 29-34; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 444-445.

⁵⁶ R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 3.

overeenkomsten tussen ondernemingen betreft, voorziet het WER namelijk in aparte titel.⁵⁷ En ook wanneer het gaat om overeenkomsten die worden gesloten tussen consumenten, de c2c-overeenkomsten, kunnen deze regelen niet worden gehanteerd.⁵⁸ Het is voor de toepassing van de regeling inzake onrechtmatige bedingen dan ook van belang om te bepalen wie als consument en wie als onderneming kan worden beschouwd.

1.1.1. Consument

34. In het WER wordt het begrip consument gedefinieerd als “*iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen*”.⁵⁹ Ten eerste is de definitie van consument beperkt tot de natuurlijke personen. Dit werd uitdrukkelijk bevestigd door het Europees Hof van Justitie in het *Idealservice* arrest.⁶⁰ Het gevolg is dat noch een rechtspersoon, noch een juridische persoon zonder rechtspersoonlijkheid, als een consument kan worden bestempeld.⁶¹

35. Om te bepalen of een natuurlijke persoon al dan niet als consument kan worden beschouwd, wordt gebruik gemaakt van het bestemmingscriterium.⁶² Dit wil zeggen dat moet worden nagegaan voor welke doeleinden de natuurlijke persoon een overeenkomst sluit en dit op het moment dat de overeenkomst werd gesloten.⁶³ Wanneer de overeenkomst wordt gesloten voor privédoeleinden kan hij als een consument worden bestempeld. Enerzijds impliceert dit dat een natuurlijke persoon die optreedt voor privédoeleinden als een consument wordt gezien, zelfs als hij over een bijzondere expertise beschikt met betrekking tot de gesloten overeenkomst. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van het *Costea* arrest. In dit arrest oordeelde het Hof van Justitie dat een advocaat met een expertise in het handelsrecht, die voor privédoeleinden een kredietovereenkomst sluit, als een consument dient te worden beschouwd.⁶⁴ Anderzijds impliceert dit dat een natuurlijke persoon die optreedt voor professionele doeleinden niet als een consument kan worden gezien, ook al treedt die persoon op buiten zijn eigen expertisedomein.⁶⁵

36. Het is echter mogelijk dat een natuurlijke persoon optreedt voor zowel privédoeleinden als professionele doeleinden. Dit wordt ook wel het gemengd gebruik genoemd. De vraag rijst of een natuurlijk persoon in geval van gemengd gebruik als consument kan worden beschouwd.⁶⁶ Het Hof van Justitie oordeelde hierover in het *Grüber* arrest. In dit arrest diende het Hof te antwoorden op de vraag of een landbouwer die dakpannen aankocht voor het dak van zijn boerderij, waar hij

⁵⁷ Art. VI.91/2-VI.91/6 WER.

⁵⁸ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 45.

⁵⁹ Art. I.1, 2° WER.

⁶⁰ HvJ 22 november 2001, nr. C-541/99 en C-542/99, ECLI:EU:C:2001:625, ‘Idealservice’.

⁶¹ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 25; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 13.

⁶² S. GEIREGAT, “Iedereen consument?”, *TBH* 2016, (159) 164.

⁶³ HvJ 16 juli 2020, nr. C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559, ‘Schrems’; P. WERY, “Les clauses abusives relative à l’inexécution des obligations contractuelles dans les lois de protection des consommateurs du 14 juillet 1991 et du 2 août 2002”, *JT* 2003, (797) 800.

⁶⁴ HvJ 3 september 2015, nr. C-110/14, ECLI:EU:C:2015:538, ‘Costea’, 6.

⁶⁵ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 23-24; R. STEENNOT, “Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten” in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 4; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 13-14.

⁶⁶ R. STEENNOT, “Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten” in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 6; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 17.

eveneens woonde, als een consument kon worden gezien. Het Europees Hof besloot dat een persoon enkel als een consument kan worden gekwalificeerd indien het professioneel gebruik slechts marginaal is.⁶⁷ Met andere woorden wil dit zeggen dat een natuurlijke persoon als consument wordt aanzien indien hij optreedt voor hoofdzakelijk privédoeleinden en dus overwegend buiten zijn beroep of bedrijf handelt.⁶⁸ Dit dient steeds in het licht van de concrete omstandigheden te worden beoordeeld.

37. Zoals eerder werd aangehaald wordt de consument beschermd via onrechtmatige bedingen omdat hij zich in een zwakke positie bevindt en hij doorgaans over minder informatie beschikt dan de onderneming. De vraag is dan of er bij de bescherming van de consument moet worden uitgegaan van een zwakke consument of van een gemiddelde, doorsneeconsument. Gewoonlijk kiest het Hof van Justitie voor het criterium van de gemiddelde, doorsneeconsument. Dit wil zeggen: een consument die redelijk goed geïnformeerd is en die redelijk aandachtig en omzichtig handelt.⁶⁹

1.1.2. Onderneming

38. Naast het consumentenbegrip dient ook het ondernemingsbegrip te worden gedefinieerd. In het WER zijn er echter twee verschillende definities terug te vinden. Enerzijds wordt het begrip onderneming omschreven in artikel I.1, 1° WER, anderzijds wordt het begrip omschreven in artikel I.8, 39° WER.⁷⁰ In dat artikel wordt een onderneming gedefinieerd als "*elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen*". Dit functioneel ondernemingsbegrip komt ook in andere bepalingen van het WER terug, zoals bijvoorbeeld in artikel I.6, 12° WER. Artikel I.8, 39° WER is van toepassing op Boek VI WER, en dus ook op de regeling inzake onrechtmatige bedingen.⁷¹

39. Een eerste voorwaarde om als onderneming te worden gekwalificeerd, is dat het moet gaan om een persoon die een economisch doel nastreeft. Met een economisch doel nastreven, wordt bedoeld dat de betrokken onderneming een economische activiteit dient te verrichten. Onder een economische activiteit wordt dan weer het aanbieden van goederen of diensten op een bepaalde markt verstaan.⁷² De rechtsvorm waaronder de economische activiteit wordt verricht is niet van belang. Dit geldt eveneens voor de wijze waarop die activiteiten worden gefinancierd.⁷³ Een winsttoogmerk is evenmin vereist, waardoor bijvoorbeeld een VZW of een beoefenaar van een vrij beroep als onderneming kunnen worden beschouwd.⁷⁴ Het winsttoogmerk kan wel een bijkomend

⁶⁷ HvJ 20 januari 2005, nr. C-464/01, ECLI:EU:C:2005:32, 'Grüber', 478.

⁶⁸ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 24; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 7; G. STRAETMANS, "Onderneming, vrij beroep en consument" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (1) 50.

⁶⁹ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 26.

⁷⁰ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 23.

⁷¹ A. AUTENNE en N. THIRION, "La nouvelle définition de l'entreprise dans le Code de droit économique : deux pas en avant, trois en arrière", *JT* 2018, (826) 831; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 483.

⁷² J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRYIN (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 18.

⁷³ G. STRAETMANS, "Onderneming, vrij beroep en consument" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (1) 12-13.

⁷⁴ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 25.

element vormen om uit te maken of een activiteit al dan niet als een economische activiteit kan worden bestempeld. Derhalve kan het begrip economische activiteit als een ruim begrip worden gezien, dat zowel commerciële, industriële als financiële activiteiten omvat.⁷⁵

40. Het louter aanbieden van goederen en diensten op de markt is evenwel niet voldoende om als onderneming te worden gekwalificeerd. Er geldt nog een tweede voorwaarde, namelijk dat deze economische activiteit op duurzame wijze wordt verricht. Dit wil zeggen dat de economische activiteit met een zekere regelmaat of in het kader van een zekere organisatie moet worden gesteld.⁷⁶ Doordat duurzaamheid wordt vereist volstaat een eenmalige activiteit met een economisch doel niet om een persoon als onderneming te kwalificeren.⁷⁷ De afbakening van het criterium duurzaamheid is echter niet altijd even duidelijk, er zit immers een ietwat grijze zone zitten tussen een beroep en eerder occasionele activiteiten.⁷⁸

1.2. Schadebedingen

41. Volgens artikel I.8, 22° WER is een beding of een voorwaarde onrechtmatig indien het een kennelijk onevenwicht creëert tussen de rechten en plichten van de partijen, en dit ten nadele van de consument. Dit is de algemene toetsingsnorm. Met een "kennelijk onevenwicht" wordt geïmpliceerd dat het betrokken beding in dergelijke mate een onrechtmatig karakter vertoont, waardoor er tussen redelijke mensen geen discussie kan bestaan over de onrechtmatigheid ervan. Met andere woorden kan een beding dus als onrechtmatig worden beschouwd wanneer het een onaanvaardbaar, evident, manifest en aanzienlijk onevenwicht schept.⁷⁹

42. In artikel VI.82 WER worden bovendien een aantal criteria opgesomd waarmee de rechter rekening moet houden bij de beoordeling van het onrechtmatig karakter van het beding. Voorbeelden hiervan zijn de omstandigheden waarin de overeenkomst werd gesloten, alsook het ogenblik waarop de overeenkomst werd aangegaan. Naast de beoordelingscriteria die in het WER worden opgesomd, zijn er ook nog andere elementen waarmee rekening moet worden gehouden. Een voorbeeld hiervan is de vraag of het omstreden beding voorkomt op de indicatieve lijst van oneerlijke bedingen die terug te vinden is in de Richtlijn Oneerlijke Bedingen.⁸⁰

⁷⁵ G. STRAETMANS, "Onderneming, vrij beroep en consument" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (1) 13; J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 21-22.

⁷⁶ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 24; J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 25.

⁷⁷ G.L. BALLON en S. VERVERKEN, *De Wet Marktpraktijken: een eerste commentaar*, Mechelen, Kluwer, 2011, 16; J. STUYCK, "De begrafenis van de koopman: enkele inleidende beschouwingen over de nieuwe wet tot hervorming van het ondernemingsrecht", *TBH* 2018, (315) 318.

⁷⁸ J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 25.

⁷⁹ I. DEMUYNCK, "De consument en de onrechtmatige contractuele bedingen" in Y. MERCHIERS (ed.), *Consumentenrecht*, Brugge, Die Keure, 1998, (51) 81; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 49.

⁸⁰ R. STEENNOT, "De impact van de rechtspraak van het hof van justitie op de regelen inzake onrechtmatige bedingen" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (145) 160-161.

43. Naast de algemene toetsingsnorm voorziet artikel VI.83 WER echter ook in een zwarte lijst. Dit is een lijst van 33 bedingen die in alle omstandigheden verboden zijn.⁸¹ Een schadebeding kan worden omschreven als een beding dat op voorhand de vergoeding regelt waarop de benadeelde partij recht heeft wanneer de andere partij een wanprestatie begaat of de verbintenis niet correct uitvoert.⁸² Artikel VI.83 WER omvat twee regelingen met betrekking tot bedingen rond schadevergoedingen. Ten eerste bepaalt artikel VI.83, 17° WER dat contractueel bedongen schadevergoedingen wederkerig en gelijkwaardig dienen te zijn. Ten tweede verbiedt artikel VI.83, 24° WER bedingen die duidelijk in een bovenmatige schadevergoeding voorzien.⁸³

44. Het is niet de bedoeling van deze masterthesis om een overzicht te bieden van al de absoluut verboden bedingen. Doch zal er verder worden ingegaan op de schadebedingen die op basis van de zwarte lijst worden verboden. Reden hiervoor is dat het nieuwe Boek XIX WER de consument beter tracht te beschermen door een maximumgrens op te leggen aan die schadebedingen.⁸⁴ Uit de praktijk blijkt namelijk maar al te vaak dat schadebedingen niet aan de door wet gestelde voorwaarden voldoen.⁸⁵ Om die reden werd geopperd dat een plafonnering van schadebedingen en verwijlinteressen niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk is. Dit werd zelfs bevestigd door de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders.⁸⁶ Bovendien blijkt dat, ondanks het feit dat dit soort bedingen onwettig en van rechtswege nietig zijn, het voor de consument zeer moeilijk is om op minnelijke wijze zijn gelijk te halen. En ook een oplossing via de gerechtelijke weg is vaak niet voor de hand liggend, aangezien hier heel wat kosten aan verbonden zijn.⁸⁷

1.2.1. Artikel VI.83, 17° WER: Bedongen schadevergoedingen moeten wederkerig en gelijkwaardig zijn

45. Artikel VI.83, 17° omvat het wederkerigheids- en gelijkheidsvereiste. Dit is een typisch Belgische vereiste, dat consumenten een belangrijke bescherming biedt.⁸⁸ Het wederkerigheidsvereiste enerzijds, gaat bedingen tegen die in een schadevergoeding voorzien ten laste van de consument, maar waarbij niet wordt voorzien in een schadevergoeding ten laste van de onderneming. Het is de bedoeling dat die schadebedingen aan elkaar beantwoorden wat de door de

⁸¹ B. KEIRSBILCK, "Boeken VI & XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (129) 191.

⁸² P. CAMBIE, "Toetsing van opzegbedingen en schadebedingen: Analyse van wat is en wat zou kunnen zijn", *Jb.Markt.* 2017, (149) 153.

⁸³ R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 11.

⁸⁴ Art. XIX.4 WER.

⁸⁵ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Economisch Recht wat betreft de verwijlinteressen en de schadevergoeding in geval van het uitblijven van de betaling van een factuur, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-325/1, 3.

⁸⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Economisch Recht wat betreft de verwijlinteressen en de schadevergoeding in geval van het uitblijven van de betaling van een factuur, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-325/1, 4.

⁸⁷ *Ibid.*, 3.

⁸⁸ R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (489) 495-496; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 11.

partijen in de overeenkomst beheerste tekortkomingen betreft.⁸⁹ Het is echter niet vereist dat de bedingen, die in beide richtingen werken, een identieke inhoud hebben.⁹⁰

46. Het gelijkwaardigheidsvereiste anderzijds verzet zich tegen bedingen waarbij het voordeel van de schadevergoeding voor de onderneming en het voordeel van de schadevergoeding voor de consument niet gelijkwaardig zijn.⁹¹ Om aan de vereiste van gelijkwaardigheid te voldoen is niet voorgeschreven dat de vergoedingen die worden bedongen mathematisch gelijk zijn.⁹² Dit is enigszins logisch aangezien de verbintenissen tussen de consument en de onderneming ook bijna nooit gelijkaardig zijn. Wel is vereist dat er voor beide partijen in een vergoeding van dezelfde orde wordt voorzien in functie van de potentiële schade.⁹³

47. Wat betreft de toepassing, kunnen verschillende soorten schadebedingen aan art. VI.83, 17° WER worden getoetst. Ten eerste zijn er de forfaitaire schadebedingen. Deze bedingen bepalen welke vergoeding de consument moet voldoen indien hij zijn contractuele verplichtingen laattijdig of niet nakomt. Bedingen die in geval van wanprestatie de kosten van een ingebrekestelling ten laste leggen van de consument, moeten eveneens voldoen aan de vereisten van artikel VI.83, 17° WER. En ook de bedingen waarbij in een hogere nalatigheidsinterest wordt voorzien dan de wettelijke interestvoet dienen wederkerig en gelijkwaardig te zijn. Andere bedingen, zoals exoneratiebedingen, maar ook annulatie- en opzegbedingen, vallen niet onder het toepassingsgebied van artikel VI.83, 17° WER en kunnen er bijgevolg niet aan getoetst worden.⁹⁴

1.2.2. Artikel VI.83, 24° WER: Verbod op bedingen die in bovenmatige schadevergoeding voorzien

48. Artikel VI.83, 24° WER bevat een verbod op bedingen die schadevergoedingsbedragen vaststellen in geval van vertraging in de uitvoering of niet-uitvoering van de verbintenissen van de consument, en waarbij die bedingen duidelijk niet in verhouding zijn met het nadeel dat door de onderneming kan worden geleden. Dit verbod omvat aldus een kennelijke onevenredigheid tussen de bedongen schadevergoeding en het nadeel dat door de onderneming kan worden geleden.⁹⁵

49. Ten eerste moet worden nagegaan in welke mate een nadeel **kan** worden geleden door de onderneming. Dit wil zeggen dat de schadevergoeding die werd bedongen moet worden vergeleken met de potentiële schade, zoals op het moment van de contractsluiting kon worden voorzien.⁹⁶ Wel, kan de rechter met het oog op de beoordeling van de voorzienbare schade rekening houden met de

⁸⁹ C. DELFORGE, "Les clauses abusives dans le bail d'immeuble conclu entre une entreprise et un consommateur", *DCCR* 2017, (3) 20.

⁹⁰ R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (489) 500-501.

⁹¹ R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (489) 495-496; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 11.

⁹² Vred. Charleroi 27 september 2017, *JJP* 2018, 597.

⁹³ R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (489) 502; R. STEENNOT, "Schadebedingen" (noot onder Antwerpen 31 oktober 2011), *NJW* 2012, (474) 474.

⁹⁴ F. BOGAERT en B. VAN BAEVEGHEM, "Contractuele aspecten van de wet marktpraktijken" in I. CLAEYS, R. STEENNOT en M. TISON (eds.), *Economisch recht: Ondernemingen, concurrenten en consumenten*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, (3) 40; R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (489) 496-497.

⁹⁵ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 252.

⁹⁶ P. WERY, "Les clauses abusives relatives à l'inexécution des obligations contractuelles dans les lois de protection des consommateurs du 14 juillet 1991 et du 2 août 2002", *JT* 2003, (797) 803.

werkelijk geleden schade. Verder is het vereist dat de onevenredigheid tussen de mogelijke schade en de bedongen schadevergoeding duidelijk is.⁹⁷ Bovendien kan bij de beoordeling van een kennelijk bovenmatig schadebeding rekening worden gehouden met alle bedongen schadevergoedingen. Wanneer alle bedingen samen in dat geval voorzien in een vergoeding die hoger ligt dan de potentiële schade, kunnen de bedongen schadevergoedingen als onrechtmatig worden beschouwd.⁹⁸

50. Voor artikel VI.83, 24° WER geldt verder dat - net zoals voor artikel VI.83, 17° WER - het toepassingsgebied niet beperkt is tot de forfaitaire schadebedingen. Ook de nalatigheidsinteressen, en alle andere vergoedingen die worden bedongen voor het geval waarin de consument zijn contractuele verplichtingen niet nakomt, vallen onder de toepassing van artikel VI.83, 24° WER. Bovendien geldt hier eveneens dat het artikel enkel kan worden gebruikt wat betreft de schadebedingen. Andere bedingen zoals opzegbedingen vallen dus niet onder de toepassing van artikel VI.83, 24° WER.⁹⁹

1.3. Sanctionering

1.3.1. *De nietigheid*

51. Op basis van artikel VI.84, §1, lid 1 WER is elk onrechtmatig beding, dus ook een onrechtmatig schadebeding, verboden en nietig. In principe is deze nietigheid beperkt tot het omstreden beding en strekt het zich niet uit tot de gehele overeenkomst. Slechts wanneer het verboden beding in dergelijke mate essentieel is voor het voortbestaan van de overeenkomst, kan de volledige overeenkomst nietig worden verklaard.¹⁰⁰

52. Bovendien gaat het hier om een verplichte nietigheid. Uit de rechtspraak van Hof van Justitie volgt namelijk dat de nationale rechter de verplichting heeft om de onrechtmatigheid van een beding ambtshalve op te werpen, ook wanneer de consument of zijn advocaat het nalaat om de regeling inzake onrechtmatige bedingen in te roepen.¹⁰¹ Naar Belgisch recht heeft dit tot gevolg dat de rechter ambtshalve de nietigheid van het beding moet vaststellen.¹⁰² Hierop bestaan echter wel een aantal beperkingen. Ten eerste is de nationale rechter slechts verplicht de onrechtmatigheid van contractuele bedingen ambtshalve te toetsten indien hij over de daartoe noodzakelijke juridische en feitelijke gegevens beschikt.¹⁰³ Ten tweede kan de consument, indien hij door de rechter werd

⁹⁷ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 298; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 253.

⁹⁸ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 253.

⁹⁹ R. STEENNOT, "Commentaar bij art. VI.83, 24° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, (551) 556.

¹⁰⁰ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 429; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 27.

¹⁰¹ HvJ 27 juni 2000, nr. C-240/98, C-241/98, C-242/98, C-243/98 en C-244/98, ECLI:EU:C:2000:346, 'Océano Grupo', I-4975; HvJ 4 juni 2009, nr. C-243/08, ECLI:EU:C:2009:350, 'Pannon', I-4732; R. STEENNOT, "De impact van de rechtspraak van het hof van justitie op de regelen inzake onrechtmatige bedingen" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (145) 171-172.

¹⁰² R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 36.

¹⁰³ R. STEENNOT, "De impact van de rechtspraak van het hof van justitie op de regelen inzake onrechtmatige bedingen" in G. STRAETMANS en R. STEENNOT (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (145) 173; G. STRAETMANS, "Enkele recente ontwikkelingen inzake Europees consumentenrecht" in I. GOVAERE (ed.), *Europees recht: Moderne interne markt voor de praktijkjurist. Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Mechelen, Kluwer, 2012, (355) 367.

geïnformeerd over de onrechtmatigheid van het beding, kiezen om zich niet op de onrechtmatigheid van een beding te beroepen.¹⁰⁴ Afstand door de consument is dus mogelijk, maar enkel na het ontstaan van het geschil en met kennis van zaken.

53. Verder vormt het WER *lex specialis* ten opzichte van het gemeen recht. Hierdoor heeft het WER voorrang op het gemeen recht. Dit heeft tot gevolg dat de rechter niet over de matigingsbevoegdheid van het gemeen recht beschikt, indien het gaat om een onrechtmatig schadebeding en hij is dan ook verplicht de nietigheid van het schadebeding vast te stellen.¹⁰⁵ Het is wel mogelijk dat het beding slechts gedeeltelijk nietig wordt verklaard, op voorwaarde dat het beding inhoudelijk splitsbaar is omdat het uiteenlopende zaken regelt.¹⁰⁶

54. De rechter moet bij de beoordeling van een kennelijk bovenmatig schadebeding rekening dient te houden met alle bedongen schadevergoedingen. De rechter moet dus rekening houden met alle (schade)bedingen waarvan wordt vastgesteld dat ze oneerlijk zijn en hij dient deze vervolgens buiten toepassing te laten. Wanneer het bijvoorbeeld gaat om verschillende schadevergoedingsbedingen – opgenomen in één clause of in verschillende clauses – die als onrechtmatig kunnen worden gekwalificeerd, dan moeten al deze schadevergoedingsbedingen buiten beschouwing worden gelaten.¹⁰⁷

55. Tot slot zorgt het buiten toepassing laten van het onrechtmatig beding ervoor dat het beding wordt geacht nooit te hebben bestaan, waardoor het geen gevolgen kan hebben voor de consument. Dit impliceert dat de situatie van de consument moet worden hersteld naar de situatie waarin hij zich zou hebben bevonden indien er geen sprake was geweest van een onrechtmatig beding. Hieruit volgt de terugbetalingsplicht, waarbij er een plicht is tot terugbetaling van de bedragen die de consument op grond van het onrechtmatig beding heeft betaald.¹⁰⁸

1.3.2. De vordering tot staking

56. De vordering tot staking heeft tot doel een aanstaande wetsovertreding af te wenden of te vermijden dat een reeds gestelde overtreding wordt herhaald.¹⁰⁹ De vordering tot staking kan in het Belgische recht zowel een individuele als een collectieve rechtsvordering uitmaken.¹¹⁰

¹⁰⁴ C. CHENEVIÈRE, "Arrêts Pannon et Asturcom: Le caractère abusive des clauses attributives de compétence dans la lignée de la jurisprudence Oceano", *REDC* 2010, (351) 356.

¹⁰⁵ Wetsvoorstel houdende Boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1806/1, 100; R. STEENNOT, "Eenzijdige beëindiging van de overeenkomst door de consument: hoe de consument te beschermen tegen overdreven schadebedingen en opzegbedingen?", *Jb.Hand.* 2006, (261) 266.

¹⁰⁶ M.B.M. LOOS, "Algemene voorwaarden bij consumentenovereenkomsten" in E.H. HONDIUS en G.J. RIJKEN (eds.), *Handboek consumentenrecht: een overzicht van de rechtspositie van de consument*, Zutphen, Paris, 2011, (69) 110; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 28.

¹⁰⁷ R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 29.

¹⁰⁸ R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 31; J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handelspraktijken en contracten met consumenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 640.

¹⁰⁹ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 435.

¹¹⁰ Art. XVII.7 WER.

57. Op grond van artikel XVII.2 WER kan de voorzitter van de ondernemingsrechtbank het bestaan van een daad die een inbreuk vormt op de bepalingen van het WER vaststellen en daarbij een staking van die daad bevelen. Aangezien artikel VI.84, §1, lid 1 WER bepaalt dat elk onrechtmatig beding verboden en nietig is, vormt een onrechtmatig beding een inbreuk op het WER. Het gevolg is dan ook dat een onrechtmatig beding het voorwerp van een vordering tot staking kan uitmaken.¹¹¹

2. Wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument

2.1. Toepassingsgebied

58. Met de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument wilde de wetgever de consument beschermen tegen de schuldeiser zelf of een derde partij die zijn vordering probeert te innen bij de consument, zonder dat daarbij gebruik wordt gemaakt van een uitvoerbare titel. Dit gebeurde door een gedetailleerde regeling op te leggen.¹¹² De Wet Minnelijke Invordering zal echter maar van toepassing zijn in een situatie van invordering van schulden van de consument, waarbij die invordering op een minnelijke wijze gebeurt.¹¹³

2.1.1. Consument

59. Voor de toepassing van de Wet Minnelijke Invordering kan een consument worden omschreven als *“elke natuurlijke persoon die schulden heeft die vreemd zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteit”*.¹¹⁴ Net zoals bij de regeling inzake onrechtmatige bedingen wordt voor de invulling van het begrip consument gebruik gemaakt van het bestemmingscriterium.¹¹⁵ Voor een meer diepgaande uiteenzetting van het begrip consument, wordt verwezen naar de randnummers 34 tot en met 37.

2.1.2. Minnelijke invordering van schulden

60. Op grond van artikel 2, §1, 1° van de Wet Minnelijke Invordering kan onder de minnelijke invordering van schulden iedere praktijk of handeling worden verstaan, die tot doel heeft een onbetaalde schuld door de schuldenaar te laten betalen. De invordering die voortkomt uit een uitvoerbare titel valt hier echter niet onder.¹¹⁶ Wanneer er een uitvoerbare titel voorhanden is, betekent dit dat er een gerechtelijke uitspraak is op basis waarvan de schuldvordering opeisbaar wordt. Wanneer er echter wordt gekozen voor de minnelijke invordering, wordt er geen gebruik gemaakt van een uitvoerbare titel. De schuldeiser zal in dat geval zelf zijn schuldvordering proberen

¹¹¹ J. STUYCK en B. KEIRSBILCK, *Handelspraktijken en contracten met consumenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 640.

¹¹² R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 499.

¹¹³ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 477.

¹¹⁴ Art. 2, §1, 3° Wet Minnelijke Invordering.

¹¹⁵ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 477.

¹¹⁶ C. BIQUET-MATHIEU, “La loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur”, *JT* 2003, (669) 670.

te innen of hij kan hiertoe beroep doen op een natuurlijke of rechtspersoon die beroepshalve voor de invordering van schulden voor rekening van de schuldeiser zal instaan.¹¹⁷

2.1.3. *Activiteit van minnelijke invordering van schulden*

61. De activiteit van minnelijke invordering wordt omschreven als de beroepsactiviteit van elke natuurlijke persoon of rechtspersoon, waarbij onbetaalde schulden minnelijk worden ingevorderd voor andermans rekening, zonder dat die natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft bijgedragen aan het sluiten van de onderliggende overeenkomst. Verder wordt er ook het minnelijke invorderen van tegen betaling overgenomen schulden onder verstaan.¹¹⁸ Uit deze definitie volgt dat de wet slechts van toepassing zal zijn indien de invordering gebeurt in het kader van een, al dan niet bijkomstige, beroepsactiviteit. Onder een beroepsactiviteit wordt begrepen dat het gaat om een activiteit die met een zekere regelmaat wordt uitgevoerd en die tot doel heeft een inkomen te verwerven. Er kan hierbij gedacht worden aan een incassobureau. Een persoon daarentegen, die één keer een schuld invordert voor een vriend, valt niet onder het toepassingsgebied.¹¹⁹

62. Andere voorbeelden zijn advocaten en gerechtsdeurwaarders. Ook zij kunnen daden van minnelijke invordering van schulden stellen. Initieel vielen advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijk mandatarissen buiten het toepassingsgebied van de bepalingen met betrekking tot de activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument.¹²⁰ De idee hierachter was dat de invordering van schulden essentieel tot hun opdracht behoort en zij al onderworpen zijn aan een deontologische code.¹²¹ Dit leidde echter tot misbruiken, die door de Economische Herstelwet van 27 maart 2009 een halt werden toegeroepen.¹²² Gevolg is dat ook zij nu aan de regels voor de activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument moeten voldoen.¹²³

2.2. Gedragsregels in het kader van de (activiteit van) minnelijke invordering van schulden

63. Hoofdstuk III van de Wet Minnelijke Invordering heeft betrekking op iedere minnelijke invordering van schulden van een consument, onafhankelijk van de persoon die tot minnelijke invordering overgaat. Dit hoofdstuk vindt dus niet enkel toepassing bij een activiteit van minnelijke invordering. Het vertrekpunt van artikel 3 Wet Minnelijke Invordering is dat het privéleven van de schuldenaar moet worden gerespecteerd wanneer hij zich in een situatie van minnelijke invordering van schulden bevindt. De eerste paragraaf van artikel 3 omvat dan ook een algemeen verbod op gedragingen en praktijken die het privéleven van de consument schenden of die de consument kunnen misleiden, alsook de gedragingen en praktijken die een inbreuk vormen op zijn menselijke

¹¹⁷ B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 5-6.

¹¹⁸ Art. 2, §1, 2° Wet Minnelijke Invordering.

¹¹⁹ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 500-501; B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 9.

¹²⁰ R. STEENNOT, "Invordering schulden consument door incassobureaus wettelijk geregeld", *Juristenkrant* 2003, (10) 10.

¹²¹ B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 10.

¹²² Art. 38 Economische Herstelwet 27 maart 2009, BS 7 april 2009.

¹²³ A. BERTHE, "Le recouvrement amiable en Belgique" in J. ATTARD, M. DUPUIS, M. LAUGIER, V. SAGAERT en D. VOINOT (eds.), *Un recouvrement de créances sans frontières*, Brussel, Larcier, 2013, (109) 111; B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 9-10.

waardigheid. Deze bepaling kan als een *catch all*-bepaling worden gezien voor de praktijken waarin de wetgever niet uitdrukkelijk heeft voorzien. De tweede paragraaf van artikel 3 Wet Minnelijke Invordering voorziet in een lijst van gedragingen en praktijken die per se verboden zijn. Het kan als een soort van zwarte lijst worden beschouwd.¹²⁴

64. Op de lijst van verboden gedragingen en praktijken zal in deze masterthesis niet dieper worden ingegaan. Er werd namelijk beslist om artikel 3 Wet Minnelijke Invordering niet over te nemen in het nieuwe Boek XIX WER. Dit wordt in de parlementaire voorbereiding verantwoord door het feit dat de invordering van een onbetaalde schuld een handelspraktijk is. Een misleidende of agressieve invorderingspraktijk vormt op die manier ook een misleidende of agressieve handelspraktijk en deze zijn reeds verboden onder de bepalingen van Boek VI inzake oneerlijke handelspraktijken.¹²⁵

65. Hoofdstuk IV van de Wet Minnelijke Invordering omvat de regels die van toepassing zijn op iedere activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om incassobureaus, maar ook advocaten en gerechtsdeurwaarders, die onbetaalde schulden minnelijk invorderen voor rekening van de schuldeiser (*supra* nrs. 62 en 62). Deze personen dienen – naast de gedragsregels die worden gesteld in artikel 3 Wet Minnelijke invordering – te voldoen aan de bijkomende regels die worden opgelegd in Hoofdstuk IV van de Wet Minnelijke Invordering.¹²⁶ De wetgever koos ervoor om deze regels in Boek XIX WER over te nemen, zij het met aanvullingen en actualisaties die interpretatieproblemen en leemtes dienen op te lossen.¹²⁷ Om die reden wordt de regelgeving van Hoofdstuk IV van de Wet Minnelijke Invordering, met haar bijhorende lacunes, in wat volgt besproken.

2.2.1. Vereiste van een voorafgaande inschrijving en verzekering

66. Een persoon, zowel wanneer hij optreedt in opdracht van een professioneel als in opdracht van een consument, die een activiteit van minnelijke invordering van schulden wenst uit te oefenen, dient zich voorafgaandelijk in te schrijven bij de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie. Daarnaast moet die persoon over voldoende waarborgen beschikken wat betreft de geldelijke gevolgen van zijn beroepsaansprakelijkheid.¹²⁸ De procedure die hierbij moet worden gevolgd en de financiële en deontologische voorwaarden waaraan moet worden voldaan, werden vastgelegd bij KB. Ook de voorwaarden van de verplichte beroepsaansprakelijkheidsverzekering worden nader bepaald in dit KB.¹²⁹

¹²⁴ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 502; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 478.

¹²⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 24; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 491.

¹²⁶ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 500-501; B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 9.

¹²⁷ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 9.

¹²⁸ Artikel 4 Wet Minnelijke Invordering.

¹²⁹ KB 17 februari 2005 tot regeling van de inschrijving van de personen die een activiteit van minnelijke invordering van schulden uitoefenen en van de waarborgen waarover deze personen moeten beschikken, *BS* 16 maart 2005; R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 507.

67. Zoals in Hoofdstuk III zal blijken, achtte de wetgever het nodig om de vereiste van de voorafgaande inschrijving nader te omschrijven. Dit was noodzakelijk om een aantal leemtes op te vullen. Zo moest een persoon die zich onder de Wet Minnelijke Invordering wenste in te schrijven bij de FOD Economie geen uittreksel van zijn strafregister voorleggen. Dit was naar mijn mening echter een grote lacune, aangezien bij de activiteit van minnelijke invordering van schulden een hoog beschermingsniveau moet worden geboden aan de personen die bij de invordering zijn betrokken. Het is daarbij belangrijk dat er enkel een inschrijving wordt verleend aan personen die bekwaam zijn om een activiteit van minnelijke invordering uit te oefenen. Een strafregister kan een indicator zijn om hieraan tegemoet te komen.¹³⁰

68. Daarnaast werden advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of functie vrijgesteld van de voorafgaande inschrijving en waren zij aan weinig tot geen toezicht onderworpen. Uit de praktijk kwam echter naar voren dat bijvoorbeeld gerechtsdeurwaarders er niet voor terugdeinsden om de wet te overtreden of te verdraaien om op die manier ongerechtvaardigde vergoedingen te incasseren. Ook voor dit soort problemen was dringend een oplossing vereist.¹³¹

2.2.2. *Invordering van bedragen*

69. Op basis van artikel 5 van de Wet Minnelijke Invordering is het verboden om aan de consument een andere vergoeding te vragen dan wat is overeengekomen in de onderliggende overeenkomst, indien hij de contractuele verbintenissen niet naleeft. Dit betekent dat de schuldenaar enkel gehouden is tot datgene wat hij op basis van de onderliggende overeenkomst verschuldigd is, op voorwaarde dat dit met de nodige precisie in het contract werd bepaald.¹³² De schuldinvorderaar was echter niet verplicht om de verschuldigde bedragen te controleren. Mijns inziens was dit een belangrijk controlemechanisme dat nog ontbrak.

70. De derde, bijvoorbeeld een incassobureau, mag naast de hiervoor besproken vergoedingen geen enkele andere vergoeding vragen aan de consument voor haar tussenkomst. Dit heeft niet tot gevolg dat de derde geen aanspraak mag maken op een vergoeding, maar wel dat hij zich hiervoor tot de schuldeiser zal moeten richten die de opdracht heeft gegeven om de schuld bij te consument in te vorderen.¹³³

¹³⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 28; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 486.

¹³¹ Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3220/1, 3; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-267/1, 3.

¹³² R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 508; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 479.

¹³³ P. LETTANY, *Het consumentenkrediet: de Wet van 12 juni 1991*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 254-255; R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 509.

2.2.3. *Schriftelijke ingebrekestelling*

71. Het is vereist dat iedere minnelijke invordering door een onderneming die een activiteit van minnelijke invordering verricht, start met een schriftelijke ingebrekestelling ten aanzien van de consument.¹³⁴ Deze verplichting impliceert dus dat de schuldinvorderaar de consument niet vanaf de eerste keer mondeling mag aanmanen.¹³⁵

72. Daarnaast stipuleert artikel 6, §1 Wet Minnelijke Invordering dat de ingebrekestelling op ondubbelzinnige en volledige wijze alle gegevens met betrekking tot de schuldinvordering moet omvatten. Verder geeft het artikel in de tweede paragraaf een lijst van gegevens die verplicht in de ingebrekestelling moeten worden vermeld.

73. Tot slot moet de ingebrekestelling de termijn vermelden waarbinnen de consument zijn schuld kan aflossen.¹³⁶ Deze termijn bedraagt minstens vijftien dagen en begint te lopen vanaf de datum waarop de schriftelijke aanmaning werd verstuurd, dit is de datum van de poststempel. Tijdens deze termijn mogen geen bijkomende maatregelen worden genomen die strekken tot de invordering van de schuld.¹³⁷ Zo mag er tijdens die periode bijvoorbeeld geen nieuwe ingebrekestelling worden opgestuurd of mag de consument niet opgebeld worden.¹³⁸

74. In dit artikel, en in de Wet Minnelijke Invordering in het algemeen, wordt niets bepaald met betrekking tot de mogelijkheid voor de consument om betalingsfaciliteiten, zoals een afbetalingsplan, aan te vragen. Daarnaast bestaat er geen verplichting om de consument te informeren over zijn mogelijkheden tot betwisting van de schuld. Het is echter van groot belang om de consument die zich in financiële moeilijkheden bevindt aan te moedigen om een oplossing te vinden voor die problemen en hoe vroeger dit gebeurt hoe beter. In mijn opinie is het ontbreken van de verplichte vermelding over de mogelijkheid tot schuldbemiddeling in de huidige samenleving, waarin ADR een steeds belangrijkere rol krijgt, eveneens een grote lacune. Bovendien is het belangrijk om zoveel als mogelijk rechtsprocedures te vermijden. De wetgever achtte het nodig hieraan tegemoet te komen in het nieuwe Boek XIX WER, wat mijns inziens ten goede komt aan zowel de consument als de schuldeiser.¹³⁹

2.2.4. *Huisbezoek*

75. De schuldinvorderaar mag – na het verzenden van een schriftelijke ingebrekestelling en het verstrijken van de wachtermijn van vijftien dagen – een huisbezoek verrichten bij de consument.¹⁴⁰ De persoon die het huisbezoek wil verrichten, moet wel een schriftelijk document kunnen voorleggen waarin de gegevens worden vermeld die in artikel 7 Wet Minnelijke Invordering worden opgesomd. Daarnaast moet de invorderaar de consument er mondeling op wijzen dat hij niet verplicht is het

¹³⁴ Art. 6, §1 Wet Minnelijke Invordering.

¹³⁵ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 480.

¹³⁶ Art. 6, §3 Wet Minnelijke Invordering.

¹³⁷ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 510.

¹³⁸ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 480.

¹³⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 33.

¹⁴⁰ Art. 7 Wet Minnelijke Invordering.

huisbezoek te ondergaan en dat hij dus het recht heeft het huisbezoek te weigeren of te beëindigen.¹⁴¹

76. Verder is het mogelijk dat de schuld tijdens het huisbezoek geheel of gedeeltelijk wordt betaald. In dat geval moet een ontvangstbewijs met een verwijzing naar de betaalde schuld worden afgegeven. De consument moet echter nog steeds kunnen bewijzen dat hij de schuld betaald heeft. Dit kan met alle middelen van recht. Indien de consument dit bewijs kan leveren, moet de invorderaar bewijzen dat hij een ontvangstbewijs heeft verstrekt.¹⁴²

2.3. Sanctionering

2.3.1. *Burgerrechtelijke sancties*

77. In geval van miskenning van de regels voorziet de wetgever in artikel 14 Wet Minnelijke Invordering in verschillende civielrechtelijke sancties. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de hypothese waarin de betaling werd verkregen in strijd met de bepalingen van artikelen 3, 4, 6 en 7 van de wet en anderzijds de hypothese waarin een te hoog bedrag werd gevorderd en/of betaald.¹⁴³

78. Wanneer er een miskenning heeft plaatsgevonden van de artikelen 3, 4, 6 of 7 Wet Minnelijke Invordering, wordt iedere betaling die door de consument werd verricht als geldig beschouwd ten aanzien van de schuldeiser, maar moet de persoon die de activiteit van minnelijke invordering van schulden heeft gesteld, het ontvangen bedrag terugbetalen aan de consument.¹⁴⁴ Deze sanctie is aan de ene kant erg zwaar voor de invorderaar. Aan de andere kant is ze zeer voordelig voor de consument.¹⁴⁵ Mijns inziens moet het privéleven van de consument worden gevrijwaard en dient misbruik te allen tijden te worden vermeden, toch moet er op worden toegezien dat de consument geen ongerechtvaardigd voordeel verkrijgt. Er moet echter worden genuanceerd dat deze sanctie maar toepassing zal vinden wanneer het gaat om een kennelijke vergissing die de rechten van de consument schaadt.¹⁴⁶ Verder is de regel niet toepasselijk op de schuldeiser die zelf de schuld probeert te innen met miskenning van de wet.¹⁴⁷

¹⁴¹ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 510; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 481.

¹⁴² A. BERTHE, "Le recouvrement amiable en Belgique" in J. ATTARD, M. DUPUIS, M. LAUGIER, V. SAGAERT en D. VOINOT (eds.), *Un recouvrement de créances sans frontières*, Brussel, Larcier, 2013, (109) 115; R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 511; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 481.

¹⁴³ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 481-482.

¹⁴⁴ Art. 14, lid 1 Wet Minnelijke Invordering.

¹⁴⁵ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 512; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 482.

¹⁴⁶ R. STEENNOT, "Invordering schulden consument door incassobureaus wettelijk geregeld", *Juristenkrant* 2003, (10) 10.

¹⁴⁷ R. GILLIS en B. VERBELEN, "Minnelijke invordering van consumentenschulden", *NJW* 2015, (570) 576; B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 12.

79. Het tweede lid van artikel 14 Wet Minnelijke Invordering beoogt de situatie waarin een te hoog bedrag werd gevorderd en/of betaald. De sanctie bestaat in dat geval uit een terugbetaling aan de consument van het onverschuldigde of het te veel verkregen bedrag. Dit bedrag wordt bovendien vermeerderd met nalatigheidsinteressen te rekenen vanaf de dag van de betaling door de consument.¹⁴⁸ De consument die een te hoog bedrag betaalde kan bij de terugvordering kiezen of hij zich wendt tot de schuldeiser zelf of tot de derde, indien die belast werd met de invordering van de schuld.¹⁴⁹

2.3.2. Strafrechtelijke en administratieve sancties

80. De Wet Minnelijke Invordering voorziet in artikel 15 ook in een strafrechtelijke sanctionering voor de personen die de artikelen 3 tot en met 8 overtreden, de personen die een vonnis of arrest gewezen op een vordering tot staken niet naleven en de personen die een onderzoek tot opsporing en vaststelling van inbreuken op de Wet Minnelijk Invordering verhinderen of belemmeren. Verder zijn er nog administratieve sancties mogelijk, waarbij de inschrijving van een persoon die een activiteit van minnelijke invordering verricht in bepaalde gevallen kan worden geschorst of geschrapt.¹⁵⁰

2.3.3. Vordering tot staking

81. Tot slot voorziet artikel 9 Wet Minnelijke Invordering in de mogelijkheid om een vordering tot staking in te stellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel (ondernemingsrechtbank). De vordering tot staking kan worden ingeleid door iedere belanghebbende, de minister van Economische zaken, een beroeps- of interprofessionele vereniging met rechtspersoonlijkheid en door een vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen.¹⁵¹ Zoals reeds aangehaald, bestaat het doel van een vordering tot staking uit het afwenden van een aanstaande wetsovertreding of vermijden dat een reeds gestelde overtreding wordt herhaald (*supra* nr. 56).

3. Gemeen recht

82. Hierboven werd reeds besproken hoe de consument – vóór de invoering van het nieuwe Boek XIX WER – werd beschermd door de bepalingen inzake onrechtmatige bedingen enerzijds en de Wet Minnelijke Invordering anderzijds. Het is echter de vraag of er nog andere correctiemechanismen uit het gemeen recht tegemoet kunnen komen aan de bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Hierbij kan gedacht worden aan de algemene bepaling inzake de onrechtmatige bedingen in het nieuw BW, maar ook aan het leerstuk van de gekwalificeerde

¹⁴⁸ R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 513; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 482.

¹⁴⁹ C. BIQUET-MATHIEU, "La loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur", *JT* 2003, (669) 679.

¹⁵⁰ Art. 16 Wet Minnelijke Invordering; R. GILLIS en B. VERBELEN, "Minnelijke invordering van consumentenschulden", *NJW* 2015, (570) 576; B. VERBELEN en K. HENDRICKX, *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 12.

¹⁵¹ Art. 10 Wet Minnelijke Invordering; R. STEENNOT en S. DEJONGHE, *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 511.

benadeling en de beperkende werking van de goede trouw (rechtsmisbruik). Deze mechanismen worden hieronder verder uiteengezet.

3.1. Algemene bepaling inzake onrechtmatige bedingen

83. In dit hoofdstuk werd de regeling inzake onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten reeds uitvoerig besproken. Het gaat hierbij om een leerstuk dat al geruime tijd bestaat in het Belgisch recht. Bovendien geldt er sinds 1 december 2020 een regeling met betrekking tot onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen.¹⁵² De wetgever achtte het echter nodig om een algemeen verbod op onrechtmatige bedingen op te nemen in het nieuw BW.¹⁵³ Dit werd uiteindelijk wettelijk verankerd in artikel 5.52 BW. Hierin wordt bepaald dat een beding onrechtmatig is wanneer er niet over kan worden onderhandeld en het een kennelijk onevenwicht schept tussen de rechten en plichten van de partijen. Het “kennelijk onevenwicht” geldt dus als het marginaal toetsingscriterium, waarbij de rechter in zijn beoordeling rekening moet houden met alle omstandigheden bij de contractsluiting.¹⁵⁴

84. Het toepassingsgebied van de gemeenrechtelijke bepaling inzake onrechtmatige bedingen is algemeen. Dit betekent dat deze regeling kan worden toepast op zowel B2C- en B2B-relaties als C2C-relaties.¹⁵⁵ Een belangrijke nuancering is dat de algemene regeling beperkt is tot toetredingscontracten. Dit zijn contracten die op voorhand eenzijdig werden opgesteld door de ene partij en waarbij de andere partij geen invloed meer kan hebben op de inhoud ervan. Uit de rechtsleer volgt dat steeds *in concreto* moet worden beoordeeld of er al dan niet sprake is van een toetredingscontract.¹⁵⁶ Verder stelt artikel 5.52 BW dat bedingen die onrechtmatig zijn voor niet geschreven worden gehouden.

85. Tot slot vormen de bijzondere bepalingen van het WER *lex specialis* ten aanzien van deze algemene bepaling, waardoor de bepalingen van het WER onverkort van toepassing blijven op de overeenkomsten die zij viseren.¹⁵⁷

¹⁵² D. PETOSA, C. DERYCKERE en G. DE WEVER, “Reeks Boek 5 BW – Nieuwigheden voor de vastgoedsector Deel 1. De dynamische totstandkoming van het contract”, *Notariaat* 2023, (1) 4.

¹⁵³ Wetsvoorstel houdende Boek 5 “Verbintenissen” van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1806/1, 56; A. DE BOECK, “Een verkennende blik op de markantste vernieuwingen in het verbintenissenrecht”, *Not.Fisc.M.* 2022, (302) 305.

¹⁵⁴ I. CLAEYS en E. LANGENAEKEN, “Het aankomende nieuwe verbintenissenrecht” in J. BAECK, I. CLAEYS en A. WYLLEMAN (eds.), *Hervorming van het verbintenissen- en goederenrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2022, (1) 18.

¹⁵⁵ D. PETOSA, C. DERYCKERE en G. DE WEVER, “Reeks Boek 5 BW – Nieuwigheden voor de vastgoedsector Deel 1. De dynamische totstandkoming van het contract”, *Notariaat* 2023, (1) 4.

¹⁵⁶ I. CLAEYS en E. LANGENAEKEN, “Het aankomende nieuwe verbintenissenrecht” in J. BAECK, I. CLAEYS en A. WYLLEMAN (eds.), *Hervorming van het verbintenissen- en goederenrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2022, (1) 18; A. DE BOECK, “Een verkennende blik op de markantste vernieuwingen in het verbintenissenrecht”, *Not.Fisc.M.* 2022, (302) 305.

¹⁵⁷ D. PETOSA, C. DERYCKERE en G. DE WEVER, “Reeks Boek 5 BW – Nieuwigheden voor de vastgoedsector Deel 1. De dynamische totstandkoming van het contract”, *Notariaat* 2023, (1) 4.

3.2. De gekwalificeerde benadeling

86. Het leerstuk van de gekwalificeerde benadeling werd ontwikkeld door de Belgische rechtspraak en rechtsleer. Het kan worden omschreven als een rechtsfiguur die in een rechterlijke ingreep van de overeenkomst voorziet, wanneer op het ogenblik van de contractsluiting een aanzienlijke wanverhouding bestaat tussen de wederzijds bedongen prestaties ten gevolge van het misbruik dat door de bevoordeelde partij wordt gemaakt van concrete omstandigheden van inferioriteit van haar medecontractant of van haar eigen superioriteit.¹⁵⁸ In geval van gekwalificeerde benadeling is een rechterlijke ingreep mogelijk, de rechter heeft dus de mogelijkheid om in het contract in te grijpen en de inhoud ervan aan te passen. De benadeling vormt echter geen algemene nietigheidsgrond.¹⁵⁹ Onder het oud BW vond de gekwalificeerde benadeling geen algemene grondslag in het BW.¹⁶⁰ In het nieuw BW staat dit leerstuk ingeschreven in artikel 5.38.¹⁶¹

87. Om tot een gekwalificeerde benadeling te komen, moeten er drie cumulatieve voorwaarden vervuld zijn. Ten eerste is er een fundamenteel contractueel onevenwicht vereist. Dit kennelijk onevenwicht moet haar oorsprong vinden in het misbruik dat de ene partij maakt van de concrete omstandigheden waarin de benadeelde partij zich bevond. En ten derde zou het contract zonder het misbruik niet of tegen minder ongunstige voorwaarden zijn gesloten.¹⁶²

88. De vraag is dan hoe de gekwalificeerde benadeling zich verhoudt ten opzichte van de leer inzake onrechtmatige bedingen. Inzake de gekwalificeerde benadeling zijn het de wijze van totstandkoming van de overeenkomst en het onevenwicht tussen de contractuele hoofdprestaties die centraal staan. Wat betreft de onrechtmatige bedingen wordt eerder naar de inhoud van de contractuele rechten en verplichtingen gekeken, waarbij de wijze van totstandkoming niet van belang is. Voor de bedingen neergelegd in de zwarte lijst – zoals de onrechtmatige schadebedingen – is een inhoudelijke toetsing zelfs uitgesloten, aangezien zij onder alle omstandigheden verboden zijn. Er kan geconcludeerd worden dat er met de leer van de gekwalificeerde benadeling een feitelijke gelijkheid wordt nagestreefd, terwijl de onrechtmatige bedingenleer de juridische gelijkheid beoogt.¹⁶³

3.3. Rechtsmisbruik

89. Het leerstuk van het verbod van rechtsmisbruik, gesteund op de beperkende werking van de goede trouw in contractuele aangelegenheden, kan zich opdringen, ook als is een schadebeding geldig tot stand gekomen en is er geen matiging door de rechter mogelijk.¹⁶⁴ De beperkende werking van de goede trouw houdt in dat een contractpartij een recht dat haar toekomt in een bepaalde

¹⁵⁸ M. DE POTTER DE TEN BROECK, "Het contractuele (on)evenwicht naar Belgisch positief recht" in H. SNIJDERS en P. DE TAVERNIER (eds.), *Onvoorzien omstandigheden, verstoring en herstel van contractueel evenwicht: Algemene beschouwingen en beschouwingen op deelterrein van het privaatrecht*, Antwerpen, Maklu, 2013, (29) 34-35; N. RESIMONT, "La lésion qualifiée", *JT* 2007, (524) 524; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 218.

¹⁵⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 295-296.

¹⁶⁰ E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 222.

¹⁶¹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 295.

¹⁶² N. BURETTE, "Dwangsombeding", *NJW* 2019, (454) 464.

¹⁶³ E. DIRIX, "De bezwarende bedingen in de W.H.P." in J. STUYCK en P. WYTICNK (eds.), *De nieuwe wet handelspraktijken*, Antwerpen, Kluwer, 1992, (289) 295; E. SWAENEPOEL, *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 237-238.

¹⁶⁴ J. BAECK, "Als 'vergoeding wegens afstand' vermomd strafbeding ontmaskerd" (noot onder Cass. 28 april 2011), *BFR* 2012, (122) 126.

omstandigheid niet of niet volledig mag uitoefenen, omwille van het feit dat de uitoefening van dat recht niet strookt met de wijze waarop een normaal, zorgvuldige en redelijke contractspartij in die omstandigheid zou handelen.¹⁶⁵ Dit heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld een schadebeding op een geldige wijze tot stand is gekomen en dat het de toetsingscriteria van de matiging door de rechter doorstaat, maar dat het beding in de concrete omstandigheden niet op een redelijke wijze wordt uitgeoefend.¹⁶⁶ Het verbod op rechtsmisbruik ligt heden ten dage verankerd in artikel 1.10 BW en artikel 5.73 BW.¹⁶⁷

90. Om na te gaan of er sprake is van rechtsmisbruik, moeten verschillende criteria getoetst worden. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het algemeen criterium en de bijzondere criteria.¹⁶⁸ Het algemeen criterium omvat – zoals reeds aangehaald – dat de uitoefening van een recht niet strookt met de wijze waarop een normaal, zorgvuldige en redelijke contractspartij in die omstandigheid zou handelen.¹⁶⁹ De bijzondere criteria zijn toepassingen van het algemeen criterium en zij omvatten het volgende: (1) handelen met een exclusief oogmerk om te schaden; (2) handelen zonder een redelijk en voldoende belang, waarbij er schade wordt berokkend; (3) indien er verschillende wijzen zijn met eenzelfde nut om een recht uit te oefenen, kiezen voor de uitoefening het meeste schade berokkent of die het algemeen belang schaadt; (4) en het proportionaliteitscriterium, dat stelt dat de schade niet in verhouding staat tot het voordeel dat de schadeverwekker beoogt of heeft verkregen.¹⁷⁰

91. De toetsing door de rechter in het licht van rechtsmisbruik is slechts marginaal.¹⁷¹ Dit betekent dat de rechter zicht terughoudend moet opstellen, hij zijn eigen oordeel niet in de plaats mag stellen van de partij van wie hij het gedrag moet beoordelen en dat hij de marges waarbinnen de partijen optreden in acht moet nemen. Indien de rechter bij de marginale toetsing van de criteria oordeelt dat er sprake is van rechtsmisbruik, kan hij een sanctie opleggen.¹⁷² De rechter beschikt hierbij over een matigingsbevoegdheid. Dit heeft tot gevolg dat het rechtsmisbruik kan worden gesanctioneerd door het opleggen van de normale uitoefening van het recht of door het herstel van de schade die werd veroorzaakt door het misbruik.¹⁷³ Verder kan de sanctie nog omvatten dat aan de schuldeiser het recht wordt ontnomen om op het omstreden beding beroep te doen.¹⁷⁴ Tot slot is er herstel mogelijk, in natura of via schadevergoeding, van de schade die door het misbruik werd berokkend.¹⁷⁵

¹⁶⁵ S. STIJNS en F. AUVRAY, "Abus de droits contractuels dans l'exécution du contrat : critères et sanctions" in M. DUPONT (ed.), *Les obligations contractuelles*, Brussel, Larcier, 2016, (270) 270.

¹⁶⁶ N. BURETTE, "Dwangsombeding", *NJW* 2019, (454) 463; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Larcier Intersentia, 2023, 366-367.

¹⁶⁷ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 97-98.

¹⁶⁸ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 103; T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Larcier Intersentia, 2023, 371.

¹⁶⁹ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 103.

¹⁷⁰ N. BURETTE, "Grenzen van contractvrijheid. Bevoegdheidsbeding in nationale context", *NJW* 2013, (774) 782; I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 105.

¹⁷¹ T. VANSWEEVELT en B. WEYTS, *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Larcier Intersentia, 2023, 371.

¹⁷² N. BURETTE, "Dwangsombeding", *NJW* 2019, (454) 463.

¹⁷³ N. BURETTE, "Grenzen van contractvrijheid. Bevoegdheidsbeding in nationale context", *NJW* 2013, (774) 783; I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 109.

¹⁷⁴ Cass. 8 februari 2001, *RW* 2001-02, (778) 778; I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 109; F. GLANSDORFF, "Sanction de l'abus de droit: réduction ou privation du droit?", *JT* 2018, (462) 462.

¹⁷⁵ I. CLAEYS en T. TANGHE, *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 109.

4. Conclusie

92. De wetgever heeft door de jaren heen belangrijke stappen genomen om consumenten te beschermen tegen misbruik door schuldeisers in situaties van betalingsachterstand. De introductie van verschillende wetgevende initiatieven, waaronder de leer inzake onrechtmatige bedingen, de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument en de beschermingsmechanismen binnen het gemeen recht, getuigen van deze inspanningen om consumentenbelangen te waarborgen. Niettemin blijven misbruiken en lacunes bestaan, zoals onder andere blijkt uit de praktijkervaring. Hoewel deze wetgevende maatregelen een aanzienlijke vooruitgang vertegenwoordigen, is er duidelijk ruimte voor verdere verbetering om de bescherming van consumenten te versterken en rechtvaardigheid te waarborgen in situaties van betalingsachterstand.

Hoofdstuk III. Actueel regime: Boek XIX "Schulden van de consument" WER

94. Tot voor kort bestond het WER uit achttien boekdelen. De wet van 4 mei 2023 bracht hier verandering in door Boek XIX 'Schulden van de consument' in te voegen in het WER.¹⁷⁶ Met deze wet tracht de wetgever een hoge mate van bescherming te bieden aan de consument die zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt. Daarnaast probeert de wet te voorkomen dat schuldeisers, of derden die met de invordering van schulden belast worden, misbruik maken van de situatie door ongerechtvaardigde en buitensporige kosten te eisen.¹⁷⁷ Boek XIX WER komt aan deze doelstellingen tegemoet door dwingende modaliteiten op te leggen aan ondernemingen die op minnelijke wijze schulden invorderen bij consumenten. Daarnaast wordt er een wettelijk kader voorgeschreven met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten van ondernemingen.¹⁷⁸

95. In dit derde hoofdstuk wordt eerst de totstandkoming en de doelstellingen van het nieuwe Boek XIX WER besproken. Vervolgens wordt het toepassingsgebied van naderbij bekeken. Hierna wordt dieper ingegaan op de regeling inzake de betaling van schulden door consumenten aan ondernemingen aan de ene kant en de regeling inzake de minnelijke invordering van schulden van de consument aan de andere kant. En tot slot wordt de sanctionering van overtredingen van de nieuwe bepalingen uiteengezet.

96. Bovendien wordt in dit onderdeel van de masterthesis een rechtsvergelijking gemaakt met het Duits regime ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Voor deze externe microrechtsvergelijking wordt een functionele invalshoek gehanteerd, waarbij wordt onderzocht welke regelgeving Duitsland hanteert om de consument in een situatie van betalingsachterstand te beschermen. Op basis daarvan kan een vergelijking worden gemaakt tussen het Belgisch en het Duits recht. De bevindingen van deze rechtsvergelijking kunnen in het laatste hoofdstuk een bijdrage vormen voor de aanbevelingen ter verbetering van Boek XIX WER.

1. Totstandkoming en doelstellingen

1.1. Totstandkoming

97. Het consumentenrecht – dat toepasselijk is op relaties tussen consumenten en ondernemingen – heeft tot doel de consument te beschermen. De consument bevindt zich namelijk in een zwakkere positie ten aanzien van de onderneming, die op zijn beurt goederen en diensten aanbiedt die de consument nodig heeft of wil hebben. Uit verschillende onderzoeken en vaststellingen gedaan door instanties, verenigingen en praktijkspelers, zoals consumentenbeschermingsverenigingen, magistraten en OCMW's, blijkt echter dat er maar al te vaak misbruik wordt gemaakt van de zwakkere positie van een consument in een situatie van betalingsachterstand. Dit manifesteert zich bijvoorbeeld doordat er onrechtmatige schadebedingen worden toegepast die leiden tot kosten en vergoedingen die niet in verhouding staan tot de schade

¹⁷⁶ Wet 4 mei 2023 houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *BS* 23 mei 2023.

¹⁷⁷ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 4-5.

¹⁷⁸ L. DEBROUX, "Loi portant insertion du livre XIX « Dettes du consommateur »", *Les Pages* 2023, (1) 1.

die de onderneming lijdt bij laattijdige betaling door de consument. Daarnaast is ook gebleken dat er zeer snel zware sancties worden opgelegd na het verstrijken van de uiterste betaaldatum van de factuur. Het gevolg van deze opstapeling van onevenredige financiële straffen is dat de oorspronkelijke schuld aanzienlijk wordt verhoogd. Dit zorgt op zijn beurt voor een vicieuze cirkel waarin de bovenmatige schuldenlast van bepaalde consumenten alleen maar groter wordt.¹⁷⁹

98. Er zijn verschillende voorbeelden uit de praktijk voor handen waaruit het misbruik blijkt dat gemaakt wordt door schuldeisers of derden belast met de invordering van schulden. Zo is er de consumentenorganisatie Test Aankoop die tijdens de hoorzitting "Consumentenschulden en gevolgen" aan de dag legde dat consumenten met een betalingsachterstand vaak getroffen worden door onrechtmatige vorderingen van zowel de schuldeisers zelf als derden die belast worden met het invorderen van de onbetaalde facturen. Dit is een vaststelling die ook werd gedaan door andere organisaties zoals het Steunpunt voor de Diensten Schuldbemiddeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.¹⁸⁰ En tijdens de hoorzitting van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierechters, die werd gehouden in het kader van de "schuldundustrie en overmatige schuldenlast voor consumenten", bleek eveneens dat onbetaalde bedragen stelselmatig worden verhoogd met bovenmatige schadebedingen, opzeggingskosten en conventionele interesten.¹⁸¹

99. Hier staat ook nog eens tegenover dat meer en meer particulieren moeilijkheden ondervinden bij het tijdig betalen van hun facturen. Zo komt bijvoorbeeld uit cijfers van Statbel uit 2021 naar voren dat 3,4 procent van de Belgen jaarlijks minstens eenmaal een achterstallige betaling had op rekeningen anders dan die voor woonlasten. Dit wil zeggen dat deze personen niet genoeg financiële middelen hadden om onder andere telefoon, gezondheids- of internetrekeningen te betalen.¹⁸² En eind 2022 was er een registratie van maar liefst 104.283 mensen met een betalingsachterstand op een uitstaand krediet. Dit betekent dat 1,9 procent van de bevolking van achttien jaar en ouder kampte met achterstallige betalingen op consumentenkredieten en hypothecaire kredieten.¹⁸³ Maar ook meer concreet kwam in mei 2023 nog aan het licht dat het aantal onbetaalde schoolfacturen in het gemeenschapsonderwijs stijgt.¹⁸⁴

¹⁷⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

¹⁸⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 6; TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de Kamer van 6 november 2019 consumentenschulden en gevolgen", 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

¹⁸¹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5-6; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 11.

¹⁸² STATBEL, "Meer dan 4,5 miljoen Belgen niet in staat om te sparen", 14 oktober 2021, <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/meer-dan-45-miljoen-belgen-niet-staat-om-te-sparen> (geraadpleegd op 20 december 2023).

¹⁸³ STATISTIEK VLAANDEREN, "Betalingsachterstand en collectieve schuldenregeling", 21 februari 2022, <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/betalingsachterstand-en-collectieve-schuldenregeling> (geraadpleegd op 20 december 2023).

¹⁸⁴ S. SCHOOF, "Steeds meer ouders hebben moeite om schoolfactuur te betalen: 'Alle lichten staan op rood' ", *VRT NWS* 2 mei 2023, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/02/steeds-meer-ouders-hebben-moeite-om-schoolfactuur-te-betalen/> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

100. Aangezien al deze verschillende onderzoeken aantoonde dat er frequent misbruik wordt gemaakt van de consument in een situatie van betalingsachterstand, kon worden afgeleid dat de bestaande wetgeving, zoals de bepalingen inzake onrechtmatige bedingen alsook de Wet Minnelijke Invordering, vaak ontoereikend en zelfs ondoeltreffend bleek om het misbruik tegen te gaan.¹⁸⁵ Zo werden er vaak buitensporige schadebedingen opgenomen in de overeenkomst, ondanks het verbod op bovenmatige schadebedingen in artikel VI.83, 24° WER.¹⁸⁶ En ook de Wet Minnelijke Invordering bleek aan modernisering toe, bijvoorbeeld omwille van het feit dat sommige bepalingen op gespannen voet stonden met de maximaal geharmoniseerde regels inzake oneerlijke handelspraktijken.¹⁸⁷

1.2. Doelstellingen

101. Dit resulteerde uiteindelijk in een nieuw Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER. Het hoofddoel van dit Boek bestaat eruit een hoog beschermingsniveau te bieden aan de consument wanneer hij zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt.¹⁸⁸ De wetgever tracht dit doel te bereiken door te voorzien in een strikte omkadering wat betreft de schadebedingen. Verder legt de nieuwe wet de verplichting op om eerst een kosteloze herinnering te sturen bij laattijdige betaling. En er geldt nu een wachtermijn van veertien dagen vooraleer sancties omwille van laattijdige betaling mogen worden opgelegd.¹⁸⁹ Hieronder zal nog wat dieper worden ingegaan op deze nieuwe regelingen.

102. Daarnaast wordt er in Boek XIX WER bescherming geboden aan de consument aan de hand van de bepalingen inzake de minnelijke invordering van schulden van de consument. Enerzijds koos de wetgever ervoor om de essentie van de Wet Minnelijke Invordering over te nemen in deze nieuwe wet. Anderzijds wordt dit verder aangevuld en geactualiseerd met maatregelen om lacunes en interpretatieproblemen te corrigeren. Zo worden er bijvoorbeeld nieuwe verplichtingen opgelegd aan de schuldivorderaar ten opzichte van de consument en worden de regels en voorwaarden met betrekking tot de inschrijving van een onderneming die zich bezighoudt met de invordering van schulden nader omschreven. Ook nieuw, is dat advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of functie aan de controle van de Economische Inspectie worden onderworpen. En tot slot worden de sancties die van toepassing zijn bij de niet-naleving van het boek eveneens gespecificeerd. Ook deze zaken zullen in dit hoofdstuk verder worden uitgediept.¹⁹⁰

103. Tot slot wordt in het wetsontwerp duidelijk gesteld dat de nieuwe wet niet tot doel heeft het recht van de onderneming op een billijke schadevergoeding te beperken of te verbieden, noch om de onderneming te beletten haar schuld terug te vorderen. Het kan een schuldeiser namelijk niet worden verboden een vergoeding te eisen voor de schade die hij lijdt of heeft geleden door een

¹⁸⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 6.

¹⁸⁶ *Ibid.*, 21.

¹⁸⁷ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 24; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 474.

¹⁸⁸ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 4.

¹⁸⁹ *Ibid.*, 8.

¹⁹⁰ *Ibid.*, 9-10.

laattijdige betaling. Het gaat hier om een recht dat geldt voor iedere schuldeiser en dus voor iedere onderneming.¹⁹¹ Het moet echter worden verhinderd dat schuldeisers of schuldinvoerders een voordeel halen uit een situatie van betalingsachterstand door aanspraak te maken op buitensporige of ongerechtvaardigde kosten.¹⁹² Het is dan ook om die reden dat Boek XIX WER een strikte omkadering oplegt waarbinnen de schuldinvoering van ondernemingen moet gebeuren, zodat misbruiken en overtredingen worden vermeden, maar ondernemingen alsnog krijgen waar ze recht op hebben.¹⁹³

1.3. Duits regime ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand

104. In Duitsland zijn er, net zoals in België, heel wat particulieren die niet in staat zijn om hun facturen tijdig te betalen. Op 1 oktober 2023 bedroeg het percentage betreffende de overmatige schuldenlasten in Duitsland 8,15 procent. Dit wil zeggen dat ongeveer 5,65 miljoen Duitse burgers ouder dan achttien jaar een bovenmatige schuldenlast hebben en aanhoudende betalingsproblemen ondervinden.¹⁹⁴ De redenen voor deze bovenmatige schuldenlast zijn zeer uiteenlopend en kunnen gaan van de stijgende woonlasten tot werkloosheid, of denk bijvoorbeeld aan de gas- en elektriciteitsprijzen die eind 2022 ook in Duitsland plots de hoogte inschoten.¹⁹⁵

105. Onder het Duitse recht wordt de consument in een situatie van betalingsachterstand via twee wegen beschermd. Enerzijds voorziet het *Bürgerliches Gesetzbuch* (hierna BGB) – het Duits burgerlijk wetboek – in regelgeving met betrekking tot de buitengerechtelijke aanmaningsprocedure.¹⁹⁶ In het BGB worden namelijk de regels met betrekking tot de *Zahlungsverzug* – de betalingsherinnering – uiteengezet, die wordt gedaan aan de hand van een *Mahnung* – een aanmaning.¹⁹⁷ Daarnaast omvat §288 BGB de bepalingen betreffende de vertragingsrente en de vergoeding van andere schade die wordt veroorzaakt door verzuim van de consument. Op deze regelgeving zal later in dit hoofdstuk dieper worden ingegaan.

106. Anderzijds wordt er een wettelijke kader voorzien met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten gesteld door ondernemingen. Deze wetgeving werd vastgelegd in de *Rechtsdienstleistungsgesetz* (hierna RDG) – de Wet juridische dienstverlening.¹⁹⁸ Deze wet, die in werking trad op 1 juli 2008, heeft tot doel buitengerechtelijke dienstverlening door niet-advocaten

¹⁹¹ *Ibid.*, 9.

¹⁹² *Ibid.*, 5.

¹⁹³ *Ibid.*, 9.

¹⁹⁴ STATISTA RESEARCH DEPARTMENT, „Anzahl der überschuldeten Privatpersonen in Deutschland bis 2023“, Statista 2 januari 2024, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/166338/umfrage/anzahl-der-schuldner-in-deutschland-seit-2004/#:~:text=Zum%20Stichtag%201.%20Oktober%202023,dieser%20%C3%BCberschuldeten%20Personen%20sind%20M%C3%A4nner> (geraadpleegd op 24 april 2024).

¹⁹⁵ STATISTA RESEARCH DEPARTMENT, „Anzahl der überschuldeten Privatpersonen in Deutschland bis 2023“, Statista 2 januari 2024, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/166338/umfrage/anzahl-der-schuldner-in-deutschland-seit-2004/#:~:text=Zum%20Stichtag%201.%20Oktober%202023,dieser%20%C3%BCberschuldeten%20Personen%20sind%20M%C3%A4nner> (geraadpleegd op 24 april 2024); X, „Caritas fordert Moratorium für Gas- und Stromsperrern“, *Die Zeit* 13 augustus 2022, <https://www.zeit.de/wirtschaft/2022-08/caritas-strom-gas-eva-maria-welskop-deffaa> (geraadpleegd op 24 april 2024).

¹⁹⁶ Bürgerliches Gesetzbuch, *BGBI. I S. 42*, 2909 2 januari 2002, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>.

¹⁹⁷ §286 BGB.

¹⁹⁸ Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen, *BGBI. I S. 2840* 17 december 2007, <https://www.gesetze-im-internet.de/rdg/>.

mogelijk te maken.¹⁹⁹ Daarbij voorziet de RDG in specifieke bepalingen voor incassodienstverleners, zoals bijvoorbeeld de registratieplicht voor iedere incassodienstverlener²⁰⁰, bepaalde verplichtingen waaraan zij moeten voldoen²⁰¹ en het toezicht op de incassodienstverleners²⁰². Ook deze regelgeving zal in de loop van dit hoofdstuk verder worden besproken.

2. Toepassingsgebied

2.1. Schulden van consumenten aan ondernemingen

107. De regels van Boek XIX WER zijn van toepassing op iedere betalingsachterstand van een schuld van een consument aan een onderneming.²⁰³ Dit betekent dat de nieuwe regels enkel van toepassing zijn als het gaat om een betalingsachterstand van een schuld van een consument **aan** een onderneming en de minnelijke invordering van die schulden gebeurt **door** een onderneming. Oftewel, Boek XIX WER is niet van toepassing wanneer een consument de schulden van een andere consument minnelijk invordert. Inhoudelijk vormt dit een belangrijke wijziging, aangezien artikel 3 Wet Minnelijke Invordering wel van toepassing was wanneer een consument overging tot de minnelijke invordering van schulden van een andere consument.²⁰⁴

108. De invulling van het begrip 'consument' gebeurt op basis van de definitie in artikel I.1, 2° WER.²⁰⁵ Het gaat hierbij om "*iedere natuurlijke persoon die handelt voor doeleinden die buiten zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit vallen*". Ten eerste is het essentieel dat het gaat om een natuurlijke persoon.²⁰⁶ Verder wordt gebruik gemaakt van het bestemmingscriterium waarbij wordt nagegaan of de natuurlijke persoon de overeenkomst sloot voor privé- of professionele doeleinden.²⁰⁷ Of een persoon de overeenkomst voor privédoeleinden dan wel professionele doeleinden sloot, wordt beoordeeld op het ogenblik dat de overeenkomst werd gesloten.²⁰⁸ Voor een meer diepgaande analyse van het begrip 'consument' wordt verwezen naar Hoofdstuk II (*supra* nrs. 34-37).

109. De invulling van het begrip 'onderneming' gebeurt op basis van de definitie in artikel I.8, 39° WER, zoals dat ook voor Boek VI WER het geval is.²⁰⁹ Een onderneming wordt in dat artikel omschreven als "*iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op duurzame wijze een economisch doel nastreeft, alsmede zijn verenigingen*".²¹⁰ Hieruit kunnen twee voorwaarden worden afgeleid. Ten eerste moet de onderneming een economisch doel nastreven. Hiermee wordt bedoeld dat de

¹⁹⁹ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18.

²⁰⁰ §10, lid 1, 1. RDG.

²⁰¹ §13a, §13b; §13c en §13g RDG.

²⁰² §12 en §14 RDG.

²⁰³ Art. XIX.1 WER.

²⁰⁴ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 483.

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ HvJ 22 november 2001, nr. C-541/99 en C-542/99, ECLI:EU:C:2001:625, 'Idealservice'.

²⁰⁷ P. CAMBIE, *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, 23-24; S. GEIREGAT, "Iedereen consument?", *TBH* 2016, (159) 164; R. STEENNOT, "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in M. DAMBRE en P. LECOCQ (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, (1) 4; R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 13-14

²⁰⁸ R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 20.

²⁰⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 11; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 483.

²¹⁰ Art. I.22/1, 4° WER.

betrokken onderneming een economische activiteit moet verrichten en daaronder wordt het aanbieden van goederen of diensten op een bepaalde markt begrepen.²¹¹ Ten tweede dient de economische activiteit op een duurzame wijze te worden verricht. Dit wil zeggen dat de economische activiteit met een zekere regelmaat of in het kader van een zekere organisatie moet worden gesteld.²¹² Voor een bredere kijk op het ondernemingsbegrip wordt opnieuw verwezen naar Hoofdstuk II (*supra* nrs. 38-40).

110. Bovendien blijkt uit de memorie van toelichting dat het niet uitmaakt of de schuld van de consument is ontstaan uit een contractuele dan wel reglementaire verhouding. Schulden zoals bijvoorbeeld ziekenhuisschulden, onbetaalde vervoersbiljetten, parkeergelden, enzovoort vallen dan ook onder het toepassingsgebied van Boek XIX WER.²¹³ Ten slotte beoogt artikel XIX.1 WER enkel de schulden van sommen en geen waardeschulden. Dit betekent dat een schuld die bestaat uit een prestatie en waarbij de waarde van die schuld door de rechter moet worden beoordeeld niet onder de toepassing van Boek XIX WER valt.²¹⁴

2.2. Minnelijke invordering en activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument

111. Boek XIX WER viseert eveneens de minnelijke invordering van schulden van de consument alsook de activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument. De minnelijke invordering van schulden omvat elke handeling of praktijk die een onderneming stelt om de consument aan te sporen een onbetaalde schuld te betalen. Uitzondering hierop vormt de invordering op grond van een uitvoerbare titel, die valt dus niet onder de minnelijke invordering van schulden, maar wel onder de regels die nader worden bepaald in het Gerechtelijk Wetboek.²¹⁵ De parlementaire voorbereiding stelt dat het begrip 'minnelijke invordering van schulden' een zeer ruim begrip is, aangezien het elk middel bevat dat tegen een schuldenaar – die een consument moet zijn – kan worden aangewend om de betaling van een onbetaalde schuld te bewerkstelligen. De minnelijke invordering van schulden kan bovendien verschillende vormen aannemen, zoals bijvoorbeeld een herinneringsbrief of een ingebrekestelling, maar ook een e-mail of een sms.²¹⁶

112. Onder de activiteit van minnelijke invordering van schulden worden de activiteiten verstaan die worden uitgeoefend door ondernemingen en die bestaan uit het invorderen van onbetaalde schulden voor andermans rekening, alsook de minnelijke invordering van schuldvorderingen die

²¹¹ J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 18.

²¹² R. STEENNOT, *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 24; J. VANANROYE en K.J. VANDORMAEL, "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in B. KEIRSBILCK en E. TERRY (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (5) 25.

²¹³ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 15-16; L. DEBROUX, "Loi portant insertion du livre XIX « Dettes du consommateur »", *Les Pages* 2023, (1) 3; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 483.

²¹⁴ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 16; C. DALCQ, "De l'imputation des intérêts produits par une dette de valeur en matière contractuelle", *RCJB* 1996, (136) 140.

²¹⁵ Art. I.22/1, 1° WER.

²¹⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 10-11.

tegen betaling werden overgenomen.²¹⁷ Het begrip 'activiteit van minnelijke invordering van schulden' is minder ruim dan het begrip 'minnelijke invordering van schulden'.²¹⁸ Met een activiteit van minnelijke invordering van schulden wordt namelijk enkel de minnelijke invordering beoogt die beroepsmatig wordt verricht voor rekening van anderen. Dit wil zeggen in naam en voor rekening van anderen of in eigen naam na tegen betaling overgenomen schulden. Het speelt daarbij geen rol of die beroepsactiviteit als hoofd- of als nevenactiviteit wordt uitgeoefend.²¹⁹

113. Er kan worden afgeleid dat de invulling van de begrippen 'minnelijke invordering van schulden' en 'activiteit van minnelijke invordering van schulden' grotendeels hetzelfde is gebleven ten aanzien van de Wet Minnelijke Invordering.²²⁰ Echter, moet hier wel een kleine kanttekening bij geplaatst worden. In de memorie van toelichting wordt namelijk gesteld dat het begrip 'activiteit van minnelijke invordering' identiek is aan het begrip zoals bepaald in artikel 2, §1, 2° Wet Minnelijke Invordering.²²¹ Dit is echter niet correct, aangezien de woorden "zonder te hebben bijgedragen tot het sluiten van de onderliggende overeenkomst" in de nieuwe regelgeving werden geschrapt.²²² Doch kan voor een gronderige toelichting van de besproken begrippen worden verwezen naar Hoofdstuk II (*supra* nrs. 60-62).

2.3. Toepassingsgebied van Duits regime ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand

2.3.1. *Buitengerechtelijke aanmaning in Bürgerliches Gesetzbuch*

114. Wat de buitengerechtelijke aanmaning van het BGB betreft, zijn §286 en §288 BGB van toepassing op alle schuldenaren die een betalingsachterstand oplopen, ongeacht of zij al dan niet een consument zijn. Wel is het zo dat er een aantal extra waarborgen worden geboden aan schuldenaren die wel als consument kunnen worden gekwalificeerd. Welke waarborgen er worden geboden, wordt hieronder verder besproken. Het is echter van belang om eerste te weten wie onder het Duits recht als consument, dan wel als onderneming wordt bestempeld.

115. Onder het Duits recht wordt een *Verbraucher* – een consument – omschreven als iedere natuurlijke persoon die een rechtshandeling verricht voor een doel dat niet kan worden toegeschreven aan zijn commerciële of zelfstandige beroepsactiviteit.²²³ Het valt hierbij meteen op dat deze definitie zeer gelijkend is aan het begrip 'consument' onder het Belgisch recht. Dit is logisch, aangezien het begrip voor een groot deel is ingegeven door het Europees recht. Net zoals in het Belgisch recht is het onder het Duits recht essentieel dat het gaat om een natuurlijke persoon. Daarnaast moet die natuurlijke persoon de overeenkomst sluiten voor privédoeleinden en dus niet voor professionele doeleinden om als consument te worden gekwalificeerd.

²¹⁷ Art. I.22/1, 2° WER.

²¹⁸ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 10.

²¹⁹ *Ibid.*, 11.

²²⁰ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 483-484.

²²¹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 11.

²²² G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 484.

²²³ §13 BGB.

116. Een *Unternehmer* – een onderneming – wordt in het Duits recht gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon of een maatschap met rechtsbevoegdheid die, bij het aangaan van een juridische transactie, handelt in de uitoefening van zijn commerciële of zelfstandige beroepsactiviteit.²²⁴ Onder het Duits recht wordt aldus geen onderscheid gemaakt tussen een algemeen en functioneel ondernemingsbegrip, zoals dat in het Belgisch recht wel wordt gedaan. Zoals hierboven werd besproken hanteert Boek XIX WER het functioneel ondernemersbegrip, waarbij twee voorwaarden gelden. Ten eerste moet er een economische activiteit worden verricht en ten tweede moet die economische activiteit op duurzame wijze worden verricht. Deze voorwaarden gelden niet naar Duits recht waar het vooral essentieel is dat de juridische transactie wordt gesteld in de uitoefening van een commerciële of zelfstandige beroepsactiviteit.

2.3.2. *Rechtsdienstleistungsgesetz*

117. De RDG is uitsluitend van toepassing op buitengerechtelijke juridische dienstverlening.²²⁵ §2, lid 1 RDG bepaalt wat onder juridische dienstverlening wordt verstaan. Het gaat om iedere gestelde activiteit die verband houdt met een concrete zaak van iemand anders, waarbij een juridische beoordeling van het individuele geval vereist is.²²⁶ Lid 2 van dit artikel stelt echter dat de invordering van schulden of de invordering van gecedeerde schulden ten behoeve van een derde, die door een incassodienstverlener als zelfstandige ondernemer wordt uitgevoerd, sowieso als buitengerechtelijke juridische dienstlevering wordt beschouwd.²²⁷ Tot slot geeft lid 3 van §2 RDG een opsomming van activiteiten die níet als buitengerechtelijke juridische dienstverlening worden bestempeld. Het gaat hierbij onder andere om de activiteiten van verzoenings- en arbitragecommissies en van arbiters, en bemiddeling en elke vergelijkbare vorm van alternatieve geschillenbeslechting.

118. Bovendien is het ook niet zomaar mogelijk om zelfstandig buitengerechtelijke juridische dienstverlening aan te bieden. Op grond van §3 BGB is het geven van buitengerechtelijke juridische dienstverlening slechts toegestaan voor zover de wet daarin voorziet.²²⁸

119. De buitengerechtelijke juridische dienstverlening van het Duits recht kan worden vergeleken met de activiteit van minnelijke invordering van schulden in het Belgisch recht. In zowel het Duitse als het Belgische rechtstelsel wordt de beroepsmatige invordering van schulden voor rekening van een ander beoogt. Er zijn echter ook een aantal kleine verschillen. Zo voorziet het Belgisch recht bijvoorbeeld niet in een bepaling die stelt dat de invordering van schulden of de invordering van gecedeerde schulden ten behoeve van een derde, die door een incassodienstverlener als zelfstandige

²²⁴ §14, lid 1 BGB.

²²⁵ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18 II.

²²⁶ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18 III; H.-U. WETH, "Rechtsdienstleistungsgesetz", *Sozial Extra* 2008, (10) 10.

²²⁷ K.V. LEWINSKI en T. KERSTGES, "Nichtigkeit treuhänderischer Abtretungen an Inkassodienstleister bei Verstößen gegen das RDG", *Monatsschrift für Deutsches Recht* 2019, <https://www-degruyter-com.mu.idm.oclc.org/document/doi/10.9785/mdtr-2019-731206/html>, (705) 705; C.-G. STANESCU, "A Critical Assessment of the Need for Harmonization of the Legal Framework Concerning Abusive Informal Debt Collection Practices in the European Union. Is Harmonization Possible and How Can it Best Be Attained?", *Journal of Consumer Policy* 2021, (531) 539.

²²⁸ K.V. LEWINSKI en T. KERSTGES, "Nichtigkeit treuhänderischer Abtretungen an Inkassodienstleister bei Verstößen gegen das RDG", *Monatsschrift für Deutsches Recht* 2019, <https://www-degruyter-com.mu.idm.oclc.org/document/doi/10.9785/mdtr-2019-731206/html>, (705) 705.

ondernemer wordt uitgevoerd, sowieso als buitengerechtelijke juridische dienstlevering wordt beschouwd. Bovendien bestaat er in het Belgisch recht geen lijst van activiteiten die per definitie niet als buitengerechtelijke juridische dienstverlening worden bestempeld.

3. Regeling inzake de betaling van schulden door consumenten aan ondernemingen

120. De eerste titel van het nieuwe Boek XIX WER omvat de regeling betreffende de betaling van schulden door consumenten aan ondernemingen. In deze titel worden algemene regels opgelegd die dwingende modaliteiten omvatten voor de onderneming-schuldeiser wanneer zij op minnelijke wijze schulden wil invorderen bij de consument-schuldenaar. Gevolg is dat een onderneming zich nu ten aanzien van een consument slechts op schadebedingen en/of verwijlinteressen kan beroepen, indien en nadat zij een kosteloze, voorafgaande betalingsherinnering heeft verzonden bij niet-betaling van een schuld en zij nadien een wachttermijn van minstens veertien kalenderdagen heeft gerespecteerd. Bovendien legt Boek XIX WER een begrenzing op van de schadebedingen die kunnen worden gevorderd bij niet(-tijdige) betaling.²²⁹

3.1. Betalingsherinnering

121. Er zijn verschillende redenen denkbaar waarom een consument een openstaande schuld niet of niet-tijdig betaald, zoals bijvoorbeeld het niet ontvangen van de factuur, een langdurige afwezigheid van huis, de nood aan extra tijd of een eenvoudige vergetelheid. In het merendeel van de gevallen zal een betalingsachterstand leiden tot de toepassing van een schadebeding. Hierboven werd reeds aangegeven dat een dergelijke quasi-onmiddellijke en vaak onevenredige sanctie de consument duur kan komen te staan. Om die reden wordt in artikel XIX.2 WER bepaald dat de consument die niet op tijd heeft betaald, eerst een gratis betalingsherinnering moet ontvangen alvorens de onderneming aanspraak kan maken op een schadebeding. Bovendien dient de onderneming na het verzenden van die betalingsherinnering een termijn van veertien kalenderdagen te respecteren, waarin geen kosten, compensatie of interest kunnen worden gevorderd.²³⁰

122. Dit betekent dat wanneer de consument zijn schuld niet heeft betaald op de vervaldag en er een schadevergoeding is bedongen, de consument maar gehouden is tot die schadevergoeding indien er twee voorwaarden zijn voldaan.²³¹ Ten eerste moet de onderneming een ingebrekestelling hebben verzonden aan de consument in de vorm van een eerste herinnering.²³² In de parlementaire voorbereiding wordt expliciet gesteld dat de eerste betalingsherinnering een ingebrekestelling vormt in de zin van artikel 5.231 BW. Dien ten gevolge moet de ingebrekestelling de wil bevatten van de schuldeiser om de nakoming van de betaling door de schuldenaar te bekomen.²³³ Ten tweede moet

²²⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 15; D. MERTENS en E. BOGAERTS, "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, (1602) 1602.

²³⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 16-17.

²³¹ R. STEENNOT, "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, (121), 121.

²³² G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 484.

²³³ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 17.

er een termijn van minstens veertien kalenderdagen worden gerespecteerd waarbinnen de ondernemingen geen kosten, interesten of compensaties kan eisen.²³⁴

123. Wanneer de termijn van veertien kalenderdagen begint te lopen, hangt af van de manier waarop de betalingsherinnering naar de consument werd verzonden. Wanneer het gaat om een schriftelijke betalingsherinnering gaat de termijn in op de derde werkdag na de verzending door de post. Indien de betalingsherinnering via elektronische weg, bijvoorbeeld via email, wordt verzonden, begint de termijn van veertien kalenderdagen te lopen vanaf de dag die volgt op de dag waarop de herinnering naar de consument werd gestuurd.²³⁵ De keuze om de termijn bij een schriftelijke betalingsherinnering pas op de derde werkdag na de verzending te laten ingaan, verantwoordt de wetgever door het feit dat post niet meer dagelijks door de post wordt besteld, waardoor er wel wat tijd kan verstrijken tussen het tijdstip van verzending en het tijdstip van ontvangst van de herinnering.²³⁶ Dit heeft voor de onderneming wel tot gevolg dat de wachttermijn van veertien dagen plots zeventien dagen wordt indien zij de betalingsherinnering per post verstuurd. Mijns inziens staat deze, wel erg lange, wachttermijn niet helemaal in verhouding tot de schade die de onderneming kan lijden in geval van wanbetaling door de consument.

124. De betalingsherinnering met de daaraan gekoppelde wachttermijn komt enerzijds tegemoet aan de hiervoor besproken problematiek, waarbij de consument een (onevenredige) schadevergoeding dient te betalen omdat hij zijn factuur door pure onoplettendheid vergat te betalen, of omdat hij bijvoorbeeld een bepaalde tijd weg was van huis, of nog omdat hij de factuur nooit heeft ontvangen. Anderzijds biedt het de consument de mogelijkheid om na te gaan of het gevorderde bedrag wel juist is en of hij de factuur al dan niet wil betwisten.

125. Verder dient de eerste betalingsherinnering kosteloos te zijn.²³⁷ Hierop bestaat echter wel een uitzondering. Wanneer het namelijk gaat om overeenkomsten met betrekking tot de regelmatige levering van goederen en diensten zijn enkel de herinneringen bij niet-betaling van drie vervaldata gedurende één kalenderjaar gratis.²³⁸ Dit betekent dat vanaf een vierde niet-betaling binnen een jaar een onderneming wel extra kosten mag aanrekenen voor betalingsherinneringen. Op die manier wordt vermeden dat ondernemingen maandelijks een gratis herinnering moeten sturen aan klanten die systematisch laattijdig betalen.²³⁹ Daarenboven mogen de kosten voor een bijkomende herinnering, zoals een tweede herinnering, niet hoger liggen dan 7,50 euro verhoogd met de op het ogenblik van de verzending geldende portokosten.²⁴⁰ Naar mijn mening is dit een regeling waarover duidelijk goed werd nagedacht, aangezien er een mooi evenwicht wordt gecreëerd tussen zowel de rechten van de onderneming als de rechten van de consument.

²³⁴ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 484.

²³⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 18-19; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 484.

²³⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 18.

²³⁷ Art. XIX.2, §2, lid 1 WER.

²³⁸ Art. XIX.2, §2, lid 2 WER.

²³⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 18; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 485.

²⁴⁰ Art. XIX.2, §2, lid 2 WER.

126. Wat de vormvereisten betreft, bepaalt artikel XIX.2, §2, derde lid WER dat de betalingsherinnering op een duurzame drager moet worden verzonden. Het begrip 'duurzame gegevensdrager' wordt gedefinieerd in artikel I.1, 15° WER en omvat elk hulpmiddel dat de consument in staat moet stellen om informatie die persoonlijk aan hem werd gericht op te slaan, op een wijze die het voor de consument mogelijk maakt om die informatie op een later tijdstip te raadplegen en die bovendien een ongewijzigde reproductie van de informatie mogelijk maakt.²⁴¹ Meer concreet kan hierbij dus gedacht worden aan de klassieke brief of een email.²⁴²

127. Wat de inhoud betreft, somt artikel XIX.2, §3 WER een aantal gegevens op die de herinnering moet bevatten. Ten eerste moet de betalingsherinnering het verschuldigde saldo vermelden, alsook het bedrag van het schadebeding dat zal worden gevorderd wanneer de consument niet betaalt binnen de veertien dagen.²⁴³ Ten tweede moet de naam of de benaming en het ondernemingsnummer van de schuldeiser-onderneming vermeld worden.²⁴⁴ Ten derde moet de betalingsherinnering een beschrijving omvatten van het product dat de schuld heeft doen ontstaan met daarbij ook de datum van de opeisbaarheid van deze schuld.²⁴⁵ En tot slot is een opgave vereist van de termijn van veertien kalenderdagen waarbinnen de schuld moet worden betaald alvorens enige kosten, interesten of compensaties mogen worden aangerekend.²⁴⁶

128. Met betrekking tot de bewijslast wordt ten slotte voorgeschreven dat deze rust bij de onderneming.²⁴⁷ Het is dus aan de onderneming om te bewijzen dat er een betalingsherinnering werd verzonden, conform de geldende regelgeving.²⁴⁸ Dit wil echter niet zeggen dat de onderneming moet bewijzen dat de consument de herinnering ook effectief heeft ontvangen.²⁴⁹

3.2. Schadebedingen

129. Wanneer een consument, zelfs na een eerste betalingsherinnering, niet of niet-tijdig betaalt, is het niet meer dan normaal dat de schuldeiser een vergoeding ontvangt voor de vertraging in de betaling en de kosten die hij heeft gemaakt om de schuld te innen. Partijen kunnen dan ook op voorhand voorzien in schadebedingen, die op forfaitaire wijze een vergoeding vastleggen die de schuldenaar aan de schuldeiser moet betalen in geval van toerekenbare niet-nakoming van een verbintenis. Die niet-nakoming kan bestaan uit het volledig uitblijven van de betaling, maar ook uit een vertraging van de betaling. Het schadebeding kan voorzien in verwijlinteresten en/of een

²⁴¹ Wetsontwerp tot harmonisatie van de begrippen elektronische handtekening en duurzame gegevensdrager en tot opheffing van de belemmeringen voor het sluiten van overeenkomsten langs elektronische weg, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3153/1, 12-13; Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 19.

²⁴² G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 485.

²⁴³ Art. XIX.2, §3, 1° WER.

²⁴⁴ Art. XIX.2, §3, 2° WER.

²⁴⁵ Art. XIX.2, §3, 3° WER.

²⁴⁶ Art. XIX.2, §3, 4° WER.

²⁴⁷ Art. XIX.2, §5 WER.

²⁴⁸ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 486.

²⁴⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 20.

forfaitaire vergoeding, waarbij het bedrag wordt vastgelegd in de mate van de voorzienbare schade in geval van niet-nakoming op het ogenblik dat het contract wordt gesloten.²⁵⁰

130. Helaas blijkt uit de praktijk – zoals hierboven reeds meermaals werd aangehaald – dat er regelmatig misbruik wordt gemaakt van de consument in een situatie van betalingsachterstand door onder andere erg hoge, onevenredige en buitensporige kosten, schadevergoedingen en/of interesten te eisen. Door dergelijke buitensporige schadebedingen op te leggen, die niet in verhouding staan tot de geleden schade, wordt het doel van het schadebeding compleet voorbijgestreefd. Een forfaitair schadebeding is namelijk compenserend van aard, aangezien het tot doel heeft de onderneming te vergoeden voor de daadwerkelijk geleden schade. Door veel te hoge, buitensporige en onevenredige schadebedingen te hanteren, lijkt het schadebeding echter een punitief karakter te krijgen met als doel de consument te straffen voor zijn laattijdige betaling.²⁵¹

131. Om tegemoet te komen aan de problematiek omtrent de buitensporige schadebedingen heeft de wetgever ervoor gekozen om in het nieuw Boek XIX WER zowel de verwijlinteresten als de forfaitaire schadebedingen te plafonneren. Dit doet hij door in artikel XIX.4 WER in maximumplafonds te voorzien op basis van verschillende schalen waarin het verschuldigde bedrag voorkomt. Op die manier krijgt de onderneming een compensatie voor de werkelijk geleden schade zonder dat daarbij excessief wordt opgetreden.²⁵²

132. Op basis van artikel XIX.4 WER kan een onderneming kiezen of ze in haar schadebeding de toepassing van een verwijlinterest of een forfaitaire vergoeding, of beide wenst op te nemen.²⁵³ Wanneer er echter een verwijlinterest wordt bedongen, mag de interestvoet niet hoger liggen dan de interestvoet bepaalt door de Wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties.²⁵⁴ De forfaitaire schadevergoedingen worden dan weer onderworpen aan een wettelijk maximumplafond. Is het verschuldigde bedrag lager of gelijk aan 150 euro, dan kan een onderneming een forfaitaire vergoeding van maximum 20 euro eisen. Indien het gaat om een schuld tussen de 150,01 en de 500 euro, kan de onderneming een forfaitaire vergoeding van 30 euro toepassen vermeerderd met tien procent van het verschuldigde bedrag. Bedraagt de schuld meer dan 500,01 euro, dan kan de onderneming een forfaitaire vergoeding van 65 euro vragen plus vijf procent van het verschuldigde bedrag. De forfaitaire vergoeding mag in dat geval echter nooit de maximumgrens van 2000 euro overschrijden.²⁵⁵

²⁵⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 21; B. DE CLERCQ en L. SAVONET, "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>.

²⁵¹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 21.

²⁵² *Ibid.*

²⁵³ *Ibid.*, 22.

²⁵⁴ Art. XIX.4, 1° WER; B. DE CLERCQ en L. SAVONET, "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>; D. MERTENS en E. BOGAERTS, "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, (1602) 1602.

²⁵⁵ Art. XIX.4, 2° WER; Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 22; B. DE CLERCQ en L. SAVONET, "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>; D. MERTENS en E. BOGAERTS, "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, (1602) 1602.

133. In het laatste lid van artikel XIX.4 WER wordt tot slot gestipuleerd dat dit artikel geldt onverminderd artikel VI.83, 24° WER. Concreet wil dit zeggen dat een schadebeding dat de grenzen van artikel XIX.4 WER respecteert in bepaalde omstandigheden alsnog als misbruik kan worden beschouwd. Een rechter behoudt immers zijn autonome beoordelingsbevoegdheid, waardoor hij kan oordelen dat een schadebeding op grond van artikel VI.83, 24° WER niet evenredig is met het nadeel dat door de onderneming kan worden geleden. Bovendien behoren schadebedingen nog steeds wederkerig te zijn, zoals dat wordt bepaald in artikel VI.83, 17° WER, en op basis van artikel VI.37 WER moet een schadebeding eveneens op een duidelijke en begrijpelijke wijze worden opgesteld.²⁵⁶ Hier stel ik mij echter de vraag of er niet wat meer rekening moet worden gehouden met de schade die door ondernemingen kan worden geleden. Het lijkt mij dan ook aanbevolen om te voorzien in de bevoegdheid voor de rechter om op vraag van de onderneming een schadevergoeding toe te kunnen kennen die hoger ligt dan de maximumbedragen, indien de onderneming kan bewijzen dat de werkelijke schade die ze heeft geleden hoger ligt.

3.3. Duits regime inzake buitengerechtelijke aanmaning

134. Wanneer een consument zich onder het Duits recht in een situatie van betalingsachterstand bevindt, kan de schuldeiser de schuld op minnelijke wijze proberen te innen, waarbij hij bovendien recht heeft op een schadevergoeding. Om de betaling van de achterstallige schuld te bekomen vereist het Duits recht in principe een *Zahlungsverzug* – een betalingsherinnering – waarbij een *Mahnung* – een aanmaning – wordt verstuurd. Via deze aanmaning treedt de consument in verzuim. De schuldeiser-onderneming heeft vervolgens recht op een schadevergoeding vanaf het moment dat de consument in verzuim treedt. De hoogte van de schadevergoeding is, net zoals in het Belgisch recht, echter wel beperkt.²⁵⁷ De regeling met betrekking tot buitengerechtelijke aanmaning, alsook de plafonnering van de schadevergoeding wordt hieronder verder besproken.

3.3.1. *Betalingsherinnering*

135. In het Duits recht is de algemene regel dat betaling door de schuldenaar onmiddellijk na de levering van de prestatie verschuldigd is.²⁵⁸ Het is echter mogelijk voor de contractspartijen om in afwijking van §271, eerste lid BGB een andere betalingstermijn af te spreken. Er kan dus in het contract worden overeengekomen dat de schuldenaar de factuur op een ander tijdstip moet betalen. Hoeveel tijd er tussen de levering en de betaling door de schuldenaar zit, mogen de partijen zelf kiezen. Wel is het zo dat wanneer er meer dan 60 dagen zitten tussen de datum van de levering en de datum waarop de betaling opeisbaar wordt, er een aantal vereisten moeten worden voldaan. Ten eerste moet dit uitdrukkelijk zijn overeengekomen tussen de partijen en ten tweede mag dit geen onredelijk nadeel opleveren voor de schuldeiser.²⁵⁹

²⁵⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 23; P. CAMPOLINI, J. CABAY, M. BERWETTE, J. BIART, G. CROISANT, N. BERTHOLD, B. DOCQUIR en C. LEGRAND, "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, (725) 726.

²⁵⁷ §271a, lid 1 BGB; A. HUBER, „Zahlungsverzug“, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁵⁸ §271, lid 1 BGB.

²⁵⁹ §271a, lid 1 BGB; A. HUBER, „Zahlungsverzug“, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

136. Wanneer de consument zijn schuld niet tijdig betaalt, dient de schuldeiser in principe een *Zahlungsverzug* te doen door een *Mahnung* – een aanmaning – te versturen. Deze aanmaning is niet verplicht, maar wel nodig om de consument in verzuim te stellen.²⁶⁰ De consument in verzuim stellen is dan weer een vereiste om een schadevergoeding te kunnen eisen. De aanmaning is een duidelijk en specifiek eenzijdig verzoek aan de schuldenaar om zijn betaling alsnog te voldoen. Het is belangrijk dat de schuldeiser duidelijk aan de consument kenbaar maakt dat hij het verschuldigde geldbedrag eist. Deze aanmaning is verder niet verbonden aan bepaalde vormvereisten, maar kan best wel schriftelijk worden opgesteld omwille van bewijsredenen. Indien de consument ondanks de *Mahnung* nog steeds niet betaalt, stelt de aanmaning de consument dus in verzuim. In een aantal wettelijke bepaalde gevallen kan de consument echter ook zonder aanmaning in verzuim zijn.²⁶¹

137. Zo is er geen aanmaning nodig wanneer reeds in het contract, of in de wet of een vonnis, een termijn werd bepaald waarbinnen de betaling moet worden voldaan.²⁶² Ook wanneer de consument op duidelijke en definitieve wijze weigert de openstaande betaling na te komen, is een aanmaning niet vereist.²⁶³ En tot slot is een aanmaning niet nodig wanneer onmiddellijk uitstel om bijzondere redenen gerechtvaardigd is en de belangen van beide partijen daarbij in acht worden genomen.²⁶⁴ Bovendien bepaalt het BGB dat de consument sowieso in verzuim is indien hij het verschuldigde bedrag niet binnen 30 dagen na de vervaldatum en ontvangst van een factuur of een gelijkwaardige betalingsverklaring betaalt.²⁶⁵ Voor consumenten is het echter wel zo dat deze 30-dagenclausule alleen van toepassing is als deze is opgenomen in de factuur.²⁶⁶

138. Het *Zahlungsverzug* dat wordt gedaan aan de hand van een *Mahnung* kan worden vergeleken met de betalingsherinnering in het Belgisch recht. Beiden zijn er toe gericht de consument die zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt te herinneren aan de openstaande factuur om toch nog een betaling te bekomen. In de Belgische wet staat ingeschreven dat deze eerste betalingsherinnering gratis moet zijn. In het BGB wordt dit echter niet voorgeschreven, doch kan ook onder het Duits recht geen vergoeding worden gevraagd voor de eerste aanmaning waarmee de consument in verzuim wordt gesteld.²⁶⁷ Voorts is de aanmaning onder het Duits recht aan geen vormvereisten onderworpen wat voor de Belgische betalingsherinnering wel het geval is. Verder is

²⁶⁰ §286, lid 1 BGB; J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 102.

²⁶¹ J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 103; A. HUBER, „Zahlungsverzug”, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁶² §286, lid 2, 1. en 2. BGB.

²⁶³ §286, lid 2, 3. BGB; X., „Entbehrlichkeit der Mahnung nach Fälligkeit”, *Wolters Kluwer Online* 5 juli 2023, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/071611e7-acab-441e-9cca-eef7ee788bda> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁶⁴ §286, lid 2, 4. BGB.

²⁶⁵ H. WALBERT, „Zahlungsverzug auch ohne Mahnung?”, *MMW Fortschritte der Medizin* 2017, <https://link.springer.com/bib-proxy.uhasselt.be/article/10.1007/s15006-017-9470-3>.

²⁶⁶ §286, lid 3 BGB; J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 100; A. HUBER, „Zahlungsverzug”, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁶⁷ A. HUBER, „Zahlungsverzug”, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

de eerste gratis betalingsherinnering onder het nieuw Boek XIX WER verplicht. Onder het Duits recht is de aanmaning niet expliciet verplicht, maar de aanmaning is in principe nodig om de consument in verzuim te stellen en zo mogelijk een schadevergoeding te bekomen. Tot slot omvat de Duitse wet een aantal uitzonderingsgevallen waarin er sowieso geen aanmaning moet worden verzonden opdat de consument in verzuim kan worden gesteld. In het Belgisch recht zijn dergelijke uitzonderingsgevallen niet opgenomen.

3.3.2. Vertragsrente en andere schadevergoedingen

139. Vanaf het moment dat de consument in verzuim wordt gesteld heeft de schuldeiser recht op een vertragsrente. Dit betekent dat gedurende de periode van wanbetaling de consument rente moet betalen over de geldschuld. Die rente bedraagt vijf procentpunten boven de basisrente.²⁶⁸ De basisrente wordt elk jaar op 1 januari en op 1 juli berekend. Sinds 1 januari 2024 bedraagt de basisrente 3,62 procent.²⁶⁹ Via deze vertragsrente wordt de schuldeiser enerzijds gecompenseerd voor de schade die hij heeft geleden ten gevolge van de wanbetaling. Anderzijds moet het de consument aanmoedigen zijn betaling zo snel mogelijk te voldoen.²⁷⁰

140. Naast de vertragsrente kan de schuldeiser ook een vergoeding eisen voor de schade die hij lijdt naar aanleiding van de wanbetaling en die niet door de vertragsrente wordt vergoed.²⁷¹ Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de kosten van de aanmaningen die worden verstuurd nadat de consument in verzuim is gesteld. Er moet dus goed voor ogen worden gehouden dat de eerste aanmaning, die de consument in verzuim moet stellen, niet in rekening kan worden gebracht.²⁷² Op deze schadevergoeding is geen wettelijke plafonnering vastgesteld. In de rechtsleer wordt echter bevestigd dat de herinneringskosten op één euro per herinneringsbrief moeten worden geschat. Er kan daarbij geen rekening worden gehouden met andere kosten, zoals bijvoorbeeld personeelskosten.²⁷³

141. Net zoals onder het Belgisch recht kan de schuldeiser onder het Duits recht een vergoeding bekomen voor de schade die hij heeft geleden ten gevolge van de laattijdige betaling door de consument. Op basis van de Belgische wetgeving kan de schuldeiser kiezen tussen een verwijlinterest en/of een forfaitaire schadevergoeding, beiden vergoedingen zijn daarbij onderworpen aan een maximumplafonnering. Ook het Duits recht maakt een onderscheid tussen de vertragsrente en

²⁶⁸ §288, lid 1 BGB; J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 100.

²⁶⁹ DEUTSCHE BUNDESBANK, „Bekanntgabe des Basiszinssatzes zum 1. Januar 2024: Anpassung auf 3,62 %”, 27 december 2023, <https://www.bundesbank.de/de/presse/presenotizen/bekanntgabe-des-basiszinssatzes-zum-1-januar-2024-anpassung-auf-3-62--920960#:~:text=Januar%202024%3A%20Anpassung%20auf%203%2C62%20%25,-27.12.2023%20Presse%20notiz&text=Die%20Deutsche%20Bundesbank%20berechnet%20nach,2%20BGB%20im%20Bundesanzeiger> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁷⁰ Bundesgerichtshof 12 oktober 2017, nr. IX ZR 267/16, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/789f21d2-eeef-4947-b5ca-0debd174ce4f>, nr. 21.

²⁷¹ §288, lid 4 BGB; J. BLIND, „Allemagne” in M. DICKSTEIN (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, (95) 103.

²⁷² A. HUBER, „Zahlungsverzug”, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

²⁷³ X., „Kosten eines Mahnschreibens können auf 1 Euro geschätzt werden”, *Wolters Kluwer Online* 30 september 2014, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/6f2dcba0-81f0-4a5f-94c7-15f1765ab2d3> (geraadpleegd op 26 april 2024).

andere schadevergoedingen. De vertragingsrente wordt op basis van §288, eerste lid BGB geplafonneerd, voor andere schadevergoedingen is dat niet zo al lijken deze uit de rechtsleer ook eerder beperkt. Het is dan maar de vraag of deze beperkingen uit de rechtsleer, zonder een wettelijke grondslag, ook effectief worden gerespecteerd.

4. Regeling inzake de minnelijke invordering van schulden van de consument

142. De tweede titel van Boek XIX WER omvat de regeling met betrekking tot de (activiteit van) minnelijke invordering van schulden van de consument. De wetgever heeft ervoor gekozen om de Wet Minnelijke Invordering over te nemen, zij het met aanvullingen en actualisaties die interpretatieproblemen en leemtes dienen op te lossen.²⁷⁴ Op die manier worden de regels inzake de minnelijke invordering van schulden van de consument gemoderniseerd en bovendien aangepast aan de rechtspraak van het Hof van Justitie. Het meest opvallend, zijn ten eerste de meer gedetailleerde regels inzake de voorafgaande inschrijving bij de FOD Economie om een activiteit van minnelijke invordering te mogen uitoefenen. Ten tweede springt de verplichte controle door de schuldinvoorderaar om na te gaan of er geen te hoge schadevergoeding wordt gevraagd eveneens in het oog. En ten derde geldt nu ook dat de invordering tijdelijk moet worden opgeschort wanneer de consument een afbetalingsplan vraagt, indien hij een procedure tot collectieve schuldenregeling opstart, in het geval waarin hij een verzoek tot schuldbemiddeling bij een minnelijke schuldbemiddelaar heeft ingediend of als de schuldvordering op een gemotiveerde wijze wordt betwist.²⁷⁵

4.1. Voorafgaande inschrijving

143. In artikel XIX.6, §1 WER wordt gesteld dat een activiteit van minnelijke invordering niet kan worden uitgeoefend zonder een voorafgaande inschrijving bij de FOD Economie. Deze verplichting werd reeds opgelegd in artikel 4 Wet Minnelijke Invordering, al zorgt de wetgever in het nieuwe Boek XIX WER wel voor een meer gedetailleerde regeling. Advocaten en gerechtsdeurwaarders blijven nog steeds vrijgesteld van de voorafgaande inschrijving.²⁷⁶ Een belangrijk nieuw element is echter dat zij voortaan aan de controle van de Economische Inspectie worden onderworpen in de uitoefening van hun beroep of functie.²⁷⁷

144. Artikel XIX.6, §2 WER omvat de gegevens waarover een persoon moet beschikken om zich te kunnen inschrijven. Het artikel garandeert daarbij de gegevens met de nodige vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid te verwerken en aldus in overeenstemming met de Europese verordening betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens (GDPR) te handelen.²⁷⁸ Om een voorafgaande inschrijving te bekomen, moet onder andere een uittreksel van het strafregister worden toegevoegd. Indien een persoon bijvoorbeeld veroordeeld werd tot een (voorwaardelijke) gevangenisstraf van minstens drie maanden

²⁷⁴ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 9.

²⁷⁵ R. STEENNOT, "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, (121) 121-122.

²⁷⁶ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 27.

²⁷⁷ *Ibid.*, 10.

²⁷⁸ *Ibid.*, 27.

kan de inschrijving geweigerd worden. In de parlementaire voorbereiding wordt dit gerechtvaardigd door het feit dat bij de activiteit van minnelijke invordering van schulden een hoog beschermingsniveau moet worden geboden aan de personen die bij de invordering zijn betrokken. Het is daarbij dan ook noodzakelijk dat er enkel een inschrijving wordt verleend aan personen die bekwaam zijn om een activiteit van minnelijke invordering uit te oefenen.²⁷⁹

Het is goed dat er nu rekening wordt gehouden met het strafregister van de persoon die zich wenst in te schrijven, al moet er naar mijn mening op worden toegezien dat hier niet te ver in wordt gegaan. Wanneer het bijvoorbeeld gaat om feiten van pakweg twintig jaar geleden of om een feit dat totaal niets te maken heeft met de uitoefening van het beroep van schuldinvorderaar, lijkt het strafregister mij namelijk weinig relevant.

145. Tot slot wordt ook steeds nagegaan of er een verzekering beroepsaansprakelijkheid werd afgesloten.²⁸⁰ En artikel XIX.6, §4 WER bepaalt dat de aanvragen tot inschrijving op elektronische wijze moeten worden ingediend.

4.2. Controle van de gevorderde bedragen

146. Art. XIX.7, §1 WER omvat een nieuwe verplichting voor schuldinvorderaars. Zij zijn er namelijk toe gehouden om, in het kader van een activiteit van minnelijke invordering, te controleren of de bedragen die van de consument worden gevorderd niet te hoog zijn, alvorens zij met de invordering mogen starten. Dit betekent dat de schuldinvorderaars zoals incassobureaus, gerechtsdeurwaarders en advocaten moeten nagaan of de maximumplafonds van artikel XIX.4 WER werden gerespecteerd, waardoor zij dus een belangrijke controlefunctie toegekend krijgen. Wanneer blijkt dat de gevorderde bedragen hoger zijn dan de in de wet bepaalde limieten met betrekking tot de forfaitaire schadevergoedingen en nalatigheidsinteressen, mogen de schuldinvorderaars geen ingebrekestelling verzenden naar de consument.²⁸¹ Het is hierbij echter wel belangrijk om te vermelden dat de schuldinvorderaars enkel rekening moeten houden met de limieten bepaald in artikel XIX.4 WER. Er wordt van hen dus niet verwacht dat zij nagaan of de bedongen schadevergoedingen in overeenstemming zijn met bijvoorbeeld artikel VI.83, 17° en 24° WER.²⁸²

147. Bovendien mag de schuldinvorderaar geen enkele vergoeding, bezoldiging of kosten eisen van de consument voor zijn tussenkomst.²⁸³ Dit uitdrukkelijk verbod, dat reeds in de Wet Minnelijke Invordering²⁸⁴ stond, werd opgenomen om te vermijden dat er alsnog hogere bedragen worden ingevorderd via een omweg, zoals bijvoorbeeld door de tussenkomst van een schuldinvorderaar.

²⁷⁹ *Ibid.*, 28; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 486.

²⁸⁰ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 486.

²⁸¹ P. CAMPOLINI, J. CABAY, M. BERWETTE, J. BIART, G. CROISANT, N. BERTHOLD, B. DOCQUIR en C. LEGRAND, "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, (725) 726; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 486-487.

²⁸² G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 487.

²⁸³ Art. XIX.13 WER.

²⁸⁴ Art. 5 Wet Minnelijke Invordering.

Aangezien de schuldvorderaar een machtiging krijgt van de schuldeiser om op te treden, is het ook aan die laatste om de vorderaar te vergoeden.²⁸⁵

4.3. Ingebrekestelling, betalingsfaciliteiten en betwisting van de schuld

148. De regels met betrekking tot de voorafgaande ingebrekestelling blijven onverkort gelden.²⁸⁶ Net zoals in de Wet Minnelijke Invordering wordt de activiteit van minnelijke invordering gestart met een ingebrekestelling aan de consument. De ingebrekestelling wordt op een duurzame gegevensdrager aan de consument gericht, moet duidelijk en bevattelijk zijn en minstens de in de wet bepaalde gegevens bevatten.²⁸⁷ Onder het nieuwe Boek XIX WER is de schuldvorderaar verplicht om de consument via de ingebrekestelling te informeren over de mogelijkheid om betalingsfaciliteiten aan te vragen en over zijn recht om de schuld te betwisten.²⁸⁸ Deze verplichting bestond onder de Wet Minnelijke Invordering niet.²⁸⁹ Op die manier wordt geprobeerd om mensen met financiële moeilijkheden aan te moedigen een oplossing te zoeken en een rechtsprocedure te vermijden, wat zowel in het voordeel van de consument als de schuldeiser is.²⁹⁰

149. Net zoals bij de verzending van de betalingsherinnering moet er na het versturen van de ingebrekestelling een wachtermijn van veertien dagen in acht worden genomen, die begint te lopen op de derde werkdag na de datum waarop de ingebrekestelling werd verzonden.²⁹¹ Tijdens deze wachtermijn mag de schuldvorderaar geen andere gedragingen stellen of maatregelen nemen.²⁹² Let wel, wanneer er nog geen betalingsherinnering aan de consument werd verstuurd door de schuldeiser, moet de schuldvorderaar hier eerst voor zorgen. Concreet betekent dit dat de verplichting om een eerste kosteloze betalingsherinnering te verzenden onverminderd van toepassing blijft. Er kan niet ontsnapt worden aan deze verplichting door meteen de hulp van een schuldvorderaar in te roepen voor de inning van de vordering.²⁹³ Pas indien de consument – na de eerste kosteloze betalingsherinnering – niet betaalt binnen een termijn van veertien kalenderdagen, kan de ingebrekestelling verstuurd worden, die de activiteit van minnelijke invordering van start doet gaan. Na de verzending van die ingebrekestelling moet er opnieuw een termijn van veertien kalenderdagen worden gerespecteerd waarbinnen geen verdere invorderingsmaatregelen mogen worden getroffen.²⁹⁴

²⁸⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 36; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 487.

²⁸⁶ R. STEENNOT, "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, (121) 121-122.

²⁸⁷ Art. XIX.7, §2 WER; Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 29-32.

²⁸⁸ Art. XIX.7, §2, 7° en 8° WER.

²⁸⁹ B. DE CLERCQ en L. SAVONET, "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>.

²⁹⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 33.

²⁹¹ Art. XIX.9, §1 WER.

²⁹² G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 488.

²⁹³ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 32.

²⁹⁴ Art. XIX.8, lid 2 WER.

150. In artikel XIX.9, §2 WER wordt bovendien bepaald dat er geen andere handeling of maatregel van minnelijk invordering mag worden getroffen, indien de consument een afbetalingsplan heeft aangevraagd binnen de periode van veertien kalenderdagen nadat de ingebrekestelling werd verstuurd en er over die aanvraag nog geen beslissing is genomen. Het is de taak van de schuldeiser of de schuldinvorderaar om een beslissing te nemen. Op het nemen van die beslissing staat geen strikte deadline. Desalniettemin, heeft de wetgever met het oog op een snelle reactie beslist dat de verwijlinteressen stoppen met lopen na 30 kalenderdagen bij het uitblijven van een beslissing.²⁹⁵ Als er een afbetalingsplan wordt overeengekomen moet dit op een duurzame gegevensdrager worden bevestigd.²⁹⁶ Daarnaast moet de schuldinvorderaar in dat geval minstens eenmaal per jaar een overzicht bezorgen aan de consument van de reeds betaalde bedragen en het nog openstaande saldo. Tot slot moet hij de consument meteen op de hoogte brengen wanneer de schuld volledig voldaan is.²⁹⁷ Mijns inziens is het goed dat deze verplichting wettelijk werd verankerd. Desondanks kan de vraag worden gesteld in welke mate de schuldeiser of de schuldinvorderaar op deze vraag naar een afbetalingsplan zullen ingaan. Dit is iets wat de toekomst moet uitwijzen.

151. Heeft de consument een verzoek tot schuldbemiddeling opgestart bij een minnelijke schuldbemiddelaar of heeft hij een aanvraag ingediend voor een procedure van collectieve schuldenregeling? Dan stipuleert artikel XIX.9, §3 WER dat er geen verdere invorderingsmaatregelen mogen worden genomen alvorens een beslissing over de aanvraag werd genomen of nadat er 45 kalenderdagen zijn verstreken na de eerste werkdag die volgt op de dag waarop de aanvraag werd ingediend. Het is aan de consument om de schuldinvorderaar direct op de hoogte te brengen van de datum van zijn verzoek tot schuldbemiddeling, de contactgegevens van de bemiddelaar en de beslissing die werd genomen.

152. Tot slot beschikt de consument nog over de mogelijkheid om zijn schuld op een gemotiveerde wijze te betwisten. Het gaat om een gemotiveerde betwisting wanneer de consument redenen kan aangeven waarom hij niet moet betalen. Ook in dit geval mogen er geen verdere invorderingsmaatregelen worden genomen vooraleer over de betwisting wordt beslist.²⁹⁸ Er geldt geen deadline, maar opnieuw is het zo dat bij het uitblijven van een beslissing de verwijlinteressen stoppen met lopen na 30 kalenderdagen.²⁹⁹

153. Indien blijkt dat de consument meerdere redenen voor opschorting kan invoeren, mag er gedurende een termijn van maximaal 45 kalenderdagen geen handeling van minnelijke invordering worden verricht. Deze termijn begint te lopen op de derde werkdag na de datum waarop de ingebrekestelling aan de consument werd verstuurd.³⁰⁰

²⁹⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 34.

²⁹⁶ Art. XIX.11, lid 1 WER.

²⁹⁷ Art. XIX.12 WER.

²⁹⁸ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 34.

²⁹⁹ Art. XIX.9, §4 WER.

³⁰⁰ Art. XIX.9, §5 WER; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 490.

4.4. Verboden invorderingsmaatregelen

154. Het verbod om de consument telefonisch te contacteren tussen 22 uur en 8 uur is behouden.³⁰¹ Ook de minnelijke invordering van schulden door ondernemingen bij een persoon die niet de schuldenaar is, blijft verboden.³⁰² En wat de regeling inzake het huisbezoek betreft, heeft de wetgever de bepalingen uit de Wet Minnelijke Invordering eveneens overgenomen.³⁰³

155. Verder heeft de wetgever beslist om de lijst van verboden praktijken en gedragingen, opgenomen in artikel 3 Wet Minnelijke Invordering en die van toepassing was op elke minnelijke invordering van schulden van de consument, niet over te nemen. Dit wordt door de memorie van toelichting verantwoord door het feit dat de invordering van een onbetaalde schuld een handelspraktijk is. Een misleidende of agressieve invorderingspraktijk vormt dan ook een misleidende of agressieve handelspraktijk en deze zijn onder de bepalingen van Boek VI inzake oneerlijke handelspraktijken verboden.³⁰⁴

4.5. Duits regime inzake buitengerechtelijke dienstverlening

156. Wanneer een schuldeiser een achterstallige betaling van zijn schuldenaar-consument tracht te innen, kan hij daarvoor ook steeds beroep doen op een derde, zoals bijvoorbeeld een incassobureau. Onder het Duits recht moeten in dat geval de bepalingen van de RDG worden nageleefd. Dit is een wet die tot doel heeft de buitengerechtelijke dienstverlening door niet-advocaten mogelijk te maken.³⁰⁵ De RDG voorziet daarbij in een specifieke regeling met betrekking tot incassodienstverleners, die instaan voor de invordering van schulden of de invordering van gecedeerde schulden ten behoeve van een derde.³⁰⁶ De belangrijkste bepalingen voor incassodienstverleners zullen hieronder verder worden besproken.

4.5.1. *Voorafgaande registratie*

157. Iedere incassodienstverlener moet geregistreerd zijn om een activiteit van minnelijke invordering te mogen uitoefenen.³⁰⁷ Om zich te kunnen registreren moeten er een aantal voorwaarden worden voldaan. Ten eerste is er persoonlijke geschiktheid en betrouwbaarheid vereist. De wet geeft zelf een opsomming van omstandigheden waarin deze persoonlijke geschiktheid en betrouwbaarheid meestal ontbreekt. Het gaat dan bijvoorbeeld om een persoon die een activiteit uitoefent die onverenigbaar is met de activiteit waarvoor de aanvraag werd ingediend of een persoon die in de laatste drie jaar voor de aanvraag wettelijk is veroordeeld voor een misdrijf of een strafbaar feit dat verband houdt met de uitoefening van het beroep. Ten tweede is een theoretische en

³⁰¹ Art. XIX.11, lid 2 WER.

³⁰² Art. XIX.5 WER.

³⁰³ Art. XIX.10 WER; Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 34-35.

³⁰⁴ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 24; G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 491.

³⁰⁵ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18.

³⁰⁶ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18 VII; BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ, „Inkassodienstleister“, 10 maart 2023, https://www.bmj.de/DE/themen/wirtschaft_finanzen/schulden_insolvenz/inkasso/inkasso_node.html

(geraadpleegd op 28 april 2024).

³⁰⁷ §10, lid 1, 1. RDG.

praktische expertise in hoofde van de incassodienstverlener vereist. En tot slot moet er een beroepsaansprakelijkheidsverzekering van minstens 250.000 euro zijn afgesloten.³⁰⁸ Of een incassodienstverlener al dan niet geregistreerd is, kan gecontroleerd worden in het *Rechtsdienstleistungsregister*.³⁰⁹

158. Wanneer er niet aan deze registratieverplichting wordt voldaan, kan het de incassodienstverlener geheel of gedeeltelijk worden verboden zijn werkzaamheden uit te oefenen.³¹⁰ Daar komt nog bij dat §14 RDG de mogelijkheid biedt om de registratie van een buitengerechtelijke juridische dienstverlener onder bepaalde omstandigheden in te trekken. Deze omstandigheden luiden als volgt. Ten eerste, wanneer er een vermoeden is dat de geregistreerde persoon niet langer over de vereiste persoonlijke geschiktheid of betrouwbaarheid beschikt. Ten tweede is intrekking van de registratie mogelijk indien de geregistreerde niet over een beroepsaansprakelijkheidsverzekering beschikt.

159. Onder het Belgisch recht is een voorafgaande inschrijving eveneens vereist om een activiteit van minnelijke invordering te mogen uitoefenen. Daarenboven stelt de Belgische wetgeving ook een aantal voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Zo wordt er naar Belgisch recht, net zoals in het Duits recht, naar het strafregister van de betrokkene gekeken. Onder het Duits recht is het echter zo dat er slechts tot drie jaar terug wordt gekeken en het misdrijf of het strafbaar feit moet verband houden met de uitoefening van het beroep. Naar Belgisch recht is dat niet het geval. Daarnaast vereist zowel de Belgische als de Duitse wetgever een beroepsaansprakelijkheidsverzekering. De vereiste van de persoonlijke geschiktheid en betrouwbaarheid, alsook de vereiste van theoretische en praktische expertise worden onder het Belgisch recht niet toegepast. Mijns inziens zouden deze vereisten echter wel een goede aanvulling kunnen vormen op de huidige Belgische regelgeving.

4.5.2. *Gegevensverstrekking verplichtingen voor incassodienstverleners*

160. Op basis van §13a, eerste lid RDG moet de eerste aanmaning die door een incassodienstverlener naar de consument wordt verstuurd een aantal gegevens bevatten die worden opgesomd in dit artikel. Daarom moet in de eerste aanmaning bijvoorbeeld worden gestipuleerd waar de vordering vandaan komt en waaruit deze bestaat, inclusief rente en incassokosten. Gaat het om een vordering die eerder werd overgedragen van de oorspronkelijke eigenaar naar een andere, dan moet de oorspronkelijke eigenaar op verzoek van de consument eveneens genoemd worden.³¹¹ Bovendien is het mogelijk dat de incassodienstverlener en consument uitstel van betaling of een betaling in termijnen overeenkomen. In dat geval heeft de incassodienstverlener echter wel de verplichting om de consument eerst schriftelijk op de hoogte te stellen van de daaruit voortvloeiende

³⁰⁸ §12, lid 1, 1., 2. en 3. RDG.

³⁰⁹ A. BIELA en C. TOMSON, "Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)" in K. BÖHME, A. BIELA en C. TOMSON (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18 VII; BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ, „Inkassodienstleister“, 10 maart 2023, https://www.bmj.de/DE/themen/wirtschaft/finanzen/schulden/insolvenz/inkasso/inkasso_node.html (geraadpleegd op 28 april 2024).

³¹⁰ §13h RDG.

³¹¹ §13a, lid 2, 1. RDG.

kosten.³¹² Wanneer blijkt dat de incassodienstverlener zijn verplichtingen, zoals bepaald in §13a RDG, op regelmatige basis schendt, kan zijn registratie worden ingetrokken.³¹³

161. De Duitse regelgeving met betrekking tot de gegevensverstrekking verplichting in de eerste aanmaning is grotendeels gelijk aan de Belgische regelgeving. Het grote verschilpunt tussen het Duits en Belgisch recht, is dat het Belgisch recht op dit vlak meer waarborgen biedt, aangezien er de verplichting bestaat om de consument via de ingebrekestelling te informeren over de mogelijkheid om betalingsfaciliteiten aan te vragen en over zijn recht om de schuld te betwisten. Deze verplichting staat niet in de RDG vervat. Bovendien is de incassodienstverlener onder het Duits recht niet verplicht om eerst een kosteloze betalingsherinnering te versturen alvorens een aanmaning te versturen indien de schuldeiser dit nog niet heeft gedaan. Onder het Belgisch recht is dit wel verplicht.

5. Sanctionering

5.1. Burgerrechtelijke sancties

162. Artikel XIX.14 WER maakt, net zoals artikel 14 Wet Minnelijke Invordering, een onderscheid tussen twee mogelijkheden. Ten eerste, de hypothese waarin de betaling werd verkregen in strijd met de bepalingen van artikelen XIX.2, XIX.4 tot XIX.8 en XIX.10 WER. In dat geval kan de rechter de betaling beschouwen als een geldige betaling door de consument aan de schuldeiser en moet het betaalde bedrag aan de consument worden terugbetaald door degene die de betaling heeft ontvangen.³¹⁴ Ten tweede is er de hypothese waarin een te hoog bedrag werd gevorderd en/of betaald. Wanneer dit zich voordoet, is degene die de betaling heeft ontvangen verplicht om het betaalde bedrag terug te betalen aan de consument en dit vermeerderd met de verwijlinteressen vanaf de datum van betaling.³¹⁵

163. Het grote verschilpunt tussen artikel XIX.14 WER en artikel 14 Wet Minnelijke invordering is dat de sancties in artikel XIX.14 WER niet meer absoluut geformuleerd zijn. Het nieuwe artikel stipuleert namelijk dat de rechter de terugbetaling aan de consument **kan** bevelen. Dit betekent dat de sancties niet langer automatisch van toepassing zijn, waardoor de rechter over een beduidende beoordelingsvrijheid beschikt. Naar mijn standpunt is deze aanpassing in de wet zeker op zijn plaats. Zoals hierboven reeds werd gesteld moet het privéleven van de consument worden gevrijwaard en dient misbruik te allen tijden te worden vermeden. Anderzijds moet er ook op worden toegezien dat de consument geen ongerechtvaardigd voordeel verkrijgt (*supra* nr. 78). Onder het oude recht was dat echter wel mogelijk, aangezien de sanctie absoluut geformuleerd werd en de rechter over geen enkele beoordelingsvrijheid beschikte, behalve wanneer het ging om een kennelijke vergissing die de rechten van de consument schaadt.³¹⁶ Onder het nieuwe recht kan de rechter er wél op toezien

³¹² §13a, lid 3 RDG; BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ, „Inkassodienstleister“, 10 maart 2023, https://www.bmj.de/DE/themen/wirtschaft/finanzen/schulden/insolvenz/inkasso/inkasso_node.html (geraadpleegd op 28 april 2024).

³¹³ §14, lid 3 BGB.

³¹⁴ Art. XIX.14, lid 1 WER.

³¹⁵ Art. XIX.14, lid 2 WER.

³¹⁶ R. STEENNOT, „Invordering schulden consument door incassobureaus wettelijk geregeld“, *Juristenkrant* 2003, (10) 10.

dat de sanctie op een proportionele wijze wordt toegepast, waarbij hij onder andere rekening kan houden met de door de consument geleden schade en de ernst van de inbreuk.³¹⁷

164. Tot slot bepaalt artikel XIX.15 WER dat, indien de onderneming de verplichtingen uit artikel XIX.2³¹⁸, XIX.4 of XIX.5 WER niet nakomt, de consument van rechtswege vrijgesteld is van de betaling van een schadevergoeding. Dit betekent dat wanneer de onderneming de consument geen eerste kosteloze betalingsherinnering verstuurd, ze contractueel hogere schadebedingen stipuleert of ze bedragen invordert bij een derde, de consument geen schadevergoeding verschuldigd is. Dit artikel geldt onverminderd de mogelijkheid om andere gemeenrechtelijke sancties op te leggen.³¹⁹

5.2. Administratieve en strafrechtelijke sancties

165. In artikel XV.66/6, §1 WER wordt voorzien in een administratieve sanctie voor schuldvorderaars. Wanneer zij niet voldoen aan één van de voorwaarden of één van de bepalingen van Boek XIX WER kan de inschrijving zoals bedoeld in artikel XIX.6 WER door de ambtenaren van de FOD Economie geschrapt worden. De schrapping kan een periode van maximaal één jaar bestrijken.³²⁰ Wanneer het gaat om de beoefenaar van een vrij beroep, zoals een advocaat, die geen inschrijving bij de FOD Economie nodig heeft, maar die wel inbreuken begaat op Boek XIX WER, kan de tuchtrechtelijke overheid van de vrij beroeper betrokken worden.³²¹

166. Wat de strafrechtelijke sancties betreft wordt de niet-naleving van de bepalingen van de artikelen XIX.2, §1 tot §3, XIX.3 en XIX.4 WER bestraft met een sanctie van niveau twee.³²² Een sanctie van niveau twee bestaat uit een strafrechtelijke boete variërend van een minimumbedrag van 26 euro tot een maximumbedrag van 10.000 euro (plus opdecimen) of 4% van de totale jaaromzet van het laatste afgesloten boekjaar voorafgaand aan het opleggen van de boete.³²³ Een overtreding van de bepalingen van de artikelen XV.66/6, §3, XIX.5, XIX.6, §1 en §4, XIX.7, §1 en §2, XIX.8, XIX.9, §1 tot §5, XIX.10, XIX.11, XIX.12 en XIX.13 WER wordt gestraft met een sanctie van niveau vier.³²⁴ Een sanctie van niveau vier bestaat uit een strafrechtelijke boete variërend van een minimumbedrag van 26 euro tot een maximumbedrag van 50.000 euro (plus opdecimen) of 6% van de totale jaaromzet van het laatste afgesloten boekjaar voorafgaand aan het opleggen van de boete.³²⁵

³¹⁷ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 491-492.

³¹⁸ Deze sanctie is echter niet van toepassing wanneer art. XIX.2 WER wordt miskend door bepaalde informatie niet in de betalingsherinnering op te nemen.

³¹⁹ *Ibid.*, 492.

³²⁰ Art. XV.66, §3 WER; P. CAMPOLINI, J. CABAY, M. BERWETTE, J. BIART, G. CROISANT, N. BERTHOLD, B. DOCQUIR en C. LEGRAND, "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, (725) 727.

³²¹ Art. XV.6/2 WER; Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 36-37.

³²² Art. XV.125/2/1 WER.

³²³ P. CAMPOLINI, J. CABAY, M. BERWETTE, J. BIART, G. CROISANT, N. BERTHOLD, B. DOCQUIR en C. LEGRAND, "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, (725) 727.

³²⁴ Art. XV.125/2/2 WER.

³²⁵ P. CAMPOLINI, J. CABAY, M. BERWETTE, J. BIART, G. CROISANT, N. BERTHOLD, B. DOCQUIR en C. LEGRAND, "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, (725) 727.

6. Conclusie

167. De Belgische wetgever heeft erkend dat consumenten in situaties van betalingsachterstand vaak geconfronteerd worden met misbruiken, zoals bijvoorbeeld het gebruik van onredelijke en bovenmatige schadebedingen door schuldeisers. Als reactie hierop is Boek XIX WER tot stand gekomen. Boek XIX WER legt strikte modaliteiten op aan ondernemingen die schulden minnelijk invorderen bij consumenten, waaronder het verplicht versturen van een kosteloze betalingsherinnering, gevolgd door een wachttermijn van veertien dagen, en een plafonnering van de schadebedingen. Deze maatregelen bieden consumenten de kans om eventuele vergissingen te corrigeren of te betwisten zonder onnodige financiële sancties te ondergaan. Daarnaast voorziet de nieuwe wet in een gereguleerd kader voor minnelijke invorderingsactiviteiten, met strengere voorwaarden voor registratie, verplichte controle van gevorderde bedragen voor invordering, en verbeterde communicatie naar consumenten over betalingsfaciliteiten en hun recht om schulden te betwisten. Het niet naleven van deze verplichtingen wordt bestraft met duidelijke burgerrechtelijke, strafrechtelijke en administratieve sancties. Doch kunnen er nog een aantal bedenkingen worden gemaakt bij Boek XIX WER, die resulteren in aanbevelingen ter verbetering van de nieuwe wet.

168. Ook het Duits recht biedt bescherming aan consumenten in situaties van betalingsachterstand, zij het op een iets andere manier dan het Belgisch recht. Het *Bürgerliches Gesetzbuch* legt een indirecte verplichting op aan schuldeisers om betalingsherinneringen te sturen en voorziet in een plafonnering van vertragingsrente, maar niet van andere schadevergoedingen. Daarnaast reguleert de *Rechtsdiensleistungsgesetz* de invordering door incassodienstverleners. Daarin wordt net zoals in België voorzien in een voorafgaande registratieverplichting. De verplichtingen die onder het Duits recht gelden ten aanzien van incassodienstverleners blijken daarentegen minder streng dan in België. Over het algemeen biedt het Belgisch recht meer dwingende en uitgebreide maatregelen om misbruik te voorkomen en consumentenbelangen te beschermen.

Hoofdstuk IV. Juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders

169. Doorheen de jaren werden reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend om de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden meer consumentvriendelijk te maken.³²⁶ Het doel was telkens hetzelfde: de zwakkere consument beschermen tegen een opeenstapeling van schulden wanneer hij zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt. Want zoals hiervoor reeds meermaals werd aangehaald, bleek de bestaande wetgeving niet voldoende om de consument te beschermen. Ook in het wetsontwerp houdende de invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het WER komt deze ambitieuze doelstelling naar voren. In de memorie van toelichting wordt namelijk gesteld dat de doelstelling van Boek XIX WER erin bestaat de consument beter te beschermen door de minnelijke invordering van schulden strikter te omkaderen en door misbruik te verbieden.³²⁷ Voor een meer diepgaande bespreking van de wijze waarop de nieuwe wet deze doelstelling tracht te bereiken, wordt verwezen naar Hoofdstuk III.

170. Ondanks het hoofddoel – de consument in een situatie van betalingsachterstand beter beschermen – wordt in de parlementaire voorbereiding echter ook erkend dat de niet-betaling van schulden door de consument-schuldenaar tot bijkomende kosten kan leiden voor de onderneming-schuldeiser. Het is dan ook niet de bedoeling van de nieuwe regelgeving om het recht van de onderneming op een eerlijke vergoeding te verhinderen, noch om te vermijden dat de onderneming haar schuld terug kan vorderen. Het gaat hierbij om een recht van iedere schuldeiser en dus van iedere onderneming.³²⁸ Meer concreet wil dit zeggen dat elke onderneming het recht heeft haar schuld terug te vorderen en eventueel een vergoeding te krijgen voor de geleden schade, zij het binnen de grenzen die door de wet worden gesteld.

171. Via Boek XIX WER probeert de wetgever de vooropgestelde doelstellingen zo goed als mogelijk te bereiken. Maar lukt het hem ook echt om zijn doelstellingen op deze manier te vervullen of zijn er toch nog significante bedenkingen en verbeterpunten denkbaar? Wat de consument betreft, is het de vraag of de nieuwe wetgeving daadwerkelijk voor een betere omkadering van de minnelijke invordering zorgt en of misbruik effectief aan banden wordt gelegd. Ook de onderneming vormt een belangrijke *stakeholder* van Boek XIX WER, maar zorgt de nieuwe wet er uiteindelijk niet voor dat haar recht op een billijke vergoeding van de geleden schade en de terugvordering van de schuld enigszins wordt beperkt? En *last but not least* zullen ook advocaten een zekere impact ondervinden

³²⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3220/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 54-702/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde bij de minnelijke invorderingsprocedure het toezicht op met name de gerechtsdeurwaarders en de advocaten op te voeren, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2881/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-267/1.

³²⁷ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5.

³²⁸ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 9.

van deze nieuwe wetgeving. Zij worden nu immers onder toezicht van de Economische Inspectie geplaatst met het oog op een betere omkadering van de minnelijke invordering van schulden.

172. In dit hoofdstuk wordt een kritische analyse gemaakt van de juridische impact van Boek XIX WER op al deze betrokken *stakeholders*. Het doel van de masterthesis is namelijk te achterhalen waar de knelpunten van het nieuwe Boek XIX WER zitten om op die manier mogelijke verbeterpunten en aanbevelingen te formuleren.

1. Juridische impact op de consument

173. Bij het opstellen van Boek XIX WER had de wetgever voor ogen een hoog beschermingsniveau te bieden aan de consument wanneer hij zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt.³²⁹ Hij wilde namelijk tegemoet komen aan een problematiek die al vele jaren speelde, waarbij bleek dat er maar al te vaak misbruik wordt gemaakt van de zwakkere positie van de consument in een situatie van betalingsachterstand (*supra* nrs. 97 en 98). Doorheen de jaren werden er dan ook verschillende voorstellen ingediend om de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden meer consumentvriendelijk te maken.³³⁰ Bovendien bestonden er reeds verschillende sectorale wetgevingen, zowel op federaal als op gewestelijk niveau, die bepaalde facetten van de minnelijke invordering van onbetaalde schulden regelden.³³¹ Een dergelijke gefragmenteerde aanpak zorgde er echter voor dat noch duidelijk noch zekerheid werd geboden aan de consument.³³²

174. Een wetgevend ingrijpen bleek aldus cruciaal en dit gebeurde ook aan de hand van Boek XIX WER. Ten eerste zorgt het feit dat de nieuwe wet in het WER werd opgenomen ervoor dat er meer bescherming wordt geboden aan de consument, dan wanneer de regelgeving bijvoorbeeld in een KB ter uitvoering van een bepaling uit het WER zou zijn opgenomen.³³³ Daarnaast geldt de regelgeving van Boek XIX WER voor alle ondernemingen en alle sectoren. Met andere woorden, er zijn geen ondernemingen of sectoren die zich op een hogere of andere benadeling kunnen beroepen. De wetgever stelt hierover in de memorie van toelichting dat het hanteren van verschillende stelsels immers een inbreuk zou vormen op de vrijheid van ondernemerschap.³³⁴ Bovendien zorgt een strikt kader, dat geldt voor iedere onderneming-schuldeiser, ervoor dat er wél meer duidelijk en zekerheid aan de consument wordt verschaft. Bijvoorbeeld: iedere onderneming-schuldeiser heeft nu de

³²⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 4.

³³⁰ Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3220/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 54-702/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde bij de minnelijke invorderingsprocedure het toezicht op met name de gerechtsdeurwaarders en de advocaten op te voeren, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2881/1; Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-267/1.

³³¹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 7-8.

³³² BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, "CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument", CRB 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument>, 6 (geraadpleegd op 23 maart 2024).

³³³ *Ibid.*

³³⁴ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 9.

verplichting een eerste kosteloze betalingsherinnering te versturen, alsook een maximumplafonnering van de schadebedingen te respecteren. Verder geldt bijvoorbeeld ook de verplichting voor elke onderneming om zijn schuldenaar beter te informeren.

175. Helaas vertoont het nieuwe Boek XIX WER toch nog enkele tekortkomingen. Zo oppert de Raad van State afdeling Wetgeving in zijn advies de vraag of de nieuwe regeling niet tot gevolg zal hebben dat er een onevenredige toename van contante betalingen zal ontstaan. Het opstellen van een factuur is dan immers niet verplicht.³³⁵ Het advies van de Bijzondere raadgevende commissie Verbruik sluit hierbij aan, aangezien zij vaststellen dat er geen eerste betaaltermijn wordt bepaald. Dit betekent dat de onderneming-schuldeiser die eerste betaaltermijn vrij kan kiezen, waardoor zij dus ook voor een onmiddellijk inning van de betaling kan opteren.³³⁶ Dit kan uiteindelijk resulteren in een vermindering van de koopkracht van de consument, waardoor hij bijvoorbeeld bepaalde grote, maar noodzakelijke aankopen niet meer kan doen.

176. Verder rijst ook de vraag of het hoofddoel van Boek XIX WER, namelijk de bescherming van de financieel kwetsbare consument, wel bereikt wordt enkel door de consument meer tijd te geven om zijn schuld alsnog te voldoen. Mijns inziens zal het de consument niet altijd ten goede komen dat hij de mogelijkheid krijgt om de betaling nog langer uit te stellen. De consument de gelegenheid bieden om de betaling, en dus ook het probleem, vooruit te schuiven, zorgt er net voor dat hij bijvoorbeeld nog meer aankopen kan doen die hij niet kan betalen. Finaal zorgt dit alleen maar voor een vergroting van de schuldenberg. Bovendien mogen ondernemingen onder de nieuwe regeling geen andere kosten meer aanrekenen dan de vergoedingen die in de wet worden voorzien. Het risico bestaat dan wel dat schuldeisers sneller zullen overgaan tot dagvaarding om de schuld via de gerechtelijke weg in te vorderen, wat voor de consument alsnog tot hogere kosten zal leiden.³³⁷

177. Zoals in Hoofdstuk III al uitvoerig werd besproken is de schuldinvorderaar onder het nieuwe Boek XIX WER verplicht om de consument via de ingebrekestelling te informeren over de mogelijkheid om betalingsfaciliteiten aan te vragen en over zijn recht om de schuld te betwisten.³³⁸ Het is zeker positief dat de consument op die manier beter geïnformeerd wordt over zijn of haar mogelijkheden en het is een goede zaak dat de consument de situatie van betalingsachterstand via deze weg kan verhelpen of de schuld kan betwisten. Naar mijn mening is het echter de vraag wat er zal gebeuren indien de betalingsfaciliteiten of de betwisting van de schuld niet worden aanvaard door de schuldeiser of de schuldinvorderaar. Of wat bijvoorbeeld, wanneer de schuldeiser – ondanks de plafonnering van artikel XIX.4 WER – bovenmatige, onevenredige schadebedingen toepast? Zijn we in dat geval niet terug bij af? De consument zal zich dan nog steeds tot de rechtbank moeten wenden.

³³⁵ *Ibid.*, 76.

³³⁶ G. STRAETMANS en R. STEENNOT, *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, 485; BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, "CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument", CRB 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument>, 9 (geraadpleegd op 23 maart 2024).

³³⁷ BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, "CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument", CRB 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument>, 13 (geraadpleegd op 23 maart 2024).

³³⁸ Art. XIX.7, §2, 7° en 8° WER.

De toegang tot justitie is echter moeilijk. Vooral vanwege de hoge gerechtskosten die een consument, die zich al in financiële moeilijkheden bevindt, niet zal kunnen dragen.³³⁹

2. Juridische impact op de onderneming

178. De consument in een situatie van betalingsachterstand beschermen tegen buitensporige en overmatige kosten, die de oorspronkelijke schuld alleen maar verzwaren, is het hoofddoel van Boek XIX WER.³⁴⁰ Het wordt echter door de wetgever bevestigd dat het niet aanvaard en ook niet aanvaardbaar is om een schuldeiser te verbieden een vergoeding te vragen voor de schade die hij heeft geleden ten gevolge van laattijdige betaling. Het kan namelijk niet betwist worden dat een schuld die niet of te laat wordt betaald tot bijkomende kosten kan leiden voor de schuldeiser. Het is dan ook niet de bedoeling van de nieuwe wet om het recht van de onderneming op een eerlijke vergoeding te verhinderen, noch om te vermijden dat de onderneming haar schuld kan terugvorderen.³⁴¹

179. De grootste vraag met betrekking tot de juridische impact van Boek XIX WER op ondernemingen, is of de nieuwe wet al dan niet een inbreuk vormt op het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, de zogenaamde vrijheid van ondernemen. Dit is een bedenking die eveneens wordt gemaakt in het advies van de Raad van State afdeling Wetgeving.³⁴² De vrijheid van ondernemen houdt in dat iedereen vrij is om enige economische activiteit naar keuze uit te oefenen.³⁴³ Bij de uitoefening van de vrijheid van ondernemen moeten de in België van kracht zijnde internationale verdragen, van het algemeen normatief kader van de economische unie en de monetaire eenheid zoals vastgesteld door of krachtens de internationale verdragen en de wet in acht worden genomen.³⁴⁴ Gevolg is dat de vrijheid van ondernemen in samenhang met artikel 6, §1, VI, derde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 'tot hervorming der instellingen' en artikel 16 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie moet worden gelezen.³⁴⁵

180. De vrijheid van ondernemen houdt de vrijheid in om een economische activiteit te verrichten, de concurrentievrijheid en de contractvrijheid. Daarnaast omvat het ook de vrijheid om te beschikken over economische, technische en financiële middelen.³⁴⁶ De vrijheid van ondernemen omvat dus een ruime bescherming.³⁴⁷ Het gaat hier echter niet om een absolute vrijheid. De wetgever beschikt dan ook over de mogelijkheid om de bedrijvigheid van ondernemingen en personen te regelen.

³³⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 7; TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de Kamer van 6 november 2019 consumentenschulden en gevolgen", 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> 3 (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

³⁴⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 4.

³⁴¹ *Ibid.*, 9.

³⁴² *Ibid.*, 75.

³⁴³ Art. II.3 WER.

³⁴⁴ Art. II.4 WER.

³⁴⁵ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 75.

³⁴⁶ F. DESMYTTERE, *Fiscale nalevingskosten: het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2023, 217.

³⁴⁷ EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, *Freedom to conduct a business: exploring the dimensions of a fundamental right*, Luxemburg, Publications Office of the European Union, 2015, 11.

Voorwaarde is wel dat de beperkingen op de vrijheid van ondernemen noodzakelijk moeten zijn en niet onevenredig mogen zijn met het nagestreefde doel.³⁴⁸

181. De consument beschermen door de minnelijke invordering van schulden beter te omkaderen en door misbruik te verbieden, kan worden gezien als een noodzakelijke afzwakking van de vrijheid van ondernemen. Wat de evenredigheid betreft, zou de nieuwe regeling echter wel eens als onevenredig kunnen worden beschouwd omwille van haar algemene draagwijdte. De nieuwe wet geldt namelijk voor alle ondernemingen en beschermt alle consumenten. De vraag is of zo een algemene regeling wel nodig is en of bijvoorbeeld een meer graduele benadering van de problematiek een betere oplossing zou kunnen bieden.³⁴⁹ Is er bijvoorbeeld geen aparte regeling nodig voor kmo's en kleine zelfstandigen, die kwetsbaarder zijn voor betalingsachterstanden? En is extra bescherming wel nodig wanneer een consument een dure aankoop doet, zoals een keuken, waar hij op voorhand toch best even over nadenkt? Mijns inziens zorgt de algemene regeling er net voor dat er meer gelijkheid ontstaat tussen ondernemingen, aangezien er geen ondernemingen of sectoren zijn die zich op een hogere of andere benadeling kunnen beroepen. Bovendien zorgt de algemene regeling ervoor dat zowel aan de consument als aan de onderneming meer duidelijkheid en zekerheid wordt verschaft.

182. Bij het opstellen van de nieuwe wet heeft de wetgever echter wel de afweging moeten maken over wie dan uiteindelijk de meeste bescherming moet genieten: de consument of de onderneming? Aangezien de consument zich doorgaans in een zwakke positie bevindt ten aanzien van de onderneming, lijkt de consument aan het langste eind te trekken.³⁵⁰ Zoals reeds gesteld, is het voornaamste doel van Boek XIX WER de consument beschermen. De onderneming aan de andere kant behoudt zijn recht op een vergoeding voor de geleden schade, zij het slechts in beperkte mate. Dit terwijl het eigenlijk de verantwoordelijkheid is van de schuldenaar-consument om te betalen.³⁵¹ Door de nieuwe wet wordt de consument met een betalingsachterstand in zekere mate gederesponsabiliseerd aan de hand van de eerste gratis betalingsherinnering, de wachttermijn en de beperking van de laattijdigheidskosten. Dit komt ten goede aan de mogelijks ongedisciplineerde consument, maar is wel ten nadele van de onderneming die een niet recupereerbare schade zal lijden ten gevolge van de laattijdige betaling. Voorts zal de consument die wél steeds tijdig betaalt eveneens een nadeel kunnen ondervinden. Namelijk wanneer ondernemingen prijsverhogingen moeten doorvoeren om de niet recupereerbare schade te compenseren.³⁵²

³⁴⁸ GwH 3 januari 2014, nr. 6/2014, overw. B.34; GwH 28 april 2016, nr. 56/2016, overw. B.18.4.

³⁴⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 76.

³⁵⁰ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 5; STUDIO LEGALE, "Schulden invorderen bij consument: de nieuwe invorderingswet (2)", *Jubel* 13 november 2023, <https://www.jubel.be/schulden-invorderen-bij-consument-de-nieuwe-invorderingswet-2/> (geraadpleegd op 18 april 2024).

³⁵¹ STUDIO LEGALE, "Schulden invorderen bij consument: de nieuwe invorderingswet (2)", *Jubel* 13 november 2023, <https://www.jubel.be/schulden-invorderen-bij-consument-de-nieuwe-invorderingswet-2/> (geraadpleegd op 18 april 2024).

³⁵² BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, "CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument", *CRB* 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument>, 5 (geraadpleegd op 18 april 2024).

183. Verder kunnen ondernemingen zowel burgerrechtelijk als administratief en strafrechtelijk gesanctioneerd worden wanneer zij de bepalingen van Boek XIX WER niet naleven. De onderneming draagt hierdoor een grote verantwoordelijkheid binnen de minnelijke invordering.³⁵³ Over de verantwoordelijkheid van de consument bestaat echter onduidelijkheid. De consument kan bijvoorbeeld een verzoek tot schuldbemiddeling opstarten, maar hij moet de schuldinvorderaar daarvan onmiddellijk op de hoogte brengen, alsook de contactgegevens van de bemiddelaar en de beslissing die werd genomen doorgeven.³⁵⁴ De vraag is of er dan ook in een sanctie moet worden voorzien voor de consument wanneer hij deze verplichting niet naleeft.³⁵⁵

184. Tot slot kan het georganiseerd uitstellen van betaling ook een grote impact hebben op de *cashflow* van ondernemingen, zeker wanneer het gaat om kmo's en zelfstandigen. Zij kunnen zeer kwetsbaar zijn voor betalingsachterstanden, die een grote faillissementsfactor vormen.³⁵⁶ De nieuwe wet biedt de consument aan de ene kant de mogelijkheid om de verschuldigde betaling uit te stellen, de onderneming aan de andere kant mag tijdens een bepaalde periode verder niets ondernemen. Ten eerste vormt dit geen stimulans voor de consument om alsnog zo snel mogelijk te betalen. Daarnaast is het een feit dat hoe langer een onderneming moet wachten op betaling, hoe groter de kans op liquiditeitsproblemen wordt. Mogelijks zal de onderneming daardoor zelf betalingen of investeringen moeten uitstellen, wat zeker niet bevorderlijk is voor de economie en het economisch verkeer. Er moet op worden gewezen dat er voor kmo's wel in een uitzondering wordt voorzien met betrekking tot het tijdstip waarop schadebedingen en interesten mogen worden aangerekend.³⁵⁷ Dit biedt echter slechts een schamele compensatie in vergelijking met de periode waarbinnen de kmo op zijn betaling moet wachten.³⁵⁸

3. Juridische impact op advocaten

185. Op grond van artikel XIX.6, §1 WER is een voorafgaande inschrijving bij de FOD Economie vereist om een activiteit van minnelijke invordering te mogen uitoefenen. Advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen zijn vrijgesteld van deze voorafgaande inschrijven. Doordat de Wet Minnelijke Invordering, zij het in een aangepaste versie, in het WER werd opgenomen, is iedereen die beroepsmatig een activiteit van minnelijke invordering uitoefent, onderworpen aan de controle van de Economische Inspectie. Een belangrijk nieuw element van Boek XIX WER is dus dat advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijke mandatarissen in de uitoefening van hun beroep of functie wél onderworpen worden aan de controle van de Economische Inspectie.³⁵⁹ Op die manier heeft Boek XIX WER toch ook een zekere impact op advocaten.

³⁵³ STUDIO LEGALE, "Schulden invorderen bij consument: de nieuwe invorderingswet (2)", *Jubel* 13 november 2023, <https://www.jubel.be/schulden-invorderen-bij-consument-de-nieuwe-invorderingswet-2/> (geraadpleegd op 18 april 2024).

³⁵⁴ Art. XIX.9, §3 WER.

³⁵⁵ BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, "CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument", CRB 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument>, 15 (geraadpleegd op 18 april 2024).

³⁵⁶ *Ibid.*, 6.

³⁵⁷ Art. XIX.2, §4 WER.

³⁵⁸ STUDIO LEGALE, "Schulden invorderen bij consument: de nieuwe invorderingswet (2)", *Jubel* 13 november 2023, <https://www.jubel.be/schulden-invorderen-bij-consument-de-nieuwe-invorderingswet-2/> (geraadpleegd op 18 april 2024).

³⁵⁹ Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1, 10; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, "Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht", 12

186. Het grootste pijnpunt van de onderwerping van advocaten aan de controle van de Economische Inspectie ligt vervat in de onafhankelijkheid van de advocatuur.³⁶⁰ Wat die onafhankelijkheid betreft, wordt er een onderscheid gemaakt tussen de absolute en relatieve onafhankelijkheid. De absolute onafhankelijkheid houdt in dat de advocaat juridisch advies of bijstand dient te verlenen zonder enige inmenging van andere actoren binnen de rechtsbedeling. De relatieve onafhankelijkheid impliceert dat de adviesverlening of bijstand in rechte niet mag worden beïnvloed door andere belangen dan het belang van de cliënt.³⁶¹ Het feit dat het inhoudelijk werk dat wordt verricht door advocaten in het kader van de minnelijke invordering van schulden aan de controle van de Economische Inspectie wordt onderworpen, lijkt strijdig met de absolute onafhankelijkheid die advocaten toekomt en staat op gespannen voet met de deontologie.³⁶² Het is dan ook om die reden dat de Orde van Vlaamse Balies zich uitdrukkelijk tegen deze controle door de Economische Inspectie heeft verzet in haar advies. Met dit advies werd echter geen rekening gehouden.³⁶³

187. Bovendien gaat het hier om een inmenging van de uitvoerende macht via de FOD Economie in de wijze waarop een advocaat namens zijn cliënt handelt. Op deze manier zet de uitvoerende macht een zekere druk op de advocatuur die haaks staat op de beginselen van de rechtsstaat.³⁶⁴ Er kan dus gesteld worden dat de controle van de advocaat door de Economische Inspectie op gespannen voet staat met zowel de deontologie van de advocatuur als de beginselen van de rechtsstaat. Dit terwijl de deontologie, discipline en tucht van de advocatuur reeds strikt geregeld zijn.³⁶⁵ Wanneer een cliënt of een derde zich benadeeld voelt door een advocaat kan er klacht worden ingediend bij de stafhouder.³⁶⁶ De advocaat kan daarnaast ook in aansprakelijkheid worden aangesproken voor de rechtbank. Er bestaat aldus een goedwerkende controle.³⁶⁷ De vraag is dan ook of de onderwerping van advocaten aan de Economische Inspectie, die indruist tegen verschillende principes, wel nodig is in het licht van Boek XIX WER.

oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat>, 3 (geraadpleegd op 19 april 2024).

³⁶⁰ Art. 2 Codex Deontologie voor Advocaten; ORDE VAN VLAAMSE BALIES, "Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht", 12 oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat>, 3 (geraadpleegd op 19 april 2024).

³⁶¹ E. BOYDENS, "Essentiële plichten van de advocaat. In het bijzonder de onafhankelijkheid, de partijdigheid en het vermijden van belangenconflicten" in ORDE VAN VLAAMSE BALIES (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2023, (109) 115.

³⁶² ORDE VAN VLAAMSE BALIES, "Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht", 12 oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat>, 6 (geraadpleegd op 19 april 2024).

³⁶³ S. VERHERSTRAETEN, "Wat zijn de gevolgen van Boek XIX WER "Schulden van de consument" voor advocaten die optreden als schuldvorderaar?", *Orde van Vlaamse Balies* 9 juni 2023, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/wat-zijn-de-gevolgen-van-boek-xix-wer-schulden-van-de-consument-voor-advocaten-die-optreden-als-schuldvorderaar> (geraadpleegd op 19 april 2024).

³⁶⁴ ORDE VAN VLAAMSE BALIES, "Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht", 12 oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat>, 7 (geraadpleegd op 19 april 2024).

³⁶⁵ *Ibid.*, 6.

³⁶⁶ Art. 458 Ger.W.

³⁶⁷ ORDE VAN VLAAMSE BALIES, "Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht", 12 oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat>, 6 (geraadpleegd op 19 april 2024).

4. Conclusie

188. Boek XIX WER heeft als hoofddoel de consumenten in een situatie van betalingsachterstand te beschermen. De wetgever slaagt op verschillende manieren in dit opzet, onder andere door de opname van deze wet in het WER, wat meer bescherming biedt dan wanneer het bijvoorbeeld in een KB zou zijn opgenomen. Ook waarborgt het brede toepassingsgebied van de nieuwe wet gelijke behandeling en worden inbreuken op de vrijheid van ondernemen voorkomen, terwijl het strikte kader voor zowel de consument-schuldenaar als de onderneming-schuldeiser duidelijkheid en zekerheid biedt. Echter, zijn er verschillende knelpunten, zoals een mogelijke stijging van contante betalingen en de uitgebreide mogelijkheid om betaling uit te stellen, denkbaar. Boek XIX WER heeft ook impact op ondernemingen en advocaten. Een evenwichtige benadering is daarbij cruciaal om zowel consumentenbelangen als de belangen van ondernemers en advocaten te waarborgen. Deze evenwichtige benadering lijkt helaas af en toe te ontbreken in de nieuwe wet. In deze context blijken voortdurende evaluatie en mogelijke aanpassingen dan ook noodzakelijk om de effectiviteit van de wet te waarborgen.

Hoofdstuk V. Aanbevelingen ter verbetering van Boek XIX WER

190. Het doel van deze masterthesis is te achterhalen wat de juridische impact is van Boek XIX WER op de betrokken *stakeholders* en waar de mogelijke knelpunten zitten. Deze analyse werd in Hoofdstuk IV uitgevoerd, met als conclusie dat de nieuwe wet stappen in de goede richting zet in de weg naar een betere bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Echter, kwamen er ook verschillende knelpunten naar voren, waardoor Boek XIX WER toch nog voor verbetering vatbaar is. Het is om die reden dat in dit vijfde de nodige aanbevelingen worden geformuleerd ter verbetering van Boek XIX WER.

191. Het doel van deze aanbevelingen is om de belangen van de consument in een situatie van betalingsachterstand nog beter te waarborgen. Het is hierbij de bedoeling meer rekening te houden met het evenwicht dat moet bestaan tussen de belangen van de consument enerzijds en de belangen van ondernemingen en de advocatuur anderzijds. Voor het opstellen van deze aanbevelingen wordt inspiratie gehaald uit adviezen van onder andere de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Orde van Vlaamse Balies, alsook het Duitse recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand.

Aanbeveling 1: Reduceer de wachtermijn

192. In Hoofdstuk IV werd de vraag gesteld of Boek XIX WER niet tot gevolg zal hebben dat er een onevenredige toename van contante betalingen ontstaat. In de nieuwe wet wordt namelijk geen eerste betaaltermijn bepaald. Dit heeft tot gevolg dat de onderneming-schuldeiser die eerste betaaltermijn vrij kan kiezen, waardoor zij dus ook voor een onmiddellijk inning van de betaling kan opteren. Het opstellen van een factuur is dan immers niet verplicht. Dit kan uiteindelijk resulteren in een vermindering van de koopkracht van de consument, waardoor hij bijvoorbeeld bepaalde grote, maar noodzakelijke aankopen niet meer kan doen.

193. Ook voor ondernemingen is de wachtermijn van veertien dagen, en zelfs zeventien dagen wanneer de herinnering per post wordt verstuurd, niet te onderschatten. Het uitstellen van de betaling heeft namelijk een impact op de *cashflow* van ondernemingen. Bijvoorbeeld wanneer ondernemingen zelf aankopen of investeringen moeten uitstellen, omdat hun schuldenaar de betaling blijft uitstellen. Bovendien vormt de kosteloze mogelijkheid om de betaling uit te stellen geen stimulans voor de consument om de schuld alsnog te voldoen.

194. Naar mijn mening is het daarom aanbevolen om een eerste betaaltermijn van zeven dagen in de wet op te nemen. Op die manier wordt er geen onevenredige toename van contante betalingen gecreëerd en blijft de koopkracht van consumenten gevrijwaard. Aan de toevoeging van een eerste betaaltermijn van zeven dagen moet dan wel een reductie van de wachtermijn na het versturen van de kosteloze betalingsherinnering worden gekoppeld. Hierbij lijkt een wachtermijn van opnieuw zeven dagen mij de meest geschikte oplossing. In zeven dagen heeft de consument die, bijvoorbeeld door een loutere onoplettendheid, zijn factuur niet heeft betaald voldoende tijd om te betaling toch nog te voldoen zonder extra kosten. Bovendien zorgt een vermindering van de wachtermijn ervoor dat de *cashflow* van ondernemingen, zeker van kmo's en kleine zelfstandigen, beter wordt beschermd.

Aanbeveling 2: Sensibilisering van de consument

195. Onder het nieuwe Boek XIX WER is de schuldvorderaar verplicht om de consument via de ingebrekestelling te informeren over de mogelijkheid om betalingsfaciliteiten aan te vragen en over zijn recht om de schuld te betwisten. Het is een goede vooruitgang dat de consument op die manier beter geïnformeerd wordt, maar ik stel mij toch ook de vraag wat er zal gebeuren indien de betalingsfaciliteiten of de betwisting van de schuld niet worden aanvaard door de schuldeiser of de schuldvorderaar. Of wat bijvoorbeeld, wanneer de schuldeiser – ondanks de plafonnering van artikel XIX.4 WER – bovenmatige, onevenredige schadebedingen toepast? En stel nu dat de schuldvorderaar de consument toch niet informeert, terwijl de consument als leek niet weet wat zijn rechten zijn en dus ook niet weet dat de schuldvorderaar hem moet informeren. De onwetende consument zal in dat geval weinig tot niets ondernemen en hetgeen dat gevorderd wordt gewoon betalen.

196. Mijns inziens is het dan ook aangewezen dat de consument meer gesensibiliseerd wordt met betrekking tot zijn rechten en plichten wanneer hij zich in een situatie van betalingsachterstand bevindt. Dit kan al op jonge leeftijd beginnen, zeker in tijden waarin het zeer gemakkelijk is om online aankopen te doen en te kiezen voor de optie om achteraf te betalen. Het is daarom bijvoorbeeld een mogelijkheid om jongeren van het vijfde of zesde middelbaar een aantal lessen te verschaffen, waarbij zij onder meer aangeleerd krijgen wat hun rechten en plichten zijn wanneer ze met een betalingsachterstand kampen. Maar waarin zij bijvoorbeeld ook leren wat de gevolgen zijn voor zichzelf, alsook voor de onderneming, indien zij achterstallige betalingen blijven uitstellen. Daarenboven biedt het ook meteen de gelegenheid om jongeren aan te leren hoe ze situaties van betalingsachterstand kunnen voorkomen. Voorkomen is namelijk nog altijd beter dan genezen.

Ook de overheid kan hierin zijn steentje bijdragen door in filmpjes of reclame te voorzien, die in het kort weergeven op welke manieren de consument in een situatie van betalingsachterstand wordt beschermd en welke oplossingen er voor handen zijn.

Aanbeveling 3: Sensibilisering van de onderneming

197. Naast de bewustmaking van de consument is ook een sensibilisering van ondernemingen aanbevolen. Onder Boek XIX WER is een voorafgaande inschrijving voor schuldvorderaars verplicht. Zij moeten daarbij aan een aantal voorwaarden voldoen. Op die manier wordt de consument beter behoed tegen "oneerlijke" schuldvorderaars. De FOD Economie stelt daarenboven een lijst op van de ingeschreven ondernemingen en maakt deze lijst ook bekend op haar website. Het is dan uiteraard wel van belang dat ondernemingen ook effectief weten dat er een lijst ter beschikking staat op de site van de FOD Economie. Bovendien is het ook erg belangrijk dat ondernemingen zich ervan bewust zijn dat zij voor een eerlijke schuldvorderaar moeten kiezen, die de belangen van zowel de onderneming als de consument waarborgt. Verenigingen zoals UNIZO en VOKA kunnen aan deze sensibilisering bijdragen, door ondernemingen hiervan voldoende op de hoogte te brengen.

Aanbeveling 4: Extra vereisten aan voorafgaande inschrijving

198. In artikel XIX.6, §1 WER wordt gesteld dat een activiteit van minnelijke invordering niet kan worden uitgeoefend zonder een voorafgaande inschrijving bij de FOD Economie. Deze verplichting werd reeds opgelegd in artikel 4 Wet Minnelijke Invordering, al zorgt de wetgever in het nieuwe Boek XIX WER wel voor een meer gedetailleerde regeling. Om een voorafgaande inschrijving te bekomen, moet nu onder andere een uittreksel van het strafregister worden toegevoegd. Ook onder het Duits recht geldt de voorafgaande registratieverplichting. Wel verschillen de voorwaarden die onder het Duits recht worden gesteld, met de voorwaarden die onder het Belgisch recht worden gesteld.

199. Naar mijn mening is het aangewezen om een aantal van die voorwaarden ook in de Belgische wet te implementeren. Zo zijn onder het Duits recht een persoonlijke geschiktheid en betrouwbaarheid van de schuldinvorderaar vereist. Deze vereiste ontbreekt bijvoorbeeld wanneer een persoon een activiteit uitoefent die onverenigbaar is met de activiteit waarvoor de aanvraag werd ingediend. Daarnaast is er ook de vereiste van theoretische en praktische expertise. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden gestaafd door een bepaald diploma voor te leggen of door de nodige ervaring aan te tonen. Tot slot lijkt de Duitse beoordeling van het strafregister mij beter dan de manier waarop het op dit moment in Boek XIX WER staat ingeschreven. Onder de nieuwe wet kan de inschrijving van een persoon geweigerd worden wanneer hij reeds veroordeeld werd tot een (voorwaardelijke) gevangenisstraf van minstens drie maanden. Onder het Duits recht is het echter zo dat er slechts tot drie jaar terug wordt gekeken en het misdrijf of het strafbaar feit moet verband houden met de uitoefening van het beroep. Dit is mijns inziens een betere en meer evenredige beoordeling.

Aanbeveling 5: Mogelijkheid voor rechter om grotere schadevergoeding op te leggen

200. Om tegemoet te komen aan de problematiek omtrent de buitensporige schadebedingen heeft de wetgever ervoor gekozen om in het nieuw Boek XIX WER zowel de verwijlinteressen als de forfaitaire schadebedingen te plafonneren. Dit doet hij door in artikel XIX.4 WER in maximumplafonds te voorzien op basis van verschillende schalen waarin het verschuldigde bedrag voorkomt. Op die manier krijgt de onderneming een compensatie voor de werkelijk geleden schade zonder dat daarbij excessief wordt opgetreden. De plafonnering van de schadebedingen was naar mijn mening niet alleen wenselijk, maar ook noodzakelijk. Toch lijkt het mij aanbevolen in artikel XIX.4 WER bijkomstig te voorzien in de bevoegdheid voor de rechter om op vraag van de onderneming een schadevergoeding toe te kunnen kennen die hoger ligt dan de maximumbedragen, indien de onderneming kan bewijzen dat de werkelijk geleden schade hoger ligt. Op die manier kan het evenwicht tussen de consument en de onderneming beter worden bewerkstelligt.

Aanbeveling 6: Onafhankelijk controleorgaan voor advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijk mandatarissen

201. In Hoofdstuk IV kwam als knelpunt naar boven dat de controle door de Economische inspectie van advocaten op gespannen voet staat met de beginselen van de rechtsstaat. Het gaat hier namelijk om een inmenging van de uitvoerende macht via de FOD Economie in de wijze waarop een advocaat namens zijn cliënt handelt. Daar komt nog bij dat de deontologie, discipline en tucht van de advocatuur reeds strikt geregeld zijn. Er bestaat aldus een controle. De vraag is dan ook of de

onderwerping van advocaten aan de Economische Inspectie, die indruist tegen verschillende principes, wel nodig is in het licht van Boek XIX WER.

202. De controle van de advocatuur bij de invordering van onbetaalde schulden door de Economische inspectie draagt in mijn opinie bij aan de doelstelling die Boek XIX WER tracht te bereiken, namelijk een betere bescherming bieden aan de consument in een situatie van betalingsachterstand. Echter lijkt het mij aangewezen, dat deze controle niet wordt uitgevoerd door een orgaan van de uitvoerende macht, maar door een onafhankelijk controleorgaan. Mijn aanbeveling is dan ook om een onafhankelijk controleorgaan op te richten dat toeziet op de invordering van de onbetaalde geldschulden bij consumenten door advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijk mandatarissen.

Hoofdstuk VI. Conclusie

203. Het doel van deze masterthesis bestond erin een antwoord te bieden op de volgende onderzoeksvraag: “Wat is de juridische impact van Boek XIX “Schulden van de consument” in het Wetboek Economisch Recht ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand, zijn er nog knelpunten en kan deze wetgeving worden verbeterd?”. Het antwoord op deze vraag werd geboden aan de hand van vijf subonderzoeksvragen.

204. De eerste subonderzoeksvraag onderzocht hoe de consument in een situatie van betalingsachterstand werd beschermd vóór de wet van 4 mei 2023 houdende invoeging van Boek XIX “Schulden van de consument” in het WER. Er werd geconstateerd dat hierbij drie grote mogelijkheden bestonden, namelijk de bepalingen inzake de onrechtmatige bedingen, de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden en het gemeen recht, zoals de algemene bepaling inzake de onrechtmatige bedingen in het nieuw BW, de leer van de gekwalificeerde benadeling en het leerstuk van rechtsmisbruik. Ondanks de inspanningen die reeds door de wetgever werden gedaan, bleek deze regelgeving niet voldoende om de consument in een situatie van betalingsachterstand te beschermen tegen misbruik door de schuldeiser of door derden belast met de invordering van schulden. Er was dus duidelijk nog wel wat ruimte voor verbetering.

205. De tweede subonderzoeksvraag onderzocht wat het nieuwe Boek XIX WER inhoudt. Er werd vastgesteld dat de wetgever met Boek XIX WER zo goed als mogelijk zijn best heeft gedaan om de bescherming van een consument in een situatie van betalingsachterstand te verbeteren. Er wordt getracht dit doel op twee manieren te bereiken. Enerzijds legt de nieuwe wet dwingende modaliteiten op aan ondernemingen die op minnelijke wijze schulden invorderen bij consumenten. Zo worden schuldeisers verplicht eerst een kosteloze betalingsherinnering te sturen, gevolgd door een wachttermijn van veertien dagen, en geldt er een maximumplafonnering van de verwijlinteressen en forfaitaire vergoedingen. Anderzijds schrijft de wet een kader voor met betrekking tot de minnelijke invorderingsactiviteiten van ondernemingen, waarbij de wet Minnelijke Invordering wordt geactualiseerd en bepaalde lacunes worden aangepakt. Dit omvat onder meer strengere voorwaarden voor registratie, verplichte controle van gevorderde bedragen vóór invordering, en een verbeterde communicatie naar consumenten over betalingsfaciliteiten en het recht om schulden te betwisten.

206. De derde subonderzoeksvraag onderzocht wat de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders, namelijk consumenten, ondernemingen en advocaten. Wat de consument betreft, heeft Boek XIX WER zeker en vast een positieve impact dankzij een “verstrenging” alsook een actualisatie en verduidelijking van bestaande regelgeving. Er kon echter nog heel wat knelpunten worden vastgesteld. Een voortdurende evaluatie en mogelijke aanpassingen blijken dan ook vereist om de effectiviteit van de wet te waarborgen en de belangen van consumenten te beschermen. Een evenwichtige benadering van zowel de belangen van consumenten als die van ondernemingen en de advocatuur is daarbij noodzakelijk. Ondanks het feit dat de wetgever met Boek XIX WER stappen in de goede richting zet, konden er ook nog wel een aantal bedenkingen worden gemaakt bij de nieuwe wet.

207. De vierde subonderzoeksvraag onderzocht de gelijkenissen en verschillen tussen Duitsland en België met betrekking tot de regelgeving ter bescherming van de consument in een situatie van betalingsachterstand. Ook onder het Duits recht wordt de consument in een situatie van betalingsachterstand beschermd. Enerzijds gebeurt dit aan de hand van de bepalingen met betrekking tot de buitengerechtelijke aanmaning in het *Bürgerliches Gesetzbuch*, anderzijds wordt de consument beschermt via de bepalingen in de *Rechtsdienstleistungsgesetz*. In vergelijking met het Belgisch recht kan worden gesteld dat het Duits recht op het gebied van bescherming van consumenten in situaties van betalingsachterstand iets minder stringent is. Terwijl beide rechtssystemen mechanismen hebben om consumenten te beschermen, lijkt het Belgisch recht meer dwingende en uitgebreide maatregelen te bieden om misbruik te voorkomen en de belangen van de consument te beschermen.

208. De vijfde subonderzoeksvraag onderzocht hoe Boek XIX WER kan worden aangepast om de consument beter te beschermen. Daarbij werd rekening gehouden met de juridische impact van Boek XIX WER op de betrokken stakeholders. Er werd geconstateerd dat er nog wel een aantal verbeterpunten mogelijk zijn. Dit resulteerde uiteindelijk in zes aanbevelingen ter verbetering van Boek XIX WER:

1. Reduceer de wachttermijn van veertien dagen.
2. Zorg voor een sensibilisering van consumenten.
3. Zorg voor een sensibilisering van ondernemingen.
4. Voeg extra vereisten toe aan de voorafgaande inschrijving.
5. Voorzie de mogelijkheid voor de rechter om een grotere schadevergoeding op te leggen.
6. Voorzie een onafhankelijke controleorgaan voor advocaten, ministeriële ambtenaren en gerechtelijk mandatarissen.

209. Er kan geconcludeerd worden dat de Belgische wetgever met Boek XIX WER aanzienlijke inspanningen heeft geleverd om meer bescherming te bieden aan consumenten in een situatie van betalingsachterstand. Niettemin blijft het een open vraag of de wetgever met deze wet niet te ver is gegaan en of de geboden bescherming in balans is met de belangen van alle betrokken partijen. Dit is iets wat de toekomst zal moeten uitwijzen.

Bibliografie

Wetgeving

Internationaal en Europees

- Richtl.Raad nr. 93/13/EEG, 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, *Pb.L.* 21 april 1993, afl. 95, 29-34.

België

- Gerechtelijk Wetboek, *BS* 10 oktober 1967, 11.360.
- Wet 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, *BS* 29 januari 2003.
- Wet 28 februari 2013 Wetboek van economisch recht, *BS* 29 maart 2013, 19.975.
- Wet 4 mei 2023 houdende invoeging van boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *BS* 23 mei 2023.
- Economische Herstelwet 27 maart 2009, *BS* 7 april 2009.
- KB 17 februari 2005 tot regeling van de inschrijving van de personen die een activiteit van minnelijke invordering van schulden uitoefenen en van de waarborgen waarover deze personen moeten beschikken, *BS* 16 maart 2005.
- Codex Deontologie voor Advocaten, *BS* 22 maart 2024, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/fetch-asset?path=files/Advocaat.be-documenten/Codex-Deontologie-versie-update-tot-BS-2024-03-22.pdf>.

Vorbereidende documenten

- Wetsvoorstel houdende het verbod op bepaalde vormen van invordering van schulden tegen betaling, *Parl.St.* 1999-2000, nr. 50-223/1.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2013-14, nr. 53-3220/1.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 54-702/1.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde bij de minnelijke invorderingsprocedure het toezicht op met name de gerechtsdeurwaarders en de advocaten op te voeren, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-2881/1.

- Wetsontwerp tot harmonisatie van de begrippen elektronische handtekening en duurzame gegevensdrager en tot opheffing van de belemmeringen voor het sluiten van overeenkomsten langs elektronische weg, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 54-3153/1.
- Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, teneinde misbruiken tegen te gaan, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-267/1.
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Economisch Recht wat betreft de verwijlinteressen en de schadevergoeding in geval van het uitblijven van de betaling van een factuur, *Parl.St.* Kamer 2019, nr. 55-325/1.
- Wetsvoorstel houdende Boek 5 "Verbintenissen" van het Burgerlijk Wetboek, *Parl.St.* Kamer 2020-21, nr. 55-1806/1.
- Wetsontwerp houdende invoeging van Boek XIX "Schulden van de consument" in het Wetboek van economisch recht, *Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. 55-3132/1.

Duitsland

- Bürgerliches Gesetzbuch, *BGBI. I S. 42*, 2909 2 januari 2002, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>.
- Gesetz über außergerichtliche Rechtsdienstleistungen, *BGBI. I S. 2840* 17 december 2007, <https://www.gesetze-im-internet.de/rdg/>.

Rechtspraak

Internationaal en Europees

- HvJ 27 juni 2000, nr. C-240/98, C-241/98, C-242/98, C-243/98 en C-244/98, ECLI:EU:C:2000:346, 'Océano Grupo'.
- HvJ 22 november 2001, nr. C-541/99 en C-542/99, ECLI:EU:C:2001:625, 'Idealservice'.
- HvJ 20 januari 2005, nr. C-464/01, ECLI:EU:C:2005:32, 'Grüber'.
- HvJ 4 juni 2009, nr. C-243/08, ECLI:EU:C:2009:350, 'Pannon'.
- HvJ 3 september 2015, nr. C-110/14, ECLI:EU:C:2015:538, 'Costea'.
- HvJ 16 juli 2020, nr. C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559, 'Schrems'.

België

- GwH 3 januari 2014, nr. 6/2014.
- GwH 28 april 2016, nr. 56/2016.
- Cass. 8 februari 2001, *RW* 2001-02, 778-779.
- Vred. Charleroi 27 september 2017, *JJP* 2018, 596-598.

Duitsland

- Bundesgerichtshof 12 oktober 2017, nr. IX ZR 267/16, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/789f21d2-eeef-4947-b5ca-0debd174ce4f>.

Rechtsleer

België

Boeken

- BALLON, G.L. en VERVERKEN, S., *De Wet Marktpraktijken: een eerste commentaar*, Mechelen, Kluwer, 2011, 896 p.
- CAMBIE, P., *Onrechtmatige bedingen*, Gent, Larcier, 2009, xvi + 478 p.
- CLAEYS, I. en TANGHE, T., *Nieuw algemeen contractenrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2023, xxxvi + 966 p.
- DESMYTTERE, F., *Fiscale nalevingskosten: het eigendomsrecht en de vrijheid van ondernemerschap*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2023, xxv + 666 p.
- DIRIX, E. en BALLON, G.L., *De factuur in Algemene Praktische Rechtsverzameling*, Mechelen, Kluwer, 2012, 389 p.
- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS, *Freedom to conduct a business: exploring the dimensions of a fundamental right*, Luxemburg, Publications Office of the European Union, 2015, 66 p.
- GORLE, F., BOURGEOIS, G., BOCKEN, H., REYNTJENS, F., DE BONDT, W. en LEMMENS, K., *Rechtsvergelijking*, Gent, Wolters Kluwer, 2007, 359 p.
- KESTEMONT, L. en SCHOUKENS, P., *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Leuven, Acco, 2017, 144 p.
- LETTANY, P., *Het consumentenkrediet: de Wet van 12 juni 1991*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 431 p.
- STEENNOT, R. en DEJONGHE, S., *Handboek consumentenbescherming en handelspraktijken*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 628 p.
- STEENNOT, R., *Onrechtmatige bedingen*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, vi + 428 p.
- STRAETMANS, G. en STEENNOT, R., *Handboek consumentenbescherming en marktpraktijken*, Brussel, Intersentia, 2023, xxii + 794 p.
- STUYCK, J. en KEIRSBILCK, B., *Handelspraktijken en contracten met consumenten in Beginselen van Belgisch Privaatrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 684 p.
- SWAENEPOEL, E., *Toetsing van het contractuele evenwicht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 821 p.

- VANSWEEVELT, T. en WEYTS, B., *Handboek Verbintenissenrecht*, Antwerpen, Larcier Intersentia, 2023, xlv + 1353 p.
- VERBELEN, B. en HENDRICKX, K., *Buitengerechtelijke invordering van consumenten- en handelsschulden: naar een precair evenwicht tussen schuldeiser en schuldenaar*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2009, 101 p.

Bijdragen in tijdschriften

- AUTENNE, A. en THIRION, N., "La nouvelle définition de l'entreprise dans le Code de droit économique : deux pas en avant, trois en arrière", *JT* 2018, 826-831.
- BAECK, J., "Als 'vergoeding wegens afstand' vermomd strafbeding ontmaskerd" (noot onder Cass. 28 april 2011), *BFR* 2012, 122-127.
- BIQUET-MATHIEU, C., "La loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur", *JT* 2003, 669-681.
- BURETTE, N., "Grenzen van contractvrijheid. Bevoegdheidsbeding in nationale context", *NJW* 2013, 774-785.
- BURETTE, N., "Dwangsombeding", *NJW* 2019, 454-465.
- CAMBIE, P. "Toetsing van opzegbedingen en schadebedingen: Analyse van wat is en wat zou kunnen zijn", *Jb.Markt.* 2017, 149-169.
- CAMPOLINI, P., CABAY, J., BERWETTE, M., BIART, J., CROISANT, G., BERTHOLD, N., DOCQUIR, B. en LEGRAND, C., "Chronique de législation en droit privé (1er janvier-30 juin 2023) (Deuxième partie)", *JT* 2023, 725-736.
- CHENEVIÈRE, C., "Arrêts Pannon et Asturcom: Le caractère abusive des clauses attributives de compétence dans la lignée de la jurisprudence Oceano", *REDC* 2010, 351-363.
- DALCQ, C., "De l'imputation des intérêts produits par une dette de valeur en matière contractuelle", *RCJB* 1996, 136-155.
- DEBROUX, L., "Loi portant insertion du livre XIX « Dettes du consommateur »", *Les Pages* 2023, 1-3.
- DELFORGE, C., "Les clauses abusives dans le bail d'immeuble conclu entre une entreprise et un consommateur", *DCCR* 2017, 3-34.
- DE BOECK, A., "Een verkennende blik op de markantste vernieuwingen in het verbintenissenrecht", *Not.Fisc.M.* 2022, 302-318.
- DE CLERCQ, B. en SAVONET, L., "Boek XIX van het Wetboek van Economisch Recht over schulden van de consument", *TBH* 2023, <https://www.rdc-tbh.be/nl/news/boek-xix-van-het-wetboek-van-economisch-recht-over-schulden-van-de-consument/>.
- GEIREGAT, S., "Iedereen consument?", *TBH* 2016, 159-170.

- GILLIS, R. en VERBELEN, B., "Minnelijke invordering van consumentenschulden", *NJW* 2015, 570-581.
- GLANSDORFF, F., "Sanction de l'abus de droit: réduction ou privation du droit?", *JT* 2018, 462.
- MERTENS, D. en BOGAERTS, E., "Betalingsachterstand B2C: invoering Boek XIX "schulden van de consument" in het WER", *RW* 2022-23, 1602.
- PETOSA, D., DERYCKERE, C. en DE WEVER, G., "Reeks Boek 5 BW – Nieuwigheden voor de vastgoedsector Deel 1. De dynamische totstandkoming van het contract", *Notariaat* 2023, 1-9.
- RESIMONT, N., "La lésion qualifiée", *JT* 2007, 524-525.
- STEENNOT, R., "Invordering schulden consument door incassobureaus wettelijk geregeld", *Juristenkrant* 2003, 10.
- STEENNOT, R., "Eenzijdige beëindiging van de overeenkomst door de consument: hoe de consument te beschermen tegen overdreven schadebedingen en opzegbedingen?", *Jb.Hand.* 2006, 261-273.
- STEENNOT, R., "Schadebedingen" (noot onder Antwerpen 31 oktober 2011), *NJW* 2012, 474.
- STEENNOT, R., "Op weg naar nieuwe regelen betreffende de invordering van schulden van consumenten?", *DCCR* 2023, 121-122.
- STUYCK, J., "De begrafenis van de koopman: enkele inleidende beschouwingen over de nieuwe wet tot hervorming van het ondernemingsrecht", *TBH* 2018, 315-326.
- WERY, P., "Les clauses abusives relatives à l'inexécution des obligations contractuelles dans les lois de protection des consommateurs du 14 juillet 1991 et du 2 août 2002", *JT* 2003, 797-809.

Verzamelwerken en reeksen

- BERTHE, A., "Le recouvrement amiable en Belgique" in ATTARD, J., DUPUIS, M., LAUGIER, M., SAGAERT, V. en VOINOT, D. (eds.), *Un recouvrement de créances sans frontières*, Brussel, Larcier, 2013, 109-118.
- BOGAERT, F. en VAN BAEVEGHEM, B., "Contractuele aspecten van de wet marktpraktijken" in CLAEYS, I., STEENNOT, R. en TISON, M. (eds.), *Economisch recht: Ondernemingen, concurrenten en consumenten*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2011, 3-53.
- BOYDENS, E., "Essentiële plichten van de advocaat. In het bijzonder de onafhankelijkheid, de partijdigheid en het vermijden van belangenconflicten" in ORDE VAN VLAAMSE BALIES (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair. Deontologie*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2023, 109-159.
- CLAEYS, I. en LANGENAEKEN, E., "Het aankomende nieuwe verbintenissenrecht" in BAECK, J., CLAEYS, I. en WYLLEMAN, A. (eds.), *Hervorming van het verbintenissen- en goederenrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2022, 1-38.
- DEMUYNCK, I., "De consument en de onrechtmatige contractuele bedingen" in MERCHIEERS, Y. (ed.), *Consumentenrecht*, Brugge, Die Keure, 1998, 51-122.

- DE POTTER DE TEN BROECK, M., "Het contractuele (on)evenwicht naar Belgisch positief recht" in SNIJDERS, H. en DE TAVERNIER, P. (eds.), *Onvoorziene omstandigheden, verstoring en herstel van contractueel evenwicht: Algemene beschouwingen en beschouwingen op deelterrein van het privaatrecht*, Antwerpen, Maklu, 2013, 29-69.
- DIRIX, E., "De bezwarende bedingen in de W.H.P." in STUYCK, J. en WYTICNK, P. (eds.), *De nieuwe wet handelspraktijken*, Antwerpen, Kluwer, 1992, 289-317.
- KEIRSBILCK, B., "Boeken VI & XIV. Marktpraktijken en consumentenbescherming, ook voor vrije beroepen", in KEIRSBILCK, B. en TERRY, E. (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 129-226.
- LOOS, M.B.M., "Algemene voorwaarden bij consumentenovereenkomsten" in HONDIUS E.H. en RIJCKEN, G.J. (eds.), *Handboek consumentenrecht: een overzicht van de rechtspositie van de consument*, Zutphen, Paris, 2011, 69-114.
- STEENNOT, R., "Commentaar bij art. VI.83, 17° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 489-508.
- STEENNOT, R., "Commentaar bij art. VI.83, 24° WER" in *Handels- en economisch recht: commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 551-568.
- STEENNOT, R., "De impact van de rechtspraak van het hof van justitie op de regelen inzake onrechtmatige bedingen" in STRAETMANS, G. en STEENNOT, R. (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 145-192.
- STEENNOT, R., "Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten" in DAMBRE, M. en LECOCQ, P. (eds.), *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, 1-39.
- STIJNS, S. en AUVRAY, F., "Abus de droits contractuels dans l'exécution du contrat : critères et sanctions" in DUPONT, M. (ed.), *Les obligations contractuelles*, Brussel, Larcier, 2016, 270-320.
- STRAETMANS, G., "Enkele recente ontwikkelingen inzake Europees consumentenrecht" in GOVAERE, I. (ed.), *Europees recht: Moderne interne markt voor de praktijkjurist. Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Mechelen, Kluwer, 2012, 355-409.
- STRAETMANS, G., "Onderneming, vrij beroep en consument" in STRAETMANS, G. en STEENNOT, R. (eds.), *Wetboek Economisch Recht en de bescherming van de consument*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 1-55.
- VANANROYE, J. en VANDORMAEL, K.J., "Boek I WER en Wet Natuurlijke Rechter. Van handelsrecht naar ondernemingsrecht" in KEIRSBILCK, B. en TERRY, E. (eds.), *Het Wetboek van economisch recht: van nu en straks?*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 5-63.

Duitsland

Boeken

- BIELA, A. en TOMSON, C., „Kapitel Rechtsdienstleistungsgesetz (RDG)“ in BÖHME, K., BIELA, A. en TOMSON, C. (eds.), *Kraftverkehrs-Haftpflicht-Schäden: Handbuch für die Praxis*, Heidelberg, C.F. Müller, 2018, Hoofdstuk 18.
- BLIND, J., „Allemagne“ in DICKSTEIN, M. (ed.), *Comment se faire payer: guide pratique du recouvrement de créances Belgique, Allemagne, France, Italie, Luxembourg, Pays-Bas*, Limal, Anthemis, 2016, 95-119.

Bijdragen in tijdschriften

- LEWINSKI, K.V. en KERSTGES, T., „Nichtigkeit treuhänderischer Abtretungen an Inkassodienstleister bei Verstößen gegen das RDG“, *Monatsschrift für Deutsches Recht* 2019, <https://www-degruyter-com.mu.idm.oclc.org/document/doi/10.9785/mdtr-2019-731206/html>.
- STANESCU, C.-G., „A Critical Assessment of the Need for Harmonization of the Legal Framework Concerning Abusive Informal Debt Collection Practices in the European Union. Is Harmonization Possible and How Can it Best Be Attained?“, *Journal of Consumer Policy* 2021, 531-557.
- WALBERT, H., „Zahlungsverzug auch ohne Mahnung?“, *MMW Fortschritte der Medizin* 2017, <https://link-springer-com.bib-proxy.uhasselt.be/article/10.1007/s15006-017-9470-3>.
- WETH, H.-U., „Rechtsdienstleistungsgesetz“, *Sozial Extra* 2008, 10.

Andere bronnen

België

Online bronnen

- BIJZONDERE RAADGEVENDE COMMISSIE VERBRUIK, “CRB 2022-1790 Advies schulden van de consument”, CRB 8 juli 2022, <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/990/schulden-van-de-consument> (geraadpleegd op 23 maart 2024).
- ORDE VAN VLAAMSE BALIES, “Advies Voorontwerp van wet houdende invoeging van boek XIX “Schulden van de consument” in het Wetboek van economisch recht”, 12 oktober 2022, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/ovb-verzet-zich-tegen-toezicht-fod-economie-op-inhoudelijk-werk-van-advocaat> (geraadpleegd op 19 april 2024).
- VERHERSTRAETEN, S., “Wat zijn de gevolgen van Boek XIX WER “Schulden van de consument” voor advocaten die optreden als schuldinvorderaar?”, *Orde van Vlaamse Balies* 9 juni 2023, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/wat-zijn-de-gevolgen-van-boek-xix-wer-schulden-van-de-consument-voor-advocaten-die-optreden-als-schuldinvorderaar> (geraadpleegd op 5 oktober 2023).

- STATBEL, "Meer dan 4,5 miljoen Belgen niet in staat om te sparen", 14 oktober 2021, <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/meer-dan-45-miljoen-belgen-niet-staat-om-te-sparen> (geraadpleegd op 20 december 2023).
- STATISTIEK VLAANDEREN, "Betalingsachterstand en collectieve schuldenregeling", 21 februari 2022, <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/betalingsachterstand-en-collectieve-schuldenregeling> (geraadpleegd op 20 december 2023).
- STUDIO LEGALE, "Schulden invorderen bij consument: de nieuwe invorderingswet (2)", *Jubel* 13 november 2023, <https://www.jubel.be/schulden-invorderen-bij-consument-de-nieuwe-invorderingswet-2/> (geraadpleegd op 18 april 2024).
- TESTAANKOOP, "Hoorzitting in de Kamer van 6 november 2019 consumentenschulden en gevolgen", 6 november 2019, <file:///C:/Users/indra/Downloads/Standpunt%20hoorzitting%20consumentenschulden%20en%20gevolgen.pdf> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

Krantenartikelen

- SCHOOFS, S., "Steeds meer ouders hebben moeite om schoolfactuur te betalen: 'Alle lichten staan op rood'", *VRT NWS* 2 mei 2023, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/02/steeds-meer-ouders-hebben-moeite-om-schoolfactuur-te-betalen/> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).
- SELLESLAGH, D., "Wat te doen als de energiefactuur te zwaar wordt?", *De Tijd* 20 augustus 2022, <https://www.tijd.be/netto/analyse/energie/wat-te-doen-als-de-energiefactuur-te-zwaar-wordt/10408199.html> (geraadpleegd op 4 oktober 2023).

Duitsland

Online bronnen

- BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ, „Inkassodienstleister“, 10 maart 2023, https://www.bmj.de/DE/themen/wirtschaft_finanzen/schulden_insolvenz/inkasso/inkasso_node.html (geraadpleegd op 11 oktober 2023).
- DEUTSCHE BUNDESBANK, "Bekanntgabe des Basiszinssatzes zum 1. Januar 2024: Anpassung auf 3,62%", 27 december 2023, <https://www.bundesbank.de/de/presse/presse-notizen/bekanntgabe-des-basiszinssatzes-zum-1-januar-2024-anpassung-auf-3-62--920960#:~:text=Januar%202024%3A%20Anpassung%20auf%203%2C62%20%25,-27.12.2023%20Presse-notiz&text=Die%20Deutsche%20Bundesbank%20berechnet%20nach,2%20BGB%20im%20Bundesanzeiger> (geraadpleegd op 26 april 2024).
- HUBER, A., „Zahlungsverzug“, *Industrie- und Handelskammer* oktober 2019, <https://www.ihk.de/bodensee-oberschwaben/recht/vertraege-schliessen/forderungsmanagement-und-insolvenz/zahlungsverzug-1942996> (geraadpleegd op 26 april 2024).

- STATISTA RESEARCH DEPARTMENT, „Anzahl der überschuldeten Privatpersonen in Deutschland bis 2023“, *Statista* 2 januari 2024, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/166338/umfrage/anzahl-der-schuldner-in-deutschland-seit-2004/#:~:text=Zum%20Stichtag%201.%20Oktober%202023,dieser%20%C3%BCberschuldeten%20Personen%20sind%20M%C3%A4nner> (geraadpleegd op 24 april 2024).
- X., „Kosten eines Mahnschreibens können auf 1 Euro geschätzt werden“, *Wolters Kluwer Online* 30 september 2014, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/6f2dcba0-81f0-4a5f-94c7-15f1765ab2d3> (geraadpleegd op 26 april 2024).
- X., „Entbehrlichkeit der Mahnung nach Fälligkeit“, *Wolters Kluwer Online* 5 juli 2023, <https://research.wolterskluwer-online.de/document/071611e7-acab-441e-9cca-eef7ee788bda> (geraadpleegd op 26 april 2024).

Krantenartikelen

- KITZ, V., „Wann Sie Mahngebühren zahlen müssen - und wann nicht“, *Der Spiegel* 1 februari 2015, <https://www.spiegel.de/wirtschaft/service/mahngebuehren-diese-rechte-haben-verbraucher-bei-mahnungen-a-1009614.html> (geraadpleegd op 11 oktober 2023).
- X., „Caritas fordert Moratorium für Gas- und Stromsperrern“, *Die Zeit* 13 augustus 2022, <https://www.zeit.de/wirtschaft/2022-08/caritas-strom-gas-eva-maria-welskop-deffaa> (geraadpleegd op 11 oktober 2023).